

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”

Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2023

Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2023 została przygotowana i sfinansowana w ramach poddziałania „Wsparcie przygotowawcze” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Tekst jednolity strategii został przyjęty uchwałą nr 5 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” w dniu 29 grudnia 2015r.

Lp.	Spis treści	Nr strony
I	Charakterystyka Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”	3
I.1.	Forma prawna i nazwa stowarzyszenia	3
I.2.	Obszar	3
I.3.	Potencjał LGD	4
I.3.1	Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD	4
I.3.2	Reprezentatywność LGD	5
I.3.3	Poziom decyzyjny	7
I.3.4	Zasady funkcjonowania LGD	8
I.3.5	Potencjał ludzki LGD a regulaminy zarządu/biura itd.	9
II	Partycypacyjny charakter LSR	10
III	Diagnoza – opis obszaru i ludności	13
III.1	Opis obszaru i ludności	13
III.2	Określenie grup szczególnie istotnych	15
III.3	Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	17
III.4	Opis rynku pracy	22
III.5	Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	24
III.6	Wskazanie problemów społecznych z uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego	26
III.7	Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze	28
III.8	Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią	29
III.8.1	Tradycje i obyczaje, pieśni i tańce, strój kurpiowski i gwara	29
III.8.2	Muzea, izby kurpiowskie, pomniki	30
III.8.3	Kurpiowska sztuka ludowa	30
III.8.4	Imprezy folklorystyczne obszaru objętego LSR	30
III.9	Krótki opis produktów lokalnych	31
III.10	Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru z odzwierciedleniem jej specyfiki	32
IV.	Analiza SWOT	33
V.	Cele i wskaźniki	39
VI.	Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób zmiany kryteriów wyboru	50
VII.	Plan działania	55
VIII.	Budżet strategii rozwoju lokalnego	55
IX.	Plan komunikacji	56
X.	Zintegrowanie	57
XI.	Monitoring i ewaluacja	62
XII.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	63
XII.	Wykaz wykorzystanej literatury	64
XIV.	Załączniki do LSR	65
Załącz. 1	Procedura aktualizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	65
Załącz. 2	Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu	66
Załącz. 3	Plan działania	69
Załącz. 4	Budżet strategii rozwoju lokalnego i Plan finansowy	74
Załącz. 5	Plan Komunikacji ze społecznością lokalną realizowany w ramach strategii rozwoju lokalnego	75

I. Charakterystyka Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”.

I.1 Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Nazwa: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”.

Nazwa LGD ma przypominać o tym, że stowarzyszenie ma charakter partnerstwa, a także, że przyświeca nam wspólny cel, jakim jest rozwój obszarów dziewięciu gmin kurpiowskich. Określenie „Kurpsie” jest gwarowym odpowiednikiem terminu „Kurpie” – mieszkańców Puszczy Zielonej i jest używane w potocznym języku w tym regionie. Osoby zaangażowane w funkcjonowanie partnerstwa czują silny związek ze swoją *Małą Ojczyzną – Kurpiowszczyzną*. Ze względu na wartość wspólnych działań partnerzy wybrali również określenie „razem”: razem możemy zrobić o wiele więcej, możemy wymieniać się doświadczeniami, możemy efektywnie współpracować.

Forma prawna: stowarzyszenie „specjalne”, numer KRS: 0000579877.

Stowarzyszenie jest podmiotem posiadającym osobowość prawną i działa na podstawie przepisów:

1. Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015r. poz. 1393 z późn. zm.),
2. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2014r. poz. 1118 z późn. zm.),
3. Ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015r. poz. 378),
4. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (DZ.U.U.E.L.2013.347.320),
5. Statutu – tekst jednolity z dnia 16 listopada 2015r.

I.2 Obszar

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” obejmuje swoim działaniem teren siedmiu gmin północnej części powiatu ostrołęckiego: Baranowo, Czarnia, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec i Olszewo-Borki oraz dwóch gmin północno-wschodniej części powiatu przasnyskiego – Chorzele oraz Jednoróżec. Gminy pozostają w bezpośrednim sąsiedztwie tworząc zwarty geograficznie obszar zwany *Równiną Kurpiowską*. Łączna powierzchnia gmin objętych strategią wynosi 2020 km², co stanowi 5,68% powierzchni województwa mazowieckiego. W celu zobrazowania spójności przestrzennej poniżej znajduje się mapa obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin.

Źródło: Opracowanie własne

Według danych na dzień 31.12.2013r. na obszarze działania Stowarzyszenia było 76840 mieszkańców, w tym 37791 kobiet (49,2% ogółu ludności) i 39049 mężczyzn (50,8% ogółu ludności). Szczegółowe informacje dotyczące powierzchni, miejscowości oraz liczby mieszkańców w poszczególnych gminach przedstawia tabela poniżej.

Lp.	Nazwa gminy	Typ gminy	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [km ²]	Liczba miejscowości, w tym: wieś, miasta, osady, przysiółki i kolonie	Liczba mieszkańców
1.	Baranowo	gmina wiejska	19757	198	38	6764
2.	Czarnia	gmina wiejska	9253	93	12	2679
3.	Kadzidło	gmina wiejska	25888	258	34	11465
4.	Lelis	gmina wiejska	19639	196	26	9164
5.	Łyse	gmina wiejska	24678	246	23	8410
6.	Myszyniec	gmina miejsko-wiejska	22813	228	22	10575
7.	Olszewo-Borki	gmina wiejska	19674	197	44	10239
8.	Chorzele	gmina miejsko-wiejska	37069	371	52	10235
9.	Jednoróżec	gmina wiejska	23220	233	30	7309
Łącznie:			201991	2020	281	76840

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba mieszkańców obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego jest większa niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie mazowieckim, która oscylowała w granicach 60 tys. mieszkańców.

I.3 Potencjał LGD

I.3.1 Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

Inicjatorem utworzenia Stowarzyszenia, które jest „nową” LGD był Związek Stowarzyszeń „Kurpsie Razem”, który w okresie programowania 2007-2013 realizował LSR na podstawie Umowy o warunkach i sposobie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Nr UM07-6933-UM0700035/09 RW.II/SS/0219.1-35/09 z dnia 06 czerwca 2009r. Związek obecnie jest członkiem Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” z siedzibą w Myszyńcu, ul. Plac Wolności 60/31, 07-430 Myszyniec zostało powołane przez 36 Członków Założycieli na podstawie uchwały nr 1/2015 w dniu 14 lipca 2015r.

Dokumenty rejestracyjne zostały złożone w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie w XIV Wydziale Gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 30 lipca 2015r. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane pod numerem 0000579877 w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 23 października 2015r.

Celem powstania LGD było działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich gmin kurpiowskich, a w szczególności:

- 1) opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 poz. 378) oraz innych strategii rozwoju obszaru gmin należących do LGD zwanych dalej „strategiami rozwoju” i wspieranie działań na rzecz ich realizacji,
- 2) promocję obszarów wiejskich położonych w gminach należących do LGD,
- 3) mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich w gminach należących do LGD,
- 4) upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w gminach będących członkami LGD,
- 5) budowanie społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego w wymiarze społeczności lokalnej,
- 6) promowanie przedsiębiorczości oraz działań na rzecz promocji produktów lokalnych, rozwoju turystyki i kultury, w szczególności kultury kurpiowskiej.

Stowarzyszenie działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki, informatyzację obszaru i ułatwianie dostępu do nowoczesnych technologii oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych.

W latach 2009-2015 Związek Stowarzyszeń „Kurpsie Razem” realizował Lokalną Strategię Rozwoju w ramach PROW 2007-2013 na terenie ośmiu gmin (Baranowo, Czarnia, Jednoróżec, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec oraz Olszewo-Borki). Za pośrednictwem Związku mieszkańcy, organizacje społeczne, przedsiębiorcy, rolnicy i samorządy zrealizowały szereg projektów służących rozwojowi społeczno – gospodarczego obszaru, jego promocji oraz aktywizacji i budowania kapitału społecznego. Ewaluacja wdrażania LSR w poprzednim okresie programowania wykazała, że wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć zostały osiągnięte, niektóre w stopniu przekraczającym ich zaplanowaną wartość, natomiast efekty poszczególnych projektów zostały pozytywnie ocenione przez mieszkańców obszaru. Wartość wspólnych dokonań jest nieoceniona dla funkcjonowania partnerskich relacji, zatem zbudowany kapitał i potencjał „Starej” LGD będzie wykorzystany do wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w latach 2016-2023.

Informacja nt. doświadczenia podmiotu wchodzącego w skład LGD, tj. Związku Stowarzyszeń „Kurpsie Razem” znajduje się w załączniku nr 17 do wniosku o wybór LSR.

I.3.2 Reprezentatywność LGD

Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Członkostwo Stowarzyszenia dzieli się na zwyczajne i wspierające. Członkiem zwyczajnym może zostać osoba fizyczna i osoba prawna zainteresowana realizacją celów stowarzyszenia. Stowarzyszenie obecnie jest partnerstwem, w którego skład wchodzi 15 osób reprezentujących sektor społeczny, 11 osób reprezentujących sektor publiczny, 12 osób reprezentujących sektor gospodarczy, a także 12 osób będących przedstawicielami mieszkańców.

Stowarzyszenie ma charakter otwarty i dynamiczny, co pozwala na włączanie kolejnych osób fizycznych i prawnych z sektora publicznego, gospodarczego i społecznego oraz przedstawicieli mieszkańców. Sposób rozszerzenia LGD określają przepisy §11 Statutu. Przystąpienie do Stowarzyszenia następuje w drodze uchwały Walnego Zebrania Członków, co gwarantuje demokratyczność rozszerzania podmiotu. Aby zwiększać potencjał i możliwości, do Stowarzyszenia będą zapraszane nowe podmioty i osoby. Stowarzyszenie będzie aktywnie poszukiwało nowych partnerów, a także ułatwiał wstąpienie do grupy poprzez doradzanie w kwestiach prawnych i formalnych dotyczących włączania się w jego działania. Stowarzyszenie planuje również stałe informowanie mieszkańców i instytucji o możliwości przystąpienia do partnerstwa.

Poniżej wykaz Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”, stan na dzień 29.12.2015r.

Lp.	Nazwa podmiotu/imię i nazwisko członka LGD	Gmina	Reprezentowany sektor
1.	KGW „Kurpsie Leśne”, reprezentant: Lidia Sobotka	Myszyniec	społeczny
2.	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne im. Aleksandra Kopia w Baranowie, reprezentant: Czesław Faderewski	Baranowo	społeczny
3.	Kadzidłańskie Stowarzyszenie Kulturalne „Bractwo”, reprezentant: Paweł Łaszczych	Kadzidło	społeczny
4.	Związek Stowarzyszeń „Kurpsie Razem”, reprezentant: Magdalena Anna Walijewska	Myszyniec	społeczny
5.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kurpiowskiej im. Biskupa Edwarda Samsela, reprezentant: Stefania Prusaczyk	Myszyniec	społeczny
6.	KGW Charciabałda, reprezentant: Halina Danuta Kostewicz	Myszyniec	społeczny
7.	Towarzystwo Kurpiowskie „Strzelec” w Czarni, reprezentant: Witold Kuczyński	Czarnia	społeczny
8.	Stowarzyszenie „Młodzi dla Myszyńca”, reprezentant: Aneta Maria Ertman	Myszyniec	społeczny
9.	Towarzystwo Ochrony Dziedzictwa Kurpiowszczyzny im. Adama Chętnika, reprezentant: Mieczysław Olender	Myszyniec	społeczny
10.	Stowarzyszenie „Nasze bezpieczeństwo”, reprezentant: Beata Olber-Pawłowska	Chorzele	społeczny

11.	Towarzystwo Rozwoju Ziemi Kurpiowskiej, reprezentant: Ryszard Tomasz Ropiak	Myszyniec	społeczny
12.	Kurpiowskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, reprezentant: Dariusz Puławski	Łyse	społeczny
13.	Stowarzyszenie KGW w Jednorożcu, reprezentant: Marianna Jakończyk	Jednorożec	społeczny
14.	Stowarzyszenie „Razem Łatwiej”, reprezentant: Elżbieta Nakielska	Olszewo-Borki	społeczny
15.	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Kurpiowskiej „PUSZCZA”, reprezentant: Anna Ogniewska	Lelis	społeczny
16.	Stanisław Szczepanek	Lelis	grupa-mieszkańcy
17.	Jan Prusaczyk	Myszyniec	grupa-mieszkańcy
18.	Barbara Sęk	Lelis	grupa-mieszkańcy
19.	Agnieszka Wróblewska	Myszyniec	grupa-mieszkańcy
20.	Henryk Tański	Chorzele	grupa-mieszkańcy
21.	Waldemar Grabowski	Baranowo	grupa-mieszkańcy
22.	Renata Kochańska	Olszewo-Borki	grupa-mieszkańcy
23.	Tadeusz Jeznach	Baranowo	grupa-mieszkańcy
24.	Stanisław Szydlik	Czarnia	grupa-mieszkańcy
25.	Jarosław Parda	Łyse	grupa-mieszkańcy
26.	Czesława Kaczyńska	Kadzidło	grupa-mieszkańcy
27.	Eugenia Bonalska	Jednorożec	grupa-mieszkańcy
28.	Ewa Janina Trzcicka	Myszyniec	gospodarczy
29.	Jerzy Kruk	Baranowo	gospodarczy
30.	„SIZER” Spółka Jawna M.A. Ciężar	Kadzidło	gospodarczy
31.	„CEDR” PHU Zakład Stol.-Tartaczny Leonard Koszykowski	Baranowo	gospodarczy
32.	Andrzej Białczak	Baranowo	gospodarczy
33.	Kurpiowski Bank Spółdzielczy w Myszyńcu, reprezentant: Cyryla Kosińska	Myszyniec	gospodarczy
34.	Piekarnia Łyse Jarosław Zakrzewski	Łyse	gospodarczy
35.	Andrzej Grzymała	Olszewo-Borki	gospodarczy
36.	Usługi Transportowe Marzena Parzych	Lelis	gospodarczy
37.	GEONOM Marcin Lorenc	Jednorożec	gospodarczy
38.	Hurtownia Spożywcza „Paweł” Kazimierz Pawłowski	Chorzele	gospodarczy
39.	Tadeusz Samsel - rolnik	Czarnia	gospodarczy
40.	Wojciech Łukaszewski – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Jednorożcu	Jednorożec	publiczny
41.	Wiesława Sobiech – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Kadzidło	Kadzidło	publiczny
42.	Gmina Myszyniec reprezentowana przez Burmistrza Myszyńca Bogdana Glinkę	Myszyniec	publiczny
43.	Gmina Czarnia reprezentowana przez Wójta Gminy Stanisława Pyśka	Czarnia	publiczny
44.	Gmina Jednorożec reprezentowana przez Wójta Gminy Krzysztofa Stancela	Jednorożec	publiczny
45.	Gmina Lelis reprezentowana przez Wójta Gminy Stefana Prusika	Lelis	publiczny
46.	Gmina Łyse reprezentowana przez Wójta Gminy Jerzego Ksepkę	Łyse	publiczny

47.	Gmina Olszewo-Borki reprezentowana przez Wójta Gminy Krzysztofa Szewczyka	Olszewo-Borki	publiczny
48.	Gmina Baranowo reprezentowana przez Wójta Gminy Henryka Toryftera	Baranowo	publiczny
49.	Gmina Kadzidło reprezentowana przez Wójta Gminy Dariusza Łukaszewskiego	Kadzidło	publiczny
50.	Gmina Chorzele reprezentowana przez Burmistrza Miasta i Gminy Beatę Szczepankowską	Chorzele	publiczny

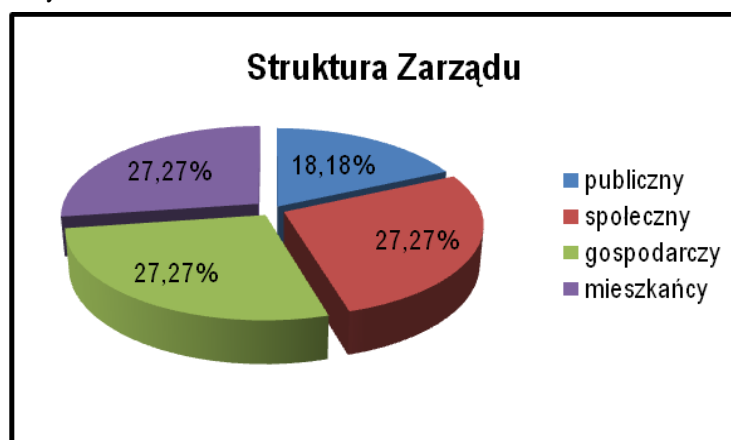
Przed Stowarzyszeniem stoją ważne zadania, powinien być to silny podmiot, który będzie wykorzystywał swoje doświadczenie w działaniu na rzecz rozwoju regionu, zwłaszcza w odniesieniu do problemów i potrzeb wskazanych w LSR. Silną stroną Stowarzyszenia są jego członkowie. LGD zrzesza różne podmioty i osoby z obszaru objętego LSR, w tym: organizacje pozarządowe, KGW, osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz przedstawiciele instytucji publicznych. Członkowie LGD są dobrze znani mieszkańcom – to lokalni liderzy działający w swoich małych społecznościach, posiadający poparcie społeczne w lokalnym środowisku, co z pewnością ułatwia zaangażowanie osób do realizacji celów LSR i wyzwań przed jakimi stoi LGD. Warto w tym miejscu wskazać, że wśród członków Stowarzyszenia są przedstawiciele grup defaworyzowanych wskazanych w LSR, tj. osoby bezrobotne, kobiety zamieszkujące obszary wiejskie oraz osoby powyżej 50 roku życia.

I.3.3 Poziom decyzyjny

Zgodnie z §17 Statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” organem decyzyjnym i wykonawczym, o którym mowa w art. 32 ust. 2 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 jest **Zarząd**.

Zarząd składa się z 11 osób, w tym z Prezesa, dwóch Wiceprezesów, Sekretarza, Skarbnika oraz 6 członków. Zarząd jest wybierany przez Walne Zebranie Członków spośród członków tego zebrania na pięcioletnią kadencję. W skład Zarządu wchodzi przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD, w tym: 2 przedstawiciele sektora publicznego oraz po 3 przedstawiciele sektora gospodarczego, społecznego i grupy mieszkańcy. W składzie Zarządu znajduje się przynajmniej jedna kobieta i jedna osoba poniżej 35 roku życia.

Lista członków Zarządu wraz ze wskazaniem reprezentowanego podmiotu, gminy i danego sektora została przedstawiona w załączniku nr 4 do wniosku o wybór LSR.

Źródło: Opracowanie własne

W Posiedzeniu Zarządu biorą udział:

- 1) z głosem stanowiącym członkowie Zarządu,
- 2) z głosem doradczym: eksperci zewnętrzni powołani przez Zarząd oraz inne osoby wskazane przez Zarząd, w tym

pracownicy biura LGD.

W celu wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu w Zarządzie ogranicza się reprezentowanie sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym. Dotyczy to np. zakazu członkostwa z sektora społeczno-gospodarczego dla osób powiązanych służbowo z członkami z sektora publicznego oraz zakaz łączenia przez osoby fizyczne członkostwa w LGD z reprezentowaniem w niej osób prawnych. Nie upoważnia się ponadto osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji. Funkcje członków Zarządu są pełnione osobiście w przypadku osób fizycznych, zaś w przypadku osób prawnych – przez osoby, które na podstawie dokumentów statutowych lub uchwał właściwych organów są uprawnione do ich reprezentowania.

Dbając o prawidłowość wyborów dokonywanych przez członków Zarządu zgodnie z §14 ust. 9 Statutu podejmuje się działania dyscyplinujące wobec członków, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach Zarządu lub też podczas dokonywania oceny wniosków nie stosują zatwierdzonych kryteriów (dokonują oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny).

W celu profesjonalnej realizacji zadań Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” oraz podnoszenia wiedzy i kompetencji członków organu decyzyjnego zaprojektowany został ponadto plan szkoleń. Szkolenia te mogą być organizowane i prowadzone we wszystkich pozaszkolnych formach dydaktycznych (w tym jako zajęcia warsztatowe, seminaria, konferencje oraz kursy). Corocznie plan szkoleń będzie podlegał aktualizacji, tak aby tematyka była dostosowana do potrzeb i oczekiwań członków Zarządu. W 2016 roku przewidziane są szkolenia z zakresu zarządzania procesem wdrażania lokalnych strategii rozwoju, funkcjonowaniem lokalnej grupy działania, zasad przyznawania pomocy finansowej oraz kompetencji miękkich – mobilizowanie mieszkańców do działania.

Plan szkoleń stanowi załącznik do wniosku o wybór LSR.

I.3.4 Zasady funkcjonowania LGD

Stowarzyszenie jest podmiotem posiadającym osobowość prawną. Zasady funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” regulują następujące dokumenty wewnętrzne:

1. Statut,
2. Regulamin pracy Zarządu,
3. Regulamin pracy biura.

Statut reguluje najważniejsze kwestie przewidziane w Ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2015 poz.1393 z późn. zm): nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę Stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze Stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób pozyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania Stowarzyszenia.

Wskazuje ponadto organ nadzoru nad Stowarzyszeniem, jakim jest Marszałek Województwa Mazowieckiego, a także określa organ LGD kompetentny w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz procedur i kryteriów wyboru operacji, w tym również uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w trakcie wyboru operacji.

Zapisy statutu wyraźnie rozdzielają kompetencje między poszczególnymi organami władz statutowych Stowarzyszenia i tym samym gwarantują rozdzielenie funkcji decyzyjnej i zarządczej oraz kontrolnej w LGD.

Regulamin pracy Zarządu zawiera zapisy dotyczące przede wszystkim podziału zadań, zasady organizacji posiedzeń Zarządu, zasady protokołowania posiedzeń, rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny).

Decyzje Zarządu, w szczególności decyzje w sprawach związanych z oceną i wyborem operacji, podejmowane są w formie uchwały zwykłą większością głosów (każdy członek Zarządu dysponuje jednym głosem). Tryb głosowania określają procedury wyboru - decyzje podejmowane są poprzez wypełnienie karty oceny operacji.

Warunkiem koniecznym dla prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego jest zagwarantowanie przedstawicielstwa każdego z sektorów (społecznego, gospodarczego, publicznego, mieszkańców obszaru). Biuro Stowarzyszenia prowadzi

ponadto rejestr interesów bazujący na oświadczeniach przedstawicieli organu decyzyjnego. Członkowie są zobowiązani zachować bezstronność w wyborze operacji. Członek lub jego reprezentant, który jest wnioskodawcą wybieranej przez Zarząd operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę lub zgłosi inne powiązanie z daną operacją lub co, do którego zachodzi podejrzenie stronnictwa przy wyborze danej operacji, zostaje wykluczony z tego wyboru. Regulamin zakłada ponadto obowiązek wyłączenia członków Zarządu w przypadku stwierdzenia innych powiązań. Na podstawie deklaracji, Przewodniczący Posiedzenia wraz z sekretarzami kontroluje czy skład Zarządu obecny na posiedzeniu pozwala na zachowanie parytetów. Tym samym, ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny.

Regulamin pracy biura określa zasady funkcjonowania biura Stowarzyszenia w tym uprawnienia kierownika biura, strukturę organizacyjną biura, szczegółowy podział zadań, a także opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa. Regulamin określa szczegółowo podział zadań pracowników biura, a także określa adekwatność wymagań przypisanych poszczególnym stanowiskom do przewidzianych obowiązków.

Do wewnętrznych uregulowań w zakresie kluczowych zadań LGD należy dodać:

1. Procedura wyboru operacji przez LGD wraz z procedurą odwoławczą,
2. Procedura oceny zgodności operacji z LSR i oceną według lokalnych kryteriów wyboru,
3. Procedura wyboru Grantobiorców.

Celem stosowania wszelkich regulaminów i procedur jest zapewnienie przejrzystości, demokratyczności i jawności w procesie podejmowania decyzji, zarządzania i kontroli działań Stowarzyszenia oraz gwarancją jasność i czytelność podziału kompetencji i obowiązków.

I.3.5 Potencjał ludzki LGD a regulaminy zarządu/biura itd.

Członkowie Zarządu posiadają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. W obecnym składzie Zarządu znajdują się cztery osoby, które w okresie programowania 2007-2013 były członkami organu decyzyjnego - Rady Związku Stowarzyszeń „Kurpie Razem”, tj.:

1. Wojciech Łukaszewski,
2. Barbara Sęk,
3. Jarosław Zakrzewski,
4. Leonard Koszykowski.

Magdalena Anna Walijewska, która jest Prezesem Zarządu, w poprzednim okresie programowania pełniła funkcję Wiceprezesa Zarządu i kierownika biura Związku Stowarzyszeń „Kurpie Razem”- była odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach PROW 2007-2013.

Pozostali członkowie Zarządu z racji pełnionych funkcji zawodowych i społecznych posiadają również kompetencje do zarządzania procesami rozwoju lokalnego, biorą czynny udział w pracach nad strategiami rozwoju gmin lub innymi dokumentami o charakterze planistycznym.

W odniesieniu do zadań związanych z wdrażaniem Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Stowarzyszenie zatrudni w biurze osoby, których wiedza i doświadczenie będą odpowiadały zakresowi merytorycznemu dokumentu oraz będą adekwatne do przewidzianych obowiązków, przy czym co najmniej 2 osoby będą posiadały doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym lub lokalnym. W związku z powyższym w regulaminie biura zostały opisane kompetencje jakie są wymagane na konkretnych stanowiskach. Jednocześnie dla pracowników biura został określony plan szkoleń w celu profesjonalizacji działań i podnoszenia kompetencji oraz nabywania nowej wiedzy i umiejętności.

Plan szkoleń stanowi załącznik do wniosku o wybór LSR.

II. Partycypacyjny charakter LSR

Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność została opracowana przez pracowników biura Związku Stowarzyszeń „Kurpsie Razem” przy udziale Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”, którzy wspólnie tworzyli Zespół ds. LSR. Partycypacyjny charakter strategii był jednak kluczową kwestią w procesie jej przygotowywania. Zgodnie bowiem z założeniami instrumentu jakim jest RLKS czyli rozwój lokalny kierowany przez społeczność, proces tworzenia długofalowej strategii powinien wykształcać w lokalnych społecznościach umiejętności porozumiewania się, wyrażania swoich opinii, ale także współodpowiedzialności za swój własny rozwój. W trakcie całego procesu przygotowania strategii zastosowano szeroki wachlarz metod partycypacyjnych, tak aby LSR była dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale społeczności lokalnej i szerokim zaangażowaniu przedstawicieli różnych grup społecznych, opartym na zasadach równości. Do opracowania LSR wykorzystano dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR. Na każdym kluczowym etapie procesu przygotowawczego zostały zdefiniowane metody partycypacyjne głównie w odniesieniu do danej grupy docelowej oraz informacji jakie LGD chciała uzyskać:

ETAP 1 Diagnoza obszaru i Analiza SWOT przeprowadzona w okresie od 01 lutego 2015r. do 31 sierpnia 2015r. - Nie ma bardziej oczywistego momentu na uspołecznienie procesu budowania strategii jak diagnoza potrzeb, problemów i pomysłów członków lokalnej społeczności. Początkowo na tym etapie bazowano na danych statystycznych powszechnie dostępnych, np. GUS czy PUP - analiza danych zastanych (desk research). Zebranie danych statystycznych oraz informacji o obszarze pozwoliło na precyzyjne i szczegółowe poznanie działalności sektora społecznego, infrastruktury społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, sektora turystyki, zbadanie takich obszarów jak: pomoc społeczna, rynek pracy czy trendy demograficzne, a także określenie zagadnień problemowych w kontekście poszczególnych grup społecznych i dostosowanie metod partycypacyjnych w procesie komunikacji z poszczególnymi przedstawicielami tych grup. Następnie przeprowadzono konsultacje społeczne - (diagnoza partycypacyjna) - w każdej gminie objętej LSR odbyły się spotkania z mieszkańcami, podczas których na równych zasadach byli reprezentowani przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego i publicznego oraz grupy mieszkańców. Podczas spotkań były również prowadzone badania ankietowe metodą PAPI, tj. przy wykorzystaniu papierowej wersji kwestionariusza ankiety. Łącznie w dziewięciu spotkaniach uczestniczyły 190 osób. Poniżej wykres prezentujący podział uczestników spotkań ze względu na przynależność do danego sektora.

Źródło: Opracowanie własne

Spotkania z mieszkańcami miały charakter informacyjno-szkoleniowy. W pierwszej części spotkania zostały przedstawione założenia PROW na lata 2014-2020 dotyczące inicjatywy LEADER, natomiast w drugiej części uczestnicy zostali podzieleni na grupy warsztatowe. Warsztat, jako narzędzie partycypacji okazał się pomocny przy pogłębieniu poszczególnych zagadnień, np. funkcjonowania NGO czy działalności gospodarczej, co jednocześnie pozwoliło podjąć autentyczną i konstruktywną pracę nad diskutowanym zagadnieniem oraz przyczyniło się do integracji uczestników wokół problemów społecznych. Wynikiem przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie grup defaworyzowanych, mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń – Analiza SWOT obszaru, ustalenia priorytetów rozwoju obszaru LGD, komplementarnych do

wdrażanych strategii rozwoju gmin kurpiowskich, które zostały później przeformułowane na język celów i przedsięwzięć LSR. Nierzadko podczas spotkań pojawiały się pomysły konkretnych projektów, które w przyszłości mogą być przedmiotem dofinansowania w ramach strategii, a które stanowią propozycje rozwiązania lokalnych problemów.

Wyniki z konsultacji społecznych zostały opublikowane na stronie internetowej www.kurpsierazem.eu oraz odbyło się spotkanie członków Stowarzyszenia w celu omówienia poszczególnych zagadnień oraz ustalenia dalszych prac nad strategią.

Na tym etapie wykorzystano pięć metod partycypacyjnych: konsultacje społeczne, badania ankietowe, praca w grupach metodą warsztatową, publikowanie informacji na stronie internetowej, spotkanie członków Stowarzyszenia.

ETAP 2 Określenie celów i wskaźników oraz planu działania – to kolejny krok, który wynikał bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy obszaru i analizy SWOT. Na tym etapie wydajnym źródłem informacji były badania ankietowe realizowane za pomocą interaktywnego formularza ankiety w aplikacji Omikron udostępnionego na stronie internetowej Stowarzyszenia www.kurpsierazem.eu oraz na stronach gmin partnerskich. W okresie prowadzonych badań, tj. od 11 sierpnia do 01 października 2015r. zebraliśmy 488 ankiet, jednak aż 228 zostało wykluczonych ze względu na braki danych istotne na etapie analizy badawczej. Przy formułowaniu założeń LSR, pod uwagę zostało wziętych 260 ankiet, które zawierały odpowiedzi na wszystkie zadane pytania. Warto w tym miejscu dodać, że badania społeczne w formule on-line zostały zastosowane po raz pierwszy przez Stowarzyszenie, zatem ta metoda partycypacyjna posiada innowacyjny charakter w zakresie pozyskiwania informacji przez LGD „Kurpsie Razem”. W trakcie prac ze społecznością lokalną zdiagnozowano różnorodne potrzeby i problemy mieszkańców. Podczas badań ankietowani wskazywali na marginalne i niejednoznaczne potrzeby, tj. brak promocji gminy, zadufanie władzy, brak schroniska dla zwierząt, niechęć do władzy i konieczność jej zmiany, większy wybór szkół dla młodzieży, dostęp do rehabilitacji czy problem bezpiecznych psów. Jednak ze względu na jednostkowy i niereprezentatywny charakter zidentyfikowanych czynników oraz brak możliwości ich rozwiązania na poziomie strategii rozwoju lokalnego, ich analiza została odrzucona na etapie formułowania celów. Kolejnym krokiem było opracowanie wstępnych celów i wskaźników oraz planu działania przez Zarząd Stowarzyszenia wraz z pracownikami biura Związku Stowarzyszeń „Kurpsie Razem”. Pierwotne ustalenia w omawianym zakresie były poddawane konsultacjom z członkami LGD, tak aby w proces tworzenia LSR byli zaangażowani przedstawiciele różnych grup społecznych, którzy tworzą Stowarzyszenie. Wstępne założenia zostały przesłane do członków LGD, a następnie odbyło się spotkanie w formie panelu dyskusyjnego. W efekcie przeprowadzonych działań ustalono cele strategiczne LSR, tj. tworzenie warunków dla rozwoju ekonomicznego obszaru LGD „Kurpsie Razem”, aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego, promocja obszaru i wsparcie działań turystycznych. Do celów przyporządkowane zostały przedsięwzięcia, określono ich grupy docelowe a także ustalono plan działania.

Na tym etapie wykorzystano cztery metody partycypacyjne: badania ankietowe on-line, publikowanie informacji na stronie internetowej, praca metodą warsztatową zespołu ds. LSR oraz panel dyskusyjny członków Stowarzyszenia.

ETAP 3 Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalenie kryteriów wyboru – na podstawie opracowanych założeń, zespół ds. LSR, przygotował wstępne zasady wyboru operacji. Kryteria opierały się na analizie SWOT oraz dotychczasowych doświadczeniach we wdrażaniu LSR. Wartościowym źródłem informacji był Raport z ewaluacji LSR za lata 2009-2015, który wskazywał m.in. na wprowadzenie jako dodatkowo punktowanego kryterium podczas oceny wniosków o przyznanie pomocy, udziału potencjalnych beneficjentów w doradztwie i szkoleniach, tak aby Stowarzyszenie miało wpływ na jakość wniosków przekładanych do UM WM, a także złożenie wszystkich wymaganych załączników wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy co uwiarygodni Wnioskodawcę. Propozycje wstępnych kryteriów zostały wypracowane podczas dwóch spotkań, które zostały zorganizowane w formie panelów, na których dyskutowano nad konkretnymi przykładami zasad i kryteriów. Na tym etapie zostało zorganizowane spotkanie warsztatowe z przedstawicielami samorządów oraz grupa fokusowa z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi i KGW, których celem było skonfrontowanie wstępnych propozycji oraz dyskusja poprzez wykorzystanie metody „burzy mózgów” w celu twórczego podejścia do omawianego tematu. W odniesieniu do przedsiębiorców i osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą zostało przeprowadzone badanie ankietowe metodą indywidualnego wywiadu. Powyższe działania pozwoliły na dokładne zbadanie oczekiwań poszczególnych grup docelowych, w szczególności grup defaworyzowanych, poznanie punktów widzenia przedstawicieli

różnych grup społecznych, a także – co dało się zauważyć podczas spotkań - dowartościowały uczestników. Tak skonsultowane zasady wyboru operacji i kryteria zostały opublikowane na stronie internetowej oraz przesłane do członków LGD celem wniesienia dodatkowych uwag i propozycji. W odpowiedzi wpłynęła sugestia dotycząca zamieszczenia kwalifikacji wnioskodawcy jako jednego z kryteriów wyboru w odniesieniu do podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Argumentowane było to analizą SWOT, gdzie wskazano, że mocną stroną obszaru są dobrze wykształceni młodzi ludzie, zwłaszcza do 25 roku życia. Propozycja ta została uwzględniona w kryteriach.

Na tym etapie wykorzystano pięć metod partycypacyjnych: dwa panele zespołu ds. LSR, warsztat z samorządami, spotkanie fokusowe z organizacjami, grupami nieformalnymi i KGW, wywiady indywidualne z przedsiębiorcami i osobami rozpoczynającymi działalność gospodarczą, publikowanie informacji na stronie internetowej.

ETAP 4 Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji LSR – rozpoczęło się od przygotowania formularza ankiety, którą po zatwierdzeniu przez Zarząd przesłano do członków Stowarzyszenia oraz opublikowano na stronie internetowej www.kurpsierazem.eu. W wyniku przeprowadzonego badania do biura wpłynęło 25 ankiet, które wykorzystano przy opracowywaniu zasad. Ankietowani wskazywali głównie na transparentność i przejrzystość procesu ewaluacji, aż 96% uznała za konieczne publikowanie wyników na stronie internetowej LGD. Efektem prowadzonych badań było również określenie częstotliwości procesu ewaluacji, zasad komunikowania z Beneficjentami oraz sposobu angażowania społeczności lokalnej w proces wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii rozwoju lokalnego. Wyniki badań ankietowych zostały opublikowane na stronie internetowej, a spisane zasady zostały przesłane do członków Stowarzyszenia celem konsultacji społecznych. W wyniku zaproponowanych zmian odbyło się spotkanie zespołu ds. LSR, na którym zostały szczegółowo przeanalizowane sugestie co do konkretnych rozwiązań. W wyniku „burzy mózgów” częściowo odrzucono zaproponowane zmiany, gdyż ich charakter odbiegał znacząco od wyników konsultacji społecznych, np. ewaluacja kwartalna LSR czy sporządzanie miesięcznych raportów monitoringowych. Finalnie opracowane zasady monitorowania i ewaluacji zostały ponownie opublikowane na stronie internetowej LGD.

Na tym etapie wykorzystano cztery metody partycypacyjne: badania ankietowe, konsultacje społeczne z członkami Stowarzyszenia, publikowanie informacji na stronie internetowej oraz spotkanie zespołu ds. LSR.

ETAP 5 Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR – warunkiem skutecznej komunikacji ze społecznością lokalną jest wykorzystanie takich narzędzi komunikacyjnych, które ułatwią obustronną wymianę informacji. Z dotychczasowych doświadczeń we wdrażaniu LSR wynika, że skuteczna komunikacja to klucz do sukcesu w zakresie realizacji poszczególnych założeń strategicznych, dlatego w początkowym etapie przygotowania planu zespół ds. LSR skupił się na analizie działań komunikacyjnych, które były wykorzystywane w okresie realizacji LSR w latach 2009-2015. W toku prac zauważono, że dotarcie do poszczególnych grup odbiorców, w tym w szczególności grup defaworyzowanych wymaga ze strony Stowarzyszenia współpracy z instytucjami publicznymi bądź organizacjami, z pomocy których korzystają osoby należące do wskazanych grup docelowych. Zdecydowano o przeprowadzeniu spotkania fokusowego z pracownikami Ośrodków Pomocy Społecznej, które w kontekście tworzenia całej LSR okazało się niezwykle przydatne. Podczas spotkania pracownicy wskazali konieczność poradnictwa specjalistycznego, np. psychologicznego dla „klientów” OPS-ów zamiast udzielania zasiłków. W trakcie spotkania została opisana grupa osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym – osoby bezrobotne, w tym długotrwale przez ponad rok czasu, matki samotnie wychowujące dzieci oraz seniorzy, głównie zamieszkujący obszary wiejskie. Na tym etapie przeprowadzono badania metodą IDI, tj. wywiadu indywidualnego z przedstawicielami PUP w Ostrołęce i Przasnyszu. Z wywiadów pogłębionych wyłonił się obraz sytuacji osób bezrobotnych, chcących rozpocząć działalność gospodarczą na obszarze objętym LSR, ich problemów oraz barier utrudniających rozwój. Jednocześnie został zobrazowany sposób komunikacji z klientami PUP – kontakt z doradcą oraz informacja na stronie internetowej. Efektem tych działań było ustalenie narzędzi komunikacyjnych w odniesieniu do grup defaworyzowanych, natomiast uczestnicy spotkań i wywiadów potwierdzili gotowość do współpracy w zakresie informowania potencjalnych odbiorców działań. Na podstawie tak zebranych danych zespół ds. LSR opracował projekt planu komunikacyjnego, który został umieszczony na stronie internetowej www.kurpsierazem.eu w celu konsultacji społecznych.

Na tym etapie wykorzystano cztery metody partycypacyjne: spotkanie zespołu ds. LSR, spotkanie fokusowe z pracownikami OPS-ów, wywiady indywidualne z przedstawicielami PUP w Ostrołęce i Przasnyszu oraz publikowanie informacji na stronie internetowej w celu konsultacji społecznych.

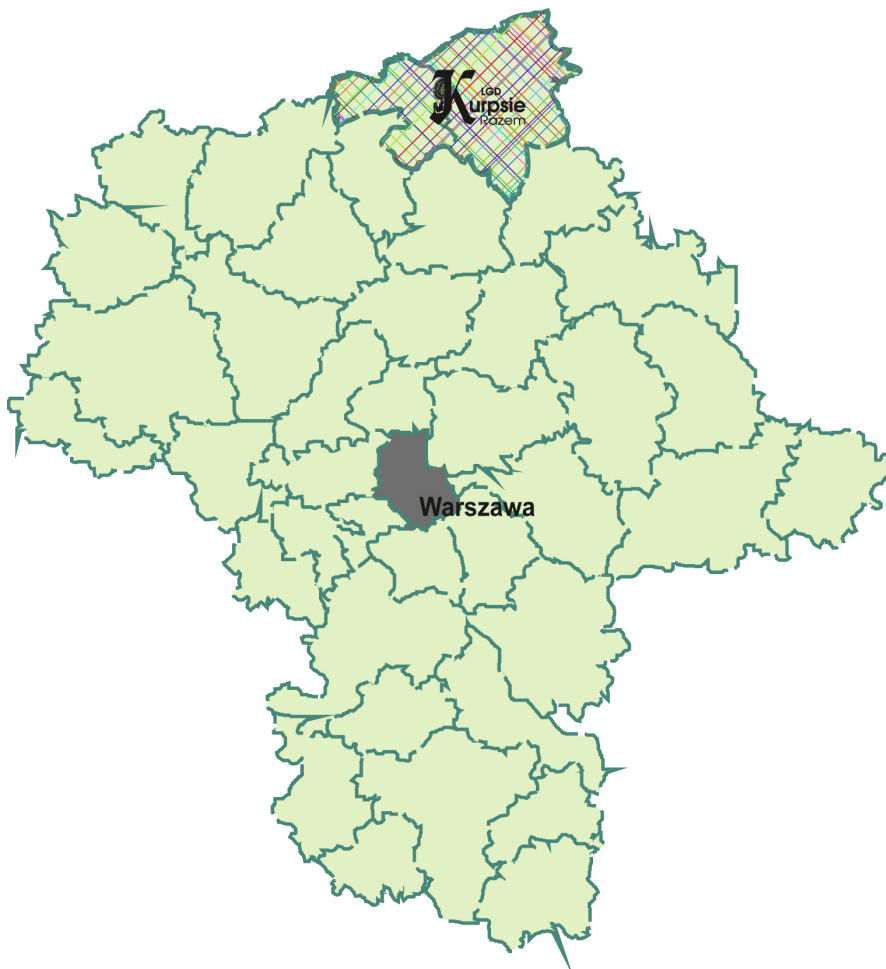
Diagnoza – opis obszaru i ludności

III.1 Opis obszaru i ludności

Stowarzyszenie obejmuje swoim działaniem teren siedmiu gmin północnej części powiatu ostrołęckiego: Baranowo, Czarnia, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec i Olszewo-Borki oraz dwóch gminy północno-wschodniej części powiatu przasnyskiego – Chorzele oraz Jednoróżec. Łączna powierzchnia gmin objętych strategią wynosi 2020 km², co stanowi 5,68% powierzchni wojództwa.

Od północy obszar działania LGD graniczy z terenami wojództwa warmińsko-mazurskiego: z gminą Janowo (powiat nidzicki), gminami Wielbark i Rozogi (powiat szczycieński) oraz z gminą Pisz (powiat piski). Od wschodu graniczy z wojództwem podlaskim: gminą Turośl w powiecie kolneńskim oraz gminami Zbójna i Miastkowo w powiecie łomżyńskim. Od południa obszar graniczy z miastem powiatowym – Ostrołęka, gminą Rzekuń (powiat ostrołęcki) oraz z gminami powiatu makowskiego (Młynarze, Sypniewo, Krasnosielc i Płoniawy-Bramura). Od strony zachodniej obszar Stowarzyszenia graniczy z gminami Przasnysz i Krzynowłoga Mała z powiatu przasnyskiego oraz z gminą Dzierzgowo z powiatu mławskiego. Wszystkie gminy objęte lokalną strategią znajdują się na terenie wojództwa mazowieckiego.

Obszar LGD według danych za 2013r. zamieszkuje 76840 osób z czego 49,18% stanowią kobiety (37791 osób), a 50,82% mężczyźni (39049 osób). Najwięcej osób mieszka na terenie gminy Kadzidło, natomiast najmniej w gminie Czarnia. Z danych GUS wynika, że średnia gęstość zaludnienia na badanym terenie LGD w latach 2010-2013 utrzymała się na poziomie 38 osób na km², co oznacza, że badany obszar należy do grupy obszarów o najniższej gęstości zaludnienia w skali kraju. Poniżej mapa prezentująca usytuowanie obszaru działania LGD na terenie wojództwa mazowieckiego.

Źródło: Opracowanie własne

Istotnym problem występującym na badanym obszarze jest systematyczny spadek liczby urodzeń. Z analizy porównawczej lat 2010-2013 wynika, że liczba urodzeń spadła o 132 osoby. Jest to niezwykle niekorzystne zjawisko demograficzne, które głównie przekłada się na zmniejszenie zatrudnienia w placówkach oświatowych i likwidację szkół. Poniżej tabela obrazująca tę tendencję.

Lp.	Nazwa gminy	2010	2011	2012	2013
1.	Baranowo	61	77	70	59
2.	Czarnia	29	40	23	24
3.	Kadzidło	155	137	130	124
4.	Lelis	117	96	86	100
5.	Łyse	106	101	120	97
6.	Myszyniec	141	101	120	123
7.	Olszewo-Borki	134	127	99	109
8.	Chorzele	135	105	113	95
9.	Jednorożec	67	89	87	82
Razem:		945	873	848	813

Źródło: GUS, BDL, Kategoria: Ludność, Grupa: Urodzenia i zgony, Podgrupa: Ruch naturalny wg płci.

Podczas spotkań mieszkańcy zwracali uwagę na zjawisko emigracji ludzi młodych. Młodzi, wykształceni ludzie, którzy mogliby rozpocząć własną działalność gospodarczą, emigrują za pracą do dużych ośrodków miejskich, tj. Warszawa, Olsztyn, Białystok czy Trójmiasto lub do innych krajów europejskich. Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę, że powodem tego zjawiska jest brak odpowiednich warunków do tworzenia i rozwijania aktywności gospodarczej oraz systematyczne kurczenie się społeczności lokalnych. Zjawisko emigracji ludzi młodych prowadzi do zniekształcenia struktury wieku mieszkańców, a w konsekwencji także do spadku liczby urodzeń. Warto dodać, że saldo migracji na omawianym obszarze w poszczególnym latach miało tendencję ujemną, jednak pozytywnym zjawiskiem może być jego malejący charakter. Poniżej tabela prezentująca zameldowania, wymeldowania i saldo migracji na omawianym obszarze w okresie 2010-2013.

Lp.	Gmina	Zameldowania ogółem				Wymeldowania ogółem				Saldo migracji			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1.	Baranowo	38	38	37	45	70	74	65	61	-32	-36	-28	-16
2.	Czarnia	18	10	14	14	42	40	50	41	-24	-30	-36	-27
3.	Kadzidło	91	75	61	74	86	100	71	99	5	-25	-10	-25
4.	Lelis	104	148	106	157	84	59	53	77	20	89	53	80
5.	Łyse	65	61	64	76	90	75	84	67	-25	-14	-20	9
6.	Myszyniec	116	90	86	81	157	145	90	124	-41	-55	-4	-43
7.	Olszewo-Borki	172	149	128	184	95	121	117	107	77	28	11	77
8.	Chorzele	80	63	68	90	121	113	112	150	-41	-50	-44	-60
9.	Jednorożec	33	40	55	51	74	84	71	69	-41	-44	-16	-18
Razem:		717	674	619	772	819	811	713	795	-102	-137	-94	-23

Źródło: GUS, BDL, Kategoria: Ludność, Grupa: Migracje wewnętrzne i zagraniczne, Podgrupa: Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku.

Cechą wspólną i charakterystyczną dla obszaru objętego LSR jest rozproszone osadnictwo, co świadczy o występowaniu dużej ilości miejscowości przy niskiej gęstości zaludnienia. Rozwój sieci osadniczej uzależniony był od rozwoju przemysłu, handlu oraz uwarunkowań środowiska przyrodniczego. Kurpiowskie zagrody zakładano wzdłuż głównych traktów komunikacyjnych. Obszar LGD podzielony jest na 9 jednostek administracyjnych (dwie gminy miejsko-wiejskie oraz 7 gmin wiejskich). Dokładne dane na temat sieci osadniczej w rozbiu na poszczególne gminy przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [km ²]	Sołectwa	Miejscowości (z miastami)
1.	Baranowo	gmina wiejska	1142615012	19757	198	29	38
2.	Czarnia	gmina wiejska	1142615022	9253	93	9	12

3.	Kadzidło	gmina wiejska	1142615052	25888	258	24	34
4.	Lelis	gmina wiejska	1142615062	19639	196	22	26
5.	Łyse	gmina wiejska	1142615072	24678	246	21	23
6.	Myszyniec	gmina miejsko-wiejska	1142615083	22813	228	18	22
7.	Olszewo-Borki	gmina wiejska	1142615092	19674	197	38	44
8.	Chorzele	gmina miejsko-wiejska	1142622023	37069	371	41	52
9.	Jednorozec	gmina wiejska	1142622042	23220	233	19	30
Łącznie:				201991	2020	221	281

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Podział terytorialny, Grupa: Podział administracyjny, sieć osadnicza.

Największą powierzchnię ma gmina Chorzele – 18,35% obszaru LGD. Drugą co do wielkości jest gmina Kadzidło, która stanowi 12,82% powierzchni, kolejną jest gmina Łyse – 12,22%, następną Jednorozec – 11,50% oraz Myszyniec – 11,29%. Ośrodki miejskie znajdują się w gminie Chorzele oraz Myszyniec. Najmniejszą z gmin jest Czarnia zajmująca 4,58% powierzchni obszaru Stowarzyszenia. Pozostałe gminy wiejskie: Baranowo, Olszewo-Borki i Lelis zajmują odpowiednio: 9,78%, 9,74% oraz 9,72% obszaru objętego LSR.

Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR jest niższy niż średni dochód obliczony dla województwa mazowieckiego i wyniósł 720,08zł (1170,15zł – mazowieckie).

III.2 Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup.

Na obszarze LGD przeprowadzono szereg działań partycypacyjnych (spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, panele, spotkania fokusowe i warsztaty) w celu identyfikacji grup docelowych LSR, w tym grup defaworyzowanych, tj. potencjalnie wykluczonych z rynku pracy i życia społecznego oraz zdiagnozowania ich problemów i potrzeb.

Na podstawie uzyskanych informacji określono następujące grupy defaworyzowane:

1. osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne (osoby bezrobotne pozostające w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych),
2. osoby młode zwłaszcza do 25 roku życia,
3. osoby powyżej 50 roku życia,
4. osoby niepełnosprawne, tj. z orzeczeniem o posiadany stopniu niepełnosprawności,
5. kobiety, w tym matki samotnie wychowujące dzieci.

Według Banku Danych Lokalnych GUS na dzień 31.12.2013r. liczba bezrobotnych na obszarze LSR wynosiła 5574 osoby. Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym wyniosła 11,45% i była większa od liczby bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym w województwie mazowieckim, która na koniec 2013 roku wyniosła 8,53%.

Z danych PUP na dzień 31.12.2013r., które są przedstawione w poniższej tabeli wynika, że ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Ludność do 25 roku życia stanowią 28,56% ogółu zarejestrowanych, a osoby powyżej 50 roku życia – 15,37%.

Lp.	Kod	Gmina	Zarejestrowani bezrobotni				
			Ogółem	Z rubryki 1			
				Będący w szczególnej sytuacji na rynku	Z rubryki 2		
					Do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
1	2	3	4	5			
1	1142615012	Baranowo	464	441	120	77	303

2	1142615022	Czarnia	170	168	79	17	96
3	1142615052	Kadzidło	805	751	214	146	490
4	1142615062	Lelis	776	740	208	102	489
5	1142615072	Łyse	425	400	156	49	248
6	1142615084	Myszyniec	772	727	232	109	446
7	1142615092	Olszewo-Borki	841	774	184	166	519
8	1142622023	Chorzele	690	658	222	76	394
9	1142622042	Jednorozec	631	612	177	115	382
Łącznie:			5574	5271	1592	857	3367

Źródło: Informacje roczne z Powiatowych Urzędów Pracy w Ostrołęce i Przasnyszu.

Niepokojąca z punktu widzenia społeczno-gospodarczego jest nieznaczna tendencja wzrostowa liczby bezrobotnych i fakt wzrostu wśród bezrobotnych udziału osób o długim okresie pozostawania bez pracy. Odsetek młodych ludzi bezrobotnych na rynku pracy rósł do 2012, nieznacznie spadł w 2013 roku. Liczba bezrobotnych osób powyżej 50 roku życia oraz osób długotrwale bezrobotnych wzrosła na przestrzeni lat 2011-2013. Zmiany te świadczą o starzeniu się społeczeństwa. Tendencje te mogą przyczyniać się do wzrostu liczby bezrobotnych w tym długotrwale w starszych grupach wiekowych. Bezrobocie po 50 roku życia występuje częściej na terenach wiejskich i wśród kobiet. Powodem bezrobocia tej grupie wiekowej jest również niski poziom kwalifikacji zawodowych, problemy w poruszaniu się po rynku pracy, niski poziom kompetencji językowych, niski poziom kompetencji z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz niechęć pracodawców do zatrudniania osób po 50 r.ż. Wśród potencjalnych pracodawców występuje również dużo stereotypów związanych z zatrudnianiem osób po 50 roku życia – są mniej wydajni, wolniej pracują, więcej chorują, nie chcą się uczyć. Liczba długotrwale bezrobotnych w młodszym grupach wieku zależy, od jakości i struktury wykształcenia młodzieży, jak i od ogólnej koniunktury gospodarczej na badanym obszarze. Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej podczas spotkania fokusowego wskazali, że istotnym problemem jest zjawisko długotrwałego pozostawania bez pracy, które wchodzi w system instytucjonalnej pomocy społecznej. Załatwianie różnorodnych zasiłków czy zapomóg ma charakter pełnoetatowej pracy pozwalającej na zdobywanie środków do życia. Zdecydowanie zmniejsza się aktywność i eksponowanie swojej osoby w społeczności lokalnej, co wynika z zaniżonej samooceny oraz pogłębiającego się poczucia wyobcowania społecznego. Obawa przed podjęciem samodzielnej działalności gospodarczej lub poszukiwaniem pracy wynika z braku wiary we własne możliwości oraz niskiego poczucia własnej wartości. W sferze społecznej osoby długotrwale bezrobotne zaczynają prezentować zachowania bierno-agresywne, bezradne. Taka postawa utrwała się również w świadomości lokalnej społeczności, która zaczyna postrzegać osoby niepracujące, jako pasywne, roszczeniowe i konfliktowe.

Uczestnicy badań ankietowych prowadzonych on-line wskazali osoby niepełnosprawne i kobiety, w tym matki samotnie wychowujące dzieci jako grupy defaworyzowane. Sytuacja osób z niepełnosprawnością na rynku pracy jest bez wątpienia niekorzystna. Wyraża się to niskim poziomem aktywności zawodowej i relatywnie wysokim bezrobociem. Wysoki poziom bezrobocia w tym środowisku w efekcie rodzi wiele negatywnych zjawisk - pogłębia izolację i bezradność, utrwała postawy roszczeniowe wobec pomocy ze strony Państwa, utrwała negatywne stereotypy społeczne dotyczące pracy osób z niepełnosprawnością. Według danych z Ośrodków Pomocy Społecznej na dzień 31.12.2015r. na obszarze Stowarzyszenia było 691 rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności. Cała sytuacja życiowa osób niepełnosprawnych i ich rodzin powoduje narastanie barier mentalnych w tych osobach oraz ich najbliższym otoczeniu, charakteryzujących się postawą wycofania z wszelkiej aktywności społecznej i zawodowej.

Kobiety, w tym również matki samotnie wychowujące dzieci to grupa, która chciałaby powrócić na rynek pracy, jednak nie znajdują zatrudnienia. Jest to grupa osób, które bądź to same zwolniły się ze względu na poród i opiekę nad małym dzieckiem, bądź to zostały zwolnione z zakładu pracy i w ostatnim czasie zajmowały się wychowywaniem dzieci. Okres pozostawania bez pracy jest dla osób z tej grupy istotną luką w życiu zawodowym i edukacyjnym. Warto zwrócić uwagę, na niski poziom wykształcenia kobiet zamieszkujących obszar objęty LSR. Spośród ludności objętej narodowym spisem powszechnym w 2002 roku najwięcej osób, tj. 25587 (44,08%) stanowiły osoby z ukończonym wykształceniem podstawowym, z czego 47,80% stanowiły kobiety, natomiast ludność z nieukończonym wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia stanowiła 11,46% badanej ludności (6653 osób), z czego 62,47% stanowiły kobiety (4156 osób). Osób z

wykształceniem zasadniczym zawodowym, które jednocześnie najbardziej koresponduje z potrzebami rynku pracy było 13164 (22,68%) w tym tylko 5173 kobiet (39,30%).

Wyżej wymienione grupy są dość liczne wśród społeczności obszaru i dlatego wymagają wsparcia w działaniach ukierunkowanych na włączenie ich w proces integracji społecznej. Przede wszystkim osoba (niezależnie od tego, do jakiej grupy defaworyzowanej należy) poprzez wejście na rynek pracy zmienia swój dotychczasowy styl życia i staje się bardziej otwarta na kontakt z otoczeniem.

Podczas diagnozy zauważono, że na obszarze objętym LSR problemem jest brak odpowiedniej pomocy w sprawie pozyskania środków na rozwój działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy, zwłaszcza w odniesieniu do grup defaworyzowanych. W tym obszarze działania LGD będą ukierunkowane na organizację spotkań i szkoleń dla potencjalnych Beneficjentów.

Podczas badań ankietowych na spotkaniach mieszkańcy zwrócili uwagę na problem osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy np. ¼ etatu, gdyż chcąc założyć własną działalność gospodarczą mają ograniczony dostęp do środków finansowych ułatwiających jej rozpoczęcie. Dyskryminowane zostają na początkowym etapie nie tylko w bankach przy aplikowaniu o kredyt ze względu na niskie dochody, ale również nie mogą otrzymać dofinansowania z Powiatowego Urzędu Pracy, gdyż urząd udziela jednorazowej pomocy na rozpoczęcie działalności tylko dla osób bezrobotnych pozostających w rejestrze. Zgodnie z warunkami RLKS osoby zatrudnione nie stanowią grupy defaworyzowanej, jednak ze względu na rosnący problem w tym obszarze postanowiliśmy zasygnalizować ten aspekt w LSR.

III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR

Spośród działalności gospodarczych działających na obszarze większość zajmuje się handlem i usługami, w mniejszym stopniu budownictwem oraz przetwórstwem przemysłowym. Poniżej tabela przedstawiająca liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 na dzień 31 grudnia 2013r.

Lp.	Gmina	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	Transport i gospodarka magazynowa	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Pozostała działalność usługowa
1	Baranowo	190	31	23	30	60	20	4	4	2	1	2	1
2	Czarnia	83	13	10	22	18	9	2	2	2	-	-	1
3	Kadzidło	602	40	107	127	195	24	9	29	8	8	15	21
4	Lelis	424	15	54	98	149	39	8	13	8	2	10	11
5	Łyse	272	24	27	43	109	14	7	9	7	7	8	11
6	Myszyniec	463	29	55	76	185	28	13	16	8	3	12	21
7	Olszewo-Borki	607	28	71	93	197	56	18	40	14	7	28	19
8	Chorzele	431	39	31	82	142	36	17	19	8	7	14	23
9	Jednorzec	260	41	15	60	79	14	1	6	2	7	12	11
Łącznie:		3332	260	393	631	1134	240	79	138	59	42	101	255

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne, Grupa: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, Podgrupa: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007.

Na koniec roku 2013 najwięcej osób prowadziło działalność w sektorze handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych – 1134 podmioty (34,03% ogółu działalności). Kolejne to: budownictwo – 631 (18,94%), przetwórstwo

przemysłowe – 393 (11,79%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 260 (7,80%), transport i gospodarka magazynowa – 240 (7,20%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 138 (4,14%). Łącznie pozostała działalność usługowa stanowiła 16,09% ogółu działalności (536 podmiotów). Najwięcej przedsiębiorstw zarejestrowanych jest na terenie gmin: Olszewo-Borki – 607 podmioty (18,22%) oraz Kadzidło – 602 podmiotów (18,07%), natomiast najmniej przedsiębiorstw znajduje się na terenie gminy Czarnia i stanowią one 2,49% (83 podmioty) ogółu działalności gospodarczych. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrastająca liczba podmiotów należących do osób prywatnych. Oznacza to rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców w kierunku samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Każdego roku na badanym obszarze są rejestrowane nowe działalności gospodarcze. Szczegółowe dane znajdują się w poniższej tabeli.

Lp.	Kod	Gmina	2010	2011	2012	2013
1	1142615012	Baranowo	12	20	24	23
2	1142615022	Czarnia	6	11	10	10
3	1142615052	Kadzidło	77	76	80	90
4	1142615062	Lelis	75	62	65	68
5	1142615072	Łyse	55	29	35	33
6	1142615083	Myszyniec	85	69	57	83
7	1142615092	Olszewo-Borki	77	77	67	94
8	1142622023	Chorzele	61	42	51	62
9	1142622042	Jednoróżec	53	46	28	41
Łącznie:			501	432	417	504

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne, Grupa: Nowo zarejestrowane w rejestrze regon podmioty gospodarki narodowej, Podgrupa: Podmioty nowo zarejestrowane wg sektorów własnościowych.

Szansą dla dalszego rozwoju przedsiębiorczości na omawianym obszarze może być z jednej strony dostęp do środków unijnych ułatwiających podjęcie zatrudnienia lub rozwój istniejącej działalności gospodarczej generującej nowe miejsca pracy, z drugiej zaś minimalizowanie procedur i formalności związanych z jej założeniem bądź prowadzeniem. Przykładem na tworzenie odpowiednich warunków dla prowadzenia działalności jest rozwój stref gospodarczych, co aktywizuje działania proinwestycyjne oraz tworzy odpowiedni klimat dla rozwoju przedsiębiorczości. Ankietowani przedsiębiorcy zwrócili jednak uwagę na niestabilne prawo podatkowe oraz dowolność w interpretacji przepisów, a także pogarszającą się sytuację gospodarczą w kraju oraz na rynkach zagranicznych, co może w konsekwencji przełożyć się na likwidację zakładów i miejsc pracy. Przedsiębiorstwa działające na badanym obszarze to w większości podmioty zaliczane do mikroprzedsiębiorstw – podmioty zatrudniające do 9 osób. Spośród wszystkich zarejestrowanych podmiotów w roku 2013 stanowiły one, aż 96,2% (3928 podmioty). W porównaniu z rokiem 2010 ich liczba wzrosła o 457 podmioty. Udział małych przedsiębiorstw (zatrudniających 10-49 osób) w roku 2013 wynosił 3,4% (138 podmiotów). Firmy zatrudniające powyżej 50 pracowników są bardzo nieliczne na tym obszarze i stanowią 0,4% ogółu przedsiębiorstw (15 podmiotów).

Pomimo wzrostu aktywności mieszkańców w kierunku podejmowania działalności gospodarczej, to jednak rolnictwo jest kluczową branżą gospodarki obszaru objętego LSR. Poniższa tabela przedstawia liczbę gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach, w tym liczbę gospodarstw indywidualnych.

Lp.	Kod	Gmina	Gospodarstwa ogółem			w tym indywidualne		
			Rok 1996	Rok 2002	Rok 2010	Rok 1996	Rok 2002	Rok 2010
1	1142615012	Baranowo	1314	1066	1029	1222	1065	1029
2	1142615022	Czarnia	510	469	428	500	469	428
3	1142615052	Kadzidło	1542	1473	1250	1376	1473	1250
4	1142615062	Lelis	1127	1213	1051	1084	1213	1051
5	1142615072	Łyse	1437	1377	1120	1289	1377	1120
6	1142615083	Myszyniec	1470	1440	1200	1393	1439	1199
7	1142615092	Olszewo-Borki	1264	1288	1113	1075	1288	1113
8	1142622023	Chorzele	1905	1778	1464	1654	1777	1464
9	1142622042	Jednoróżec	1244	1085	835	995	1084	832
Łącznie:			11813	11189	9490	10588	11185	9486

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Powszechne spisy rolne.

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dotyczące liczby gospodarstw według wielkości w poszczególnych gminach w roku 2010. Najwięcej było gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 hektarów (29,18% wszystkich gospodarstw), nieco mniej liczne były gospodarstwa o powierzchni 10 – 15 ha (23,39%), powyżej 15 ha (23,19%) oraz od 1 do 5 ha (20,04%). Najmniej gospodarstw liczyły te o powierzchni do 1 ha (4,20%). W porównaniu z poprzednimi spisami tylko w przedziale od 1 do 5 ha nastąpił wzrost liczby gospodarstw, w pozostałych przedziałach odnotowano spadek liczby gospodarstw.

Lp.	Gmina	Gospodarstwa według wielkości				
		do 1 ha	od 1 do 5 ha	od 5 do 10 ha	od 10 do 15 ha	od 15 ha i więcej
1.	Baranowo	18	180	357	257	217
2.	Czarnia	5	36	120	136	131
3.	Kadzidło	44	203	422	309	272
4.	Lelis	43	260	423	214	111
5.	Łyse	30	128	293	330	339
6.	Myszyniec	21	188	339	326	326
7.	Olszewo-Borki	82	416	296	181	138
8.	Chorzele	117	283	317	303	444
9.	Jednorozec	38	208	202	164	223
Łącznie:		398	1902	2769	2220	2201

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Powszechne spisy rolne, Grupa: PSR 2010 – wg siedziby gospodarstwa, Podgrupa: Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych.

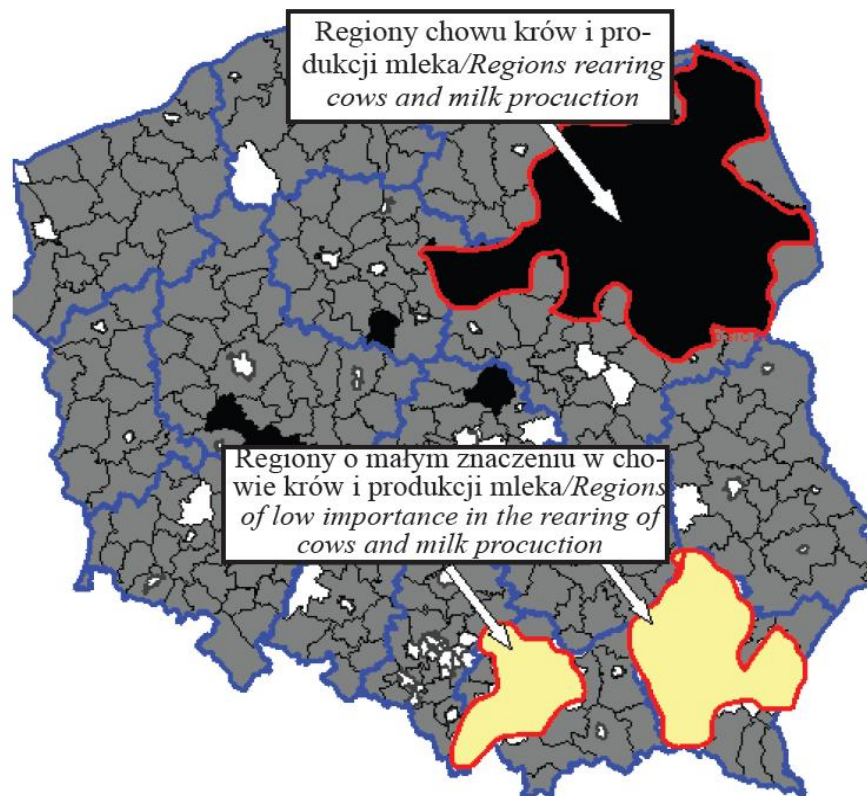
Średnia powierzchnia gruntów ogółem wynosi 13,66 ha, średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem wynosi 10,99 ha, natomiast użytki rolne w dobrej kulturze zajmują 10,82 ha. Poniżej znajdują się szczegółowe informacje.

Lp.	Kod	Gmina	Gospodarstwa ogółem		
			Grunty ogółem [ha]	Użytki rolne ogółem [ha]	Użytki rolne w dobrej kulturze [ha]
1	1142615012	Baranowo	13,34	10,78	10,66
2	1142615022	Czarnia	16,26	13,15	13,12
3	1142615052	Kadzidło	13,27	10,75	10,66
4	1142615062	Lelis	10,73	8,43	8,31
5	1142615072	Łyse	14,12	12,58	12,45
6	1142615083	Myszyniec	14,78	12,04	11,85
7	1142615092	Olszewo-Borki	11,08	7,67	7,47
8	1142622023	Chorzele	15,05	12,11	11,86
9	1142622042	Jednorozec	14,31	11,37	11,03
Średnia:			13,66	10,99	10,82

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Powszechne spisy rolne, Grupa: PSR 2010 – wg siedziby gospodarstwa, Podgrupa: Średnia powierzchnia ogółem, użytków rolnych ogółem i użytków rolnych w dobrej kulturze.

Ważnym działem rolnictwa na omawianym obszarze jest produkcja zwierzęca nastawiona na bydło mleczne i produkcję mleka. Dane z Powszechnego Spisu Rolnego PSR z 2010r. pokazują, że obszary północno-wschodniej Polski, w tym m.in. obszar objęty LSR ukierunkowany jest na chów krów, w tym jedną z największych obsad tego działu rolnictwa, obok powiatu wysokomazowieckiego (77,6 krów/100 ha użytków rolnych) i zambrowskiego (69,8 krów/100 ha użytków rolnych), jest właśnie powiat ostrołęcki (65,2 krów/100 ha użytków rolnych).

Poniżej ilustracja graficzna z wyszczególnionymi regionami chowu krów i produkcji mleka.

Rysunek. Regiony rozwijające i ograniczające chów krów. Źródło: „Regionalne zróżnicowanie produkcji mleka w Polsce – uwarunkowania przyrodnicze i ekonomiczne”, Andrzej Parzonko, SGGW w Warszawie.

Gospodarstwa domowe uzyskują dochody z różnych źródeł, jednak, jak zostało wcześniej to zasygnalizowane, głównym są dochody z prowadzonej działalności rolniczej. W 2010 roku takich gospodarstw było 9293, ich liczba zwiększyła się w porównaniu do 2002 roku o 70,55%. Zwiększyła się także liczba gospodarstw z dochodem z pracy najemnej, w 2002 roku było ich 2024, podczas gdy w 2010 roku ich liczba wzrosła o 55,24% (3142 gospodarstw). Prawie trzykrotnie zwiększyła się liczba gospodarstw z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej. Spadek odnotowano w dochodach z emerytury lub renty, w 2002 było 1991 gospodarstw, a w 2010 o 24,26% mniej, tj. 1508 gospodarstw.

Lp.	Gmina	z dochodem z działalności rolniczej		z dochodem z emerytury i renty		z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej		z dochodem z pracy najemnej		z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	
		2002	2010	2002	2010	2002	2010	2002	2010	2002	2010
1.	Baranowo	581	1024	173	133	29	153	170	332	27	21
2.	Czarnia	272	427	87	86	15	24	40	123	12	22
3.	Kadzidło	809	1225	200	220	69	160	271	461	46	48
4.	Lelis	448	1022	232	171	68	86	328	550	55	32
5.	Łyse	858	1107	206	208	36	80	170	291	30	180
6.	Myszyniec	826	1188	222	145	37	201	179	296	59	154
7.	Olszewo-Borki	324	1095	312	277	80	248	384	440	41	85
8.	Chorzele	831	1402	328	130	71	277	301	329	109	20
9.	Jednorozec	500	803	231	138	26	45	181	320	75	46
Łącznie:		5449	9293	1991	1508	431	1274	2024	3142	454	608

Tabela. Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł w 2002 oraz 2010 roku.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Powszechne spisy rolne, Grupa: PSR 2002 – PSR wg siedziby gospodarstwa; PSR 2010 – wg siedziby gospodarstwa, Podgrupa: Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów; Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł.

Rolnictwo w najbliższych latach pozostanie wiodącą funkcją w gospodarkach gmin objętych LSR. Podczas warsztatów mieszkańcy obszaru zwracali uwagę, że ze względu na niestabilność rynków rolnych, niską opłacalność produkcji rolniczej, z jednej strony niezbędne będzie tworzenie dużych specjalistycznych gospodarstw (hodowla bydła mlecznego i mięsnego) oraz zawiązanie przez rolników grup producenckich, z drugiej zaś ukierunkowanie produkcji mniejszych gospodarstw na wytwarzanie żywności metodami ekologicznymi oraz uruchomienie sprzedaży bezpośredniej wspierając m.in. działalnością agroturystyczną i turystykę na omawianym obszarze.

Podczas spotkań mieszkańcy gmin kurpiowskich zwrócili uwagę na brak odpowiednich warunków dla inicjowania działalności gospodarczej przez osoby młode do 25 roku życia. Jednocześnie wskazali, że dobrym kierunkiem działań samorządowych jest tworzenie specjalnych stref ekonomicznych, gdzie inwestorzy mogą prowadzić działalność gospodarczą uzyskując pomoc regionalną w postaci zwolnienia z podatku dochodowego. Celem strefy jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez m.in. przyciąganie nowych inwestycji, rozwój eksportu i tworzenie nowych miejsc pracy. Na obszarze LGD istnieją dwie strefy ekonomiczne w gminach: Chorzele oraz Olszewo-Borki. Na terenie gminy Chorzele prowadzona jest budowa i uzbrojenie strefy gospodarczej z pełną infrastrukturą, mediami, drogami dojazdowymi i wewnętrznymi oraz gazyfikacja i elektryfikacja – budowa linii wysokiego napięcia Przasnysz – Chorzele. Budowana jest droga powiatowa Przasnysz – Chorzele ze ścieżką rowerową i infrastrukturą około drogową oraz bocznica kolejowa na terenie strefy gospodarczej. Teren strefy ekonomicznej „Białe Kruki” położonej na obszarze gminy Olszewo-Borki obejmuje ok. 6 ha gruntu uzbrojonego w podstawową infrastrukturę techniczną (sieć wodociągowa i kanalizacyjna, oświetlenie, sieć gazowa, drogi wewnętrzne). Jest to doskonały teren do prowadzenia różnego typu działalności gospodarczej. Usytuowanie przy głównych trasach dojazdowych stawia strefę na pierwszym miejscu pod względem atrakcyjności. Podczas spotkania w gminie Łyse uczestnicy jako mocną stronę gminy wskazali bardzo duży Zakład Przetwórstwa Mięsnego JBB, w którym pracuje 1300 osób. Zakład posiada również flotę 50 samochodów chłodni, dzięki której powstały kolejne miejsca pracy. Firma współpracuje z właścicielami sklepów oraz stoisk mięsno-wędliniarskich w ramach programu „Czas Partnerstwa” w Polsce oraz w Wielkiej Brytanii. W Polsce jest to 161 sklepów partnerskich, natomiast w Wielkiej Brytanii – 12 sklepów. W wyniku przeprowadzonych badań obszaru zauważono również, że coraz większe znaczenie dla rozwoju gmin kurpiowskich odgrywa turystyka, która jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki regionu. Turystyka przyczynia się do odkrywania najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, których eksponowanie poprawia wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek regionu. Głównymi walorami, które stanowią atrakcję turystyczną na obszarze objętym LSR są wysokiej klasy atrakcje kulturowe (liczne zabytki architektury, miejsca historyczne, tradycje folklorystyczne) oraz obszary i obiekty o cennych walorach przyrodniczych (kompleksy leśne, rzeki, jeziora).

Walory naturalne obszaru są jednym z istotniejszych elementów przesądzających o atrakcyjności turystycznej danego miejsca i często warunkują kierunki rozwoju turystyki. Równina Kurpiowska jest jednym z największych i najciekawszych regionów etnograficznych w Polsce. Jej północny fragment stanowi Puszcza Zielona (zwana również Puszcza Myszyniecką). Urozmaiconą rzeźbą terenu ze względu na lasy, piaszczyste wydmy oraz znaczne ilości rzek i strumieni dodają uroku kurpiowskiemu krajobrazowi. Bogactwem gmin na terenie puszczy są lasy, które zachęcają do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej oraz rzeki, które zachęcają do uprawiania turystyki kajakowej, głównie na rzece Omulew. W Brodowych Łąkach znajduje się przystań kajakowa, w której można wynająć sprzęt. Cały odcinek można podzielić na kilka etapów – długość Omulwi to około 114 km. Na badanym obszarze spływ przebiega przez następujące miejscowości: Kwiatkowo, Nowa Wieś, Wierzchowizna, Brodowe Łąki, Kopaczyska, Oborczyńska, Wyszel, Przystań, Białobrzeg Dalszy, Białobrzeg Bliższy, Łazy, Kruki, Drężewo oraz Olszewo-Borki.

Ścieżki rowerowe znajdują się na terenie rezerwatów w obszarze gmin: Kadzidło, i Łyse, a także na terenie gminy Olszewo-Borki. W Gminie Kadzidło z inicjatywy leśników wytyczono kilkunastokilometrowy odcinek szlaku rowerowego, na którym umieszczono tablice dydaktyczne oraz możliwość wejścia na wieżę widokową w Podgórzu.

Ważnym czynnikiem dla rozwoju turystyki na danym obszarze jest istniejąca baza noclegowa. Odpowiedni standard oraz różnorodność obiektów noclegowych jest kluczowa w procesie podejmowania decyzji o wyborze miejsca pobytu.

Tabela poniżej przedstawia turystyczne obiekty noclegowe wraz z liczbą osób korzystających z noclegów w 2013r.

Lp.	Zmienna	Czarnia	Kadzidło	Myszyniec	Olszewo-Borki	Jednorożec	Łącznie
1	Obiekty ogółem	1	1	1	1	1	5
2	Miejsca noclegowe ogółem	15	12	23	86	10	146
3	Korzystający z noclegów	470	3	224	5216	36	5949
4	Udzielone noclegi	889	6	392	7415	218	8920

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Turystyka, Grupa: Turystyczne obiekty noclegowe, Podgrupa: Turystyczne obiekty noclegowe.

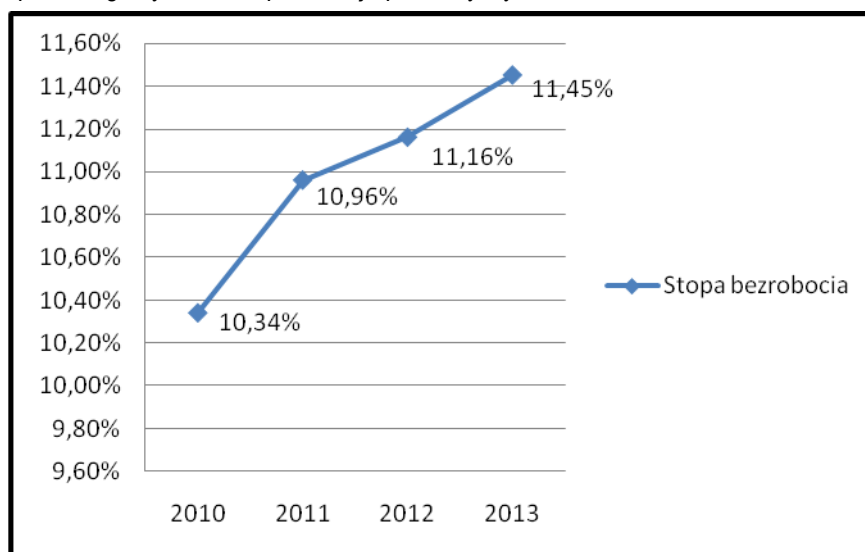
Niezwykle ciekawą atrakcją turystyczną omawianego obszaru, ciągle rozwijającą się, jest kompleks sportowo-rekreacyjny nad zbiornikiem wodnym „Wykrot” na terenie gminy Myszyniec. Jest to największa baza turystyczna znajdująca się w granicach objętych LSR, w skład której wchodzi: karczma, miejsca noclegowe, punkt informacji turystycznej, amfiteatr, 17 budek piknikowo-jarmarcznych, kompleks kempingowy, pole namiotowe, wielofunkcyjne boisko sportowe, plac zabaw dla dzieci oraz ekspozycja sztuki kurpiowskiej.

W odniesieniu do turystyki zdiagnozowano kilka kluczowych słabych stron, w tym: brak punktów informacji turystycznej w każdej gminie objętej LSR - tylko w dwóch gminach; Myszyniec i Jednorożec są punkty informacji turystycznej, słaba istniejąca infrastruktura turystyczna, brak wykwalifikowanej kadry obsługującej ruch turystyczny oraz mała liczba miejsc noclegowych. Niwelowanie słabych stron jest koniecznością w kontekście zachodzących zmian społecznych w kraju. W Polsce rośnie zainteresowanie aktywnym wypoczynkiem na terenach wiejskich oraz wzrost zainteresowania zdrowym odżywianiem – zmiana zwyczajów żywieniowych Polaków powoduje zwiększenie popytu na zdrową, nieprzetworzoną żywność nabywaną głównie na obszarach wiejskich. Również zauważono, że promocja obszaru Kurpi przez miss Polski Ewę Mielnicką, która pochodzi z gm. Łyse może przyczynić się do zwiększenia rozpoznawalności regionu kurpiowskiego. Dużą szansą na rozwój turystyki na Kurpiach jest uruchomienie od 2016r. regionalnego Portu Lotniczego OLSZTYN-MAZURY w Szymanach. Sceptycy uważają jednak, że ograniczania środków finansowych na cele promocyjne obszaru i turystyczne oraz konieczność konkurencji z obszarem o większej rozpoznawalności czyli Warmią i Mazurami może spowodować zahamowanie rozwoju turystyki na obszarze Kurpi Zielonych. Dodatkowo wskazują na zjawisko marginalizacji obszarów wiejskich jako czynnik, który znacznie osłabia atrakcyjność turystyczną Kurpi Zielonych oraz brak spójności i zintegrowania działań promocyjnych przez różne podmioty działające w obszarze turystyki.

III.4 Opis rynku pracy

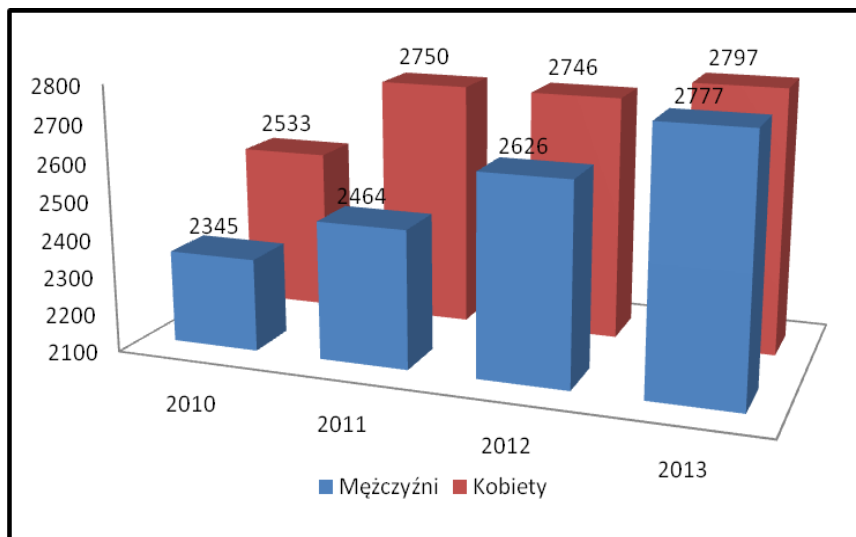
Kolejnym punktem analizy jest charakterystyka lokalnego rynku pracy i rozmiarów zjawiska bezrobocia. Stopa bezrobocia na obszarze objętym strategią od 2010r. do 2013r. stopniowo rosła z poziomu 10,34% i na dzień 31 grudnia 2013r. wyniosła 11,45% - średnia dla województwa mazowieckiego wyniosła na ten dzień 11,10%.

Poziom bezrobocia w poszczególnych latach prezentuje poniższy wykres.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych - GUS.

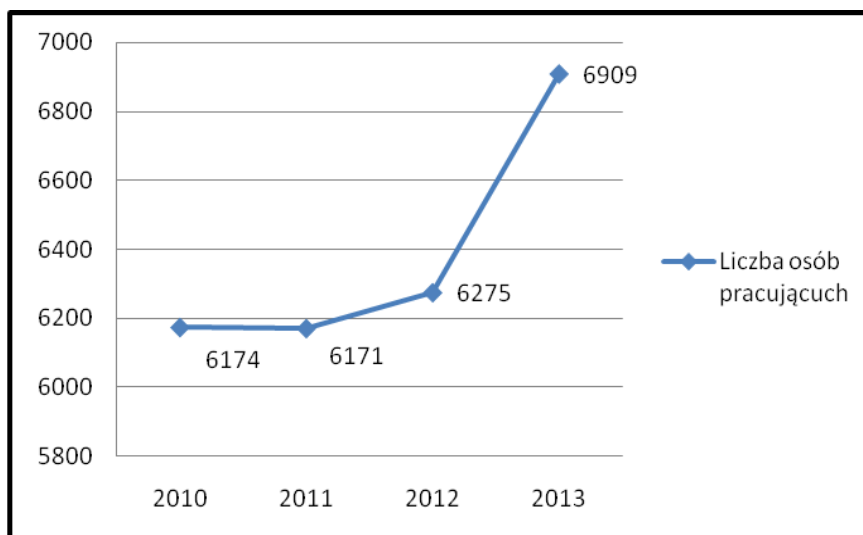
Ogólna liczba bezrobotnych na obszarze objętym strategią na koniec 2013 roku wyniosła 5574 osoby, w tym 50,18% stanowiły kobiety. W porównaniu z rokiem 2010 liczba bezrobotnych wzrosła o 14,27%. W latach 2010-2013 w gminach Lelis, Łyse, Jednorzec oraz Myszyniec wśród bezrobotnych dominowały kobiety. Więcej mężczyzn bez pracy było w gminach Baranowo, Chorzele i Olszewo-Borki. Natomiast w Czarni oraz Kadzidle zmieniała się dominująca płeć. W ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2010-2013 przeważała liczba kobiet, co obrazuje poniższy wykres.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Rynek pracy, Grupa: Bezrobocie rejestrowane, Podgrupa: Bezrobotni zarejestrowani wg płci.

W okresie od 01 stycznia 2010r. do 31 grudnia 2013r. nastąpił wzrost liczby osób zatrudnionych. W roku 2010 pracowało 6174 osób, które stanowiły 13,09% ogółu ludności w wieku produkcyjnym. W roku 2013 nastąpił gwałtowny wzrost osób pracujących. Na koniec grudnia 2013 było to 6909 osób, co stanowiło 14,19% ludności w wieku produkcyjnym. W tym miejscu warto dodać, że zgodnie z danymi GUS powyższy wykres nie uwzględnia pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz osób pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach.

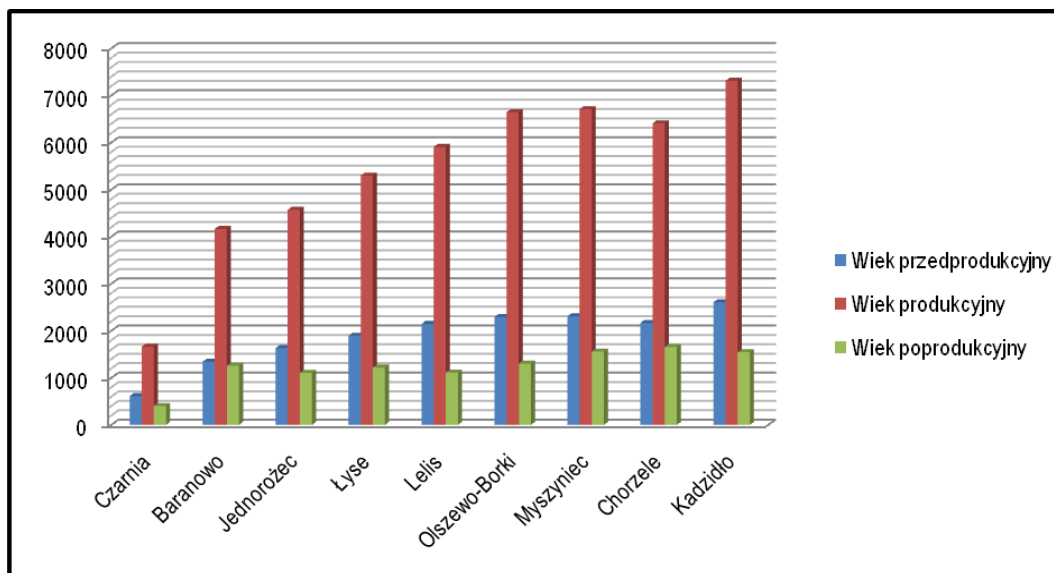
Poniższy wykres prezentuje wzrost liczby zatrudnionych w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych - GUS, Kategoria: Rynek pracy, Grupa: Pracujący według innego podziału niż PKD, Podgrupa: Pracujący wg płci.

W ciągu ostatnich 5 lat mogliśmy zaobserwować wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, którzy stanowią najbardziej liczną grupę. Niestety społeczeństwo starzeje się, w najbliższych dziesięcioleciach będziemy mogli spodziewać się wzrostu w tej grupie. Należy również zwrócić uwagę na przystosowanie infrastruktury społecznej i technicznej do potrzeb osób w

wieku poprodukcyjnym, żeby uniknąć spadku jakości życia mieszkańców. Poniższy wykres przedstawia mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w poszczególnych gminach – stan na dzień 31 grudnia 2013r.:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych – GUS, Kategoria: Ludność, Grupa: Stan ludności, Podgrupa: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.

III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

W kontekście wsparcia udzielanego grupom defaworyzowanym wskazanym w LSR ogromne znaczenie mają działania lokalne, aktywizujące lokalne społeczności w oparciu o partnerstwo jakim jest LGD. Na terenie działania Stowarzyszenia obserwujemy ogromną troskę o własną tożsamość, wole kultywowania regionalnych tradycji i zachowania wartości kultury ludowej. Poprzez placówki kultury, placówki oświatowe, muzea, zakładane i działające zespoły folklorystyczne - motywuje się mieszkańców do działań, pielęgnacji lokalnej gwary, folkloru i twórczości artystycznej. Poprzez organizowanie imprez folklorystycznych, konferencji naukowych z pokazem etnograficznym Kurpiowszczyzna nigdy nie zatraci własnej tożsamości. To na Kurpiowszczyźnie odbywa się prawdziwe „Wesele Kurpiowskie”, „Jarmark kurpiowski”, „Kurpiowskie granie”, „Niedziela palmowa”, „Miodobranie kurpiowskie”, „Śladami Kurpiów”, „Darcie pierza”, „Majówki kurpiowskie” i wiele, wiele innych imprez.

Analizowany obszar – spójny kulturowo i społecznie – cechuje się znaczną liczbą organizacji społecznych, które zrzeszają lokalnych aktywistów, społeczników, często miłośników folkloru kurpiowskiego. Oprócz organizacji pozarządowych, jakimi są ochotnicze straże pożarne, na terenie omawianych gmin działa kilkadziesiąt podmiotów III sektora, są to stowarzyszenia oraz trzy fundacje. Część organizacji ma na tym terenie swoje oddziały, np. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Związek Kurpiów, Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Związek Emerytów i Rencistów, Polski Związek Łowiecki na obszarze objętym strategią ma swoje koła, m.in. w gminie Myszyniec działa Koło Łowieckie Kurp. W prawie każdej z gmin działają ludowe uczniowskie kluby sportowe lub inne formy klubów sportowych.

Z przeprowadzonej ewaluacji LSR wdrażanej w latach 2009-2015 wynika, że funkcjonujące organizacje pozarządowe są aktywne i doświadczone w zakresie realizacji projektów społecznych: 50% wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania *Małe projekty* zostało złożonych przez stowarzyszenia. Wszystkie wnioski, na które została przyznana pomoc zostały zrealizowane zgodnie z założeniami, osiągnięto cele i wskaźniki. Na tej podstawie można wywnioskować, że wsparcie dla sektora pozarządowego, nieposiadającego etatowych pracowników, opierającego swoją działalność na społecznej pracy członków przyczyniło się do wzmocnienia działań pozarządowych i aktywizacji społeczności lokalnej, tym samym budując kapitał społeczny na obszarze objętym LSR.

W ciągu ostatnich pięciu lat wzrosła liczba podmiotów trzeciego sektora. Największy wzrost odnotowano w roku 2012 – o 11 podmiotów, natomiast najmniejszy w 2011 roku. W 2010 roku łącznie było 132 podmiotów III sektora. Szczegółowe dane dotyczące liczby organizacji w poszczególnych gminach zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2010-2013 prezentuje tabela poniżej.

Lp.	Kod	Gmina	2010	2011	2012	2013
1	1142615012	Baranowo	12	13	13	13
2	1142615022	Czarnia	9	9	9	9
3	1142615052	Kadzidło	21	21	22	25
4	1142615062	Lelis	8	8	10	11
5	1142615072	Łyse	9	9	11	11
6	1142615083	Myszyniec	22	22	23	24
7	1142615092	Olszewo-Borki	12	13	16	16
8	1142622023	Chorzele	20	20	21	21
9	1142622042	Jednoróżec	19	20	22	22
Razem:			132	135	147	152

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne, Grupa: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, Podgrupa: Podmioty wg sektorów własnościowych.

W 2013 roku najwięcej organizacji miało swoją siedzibę w gminach: Kadzidło – 25 organizacji (16,45%), Myszyniec – 24 organizacje (15,79%), Jednoróżec – 22 organizacje (14,47%) oraz Chorzele – 21 organizacji (13,82%). Natomiast najmniej na obszarze gminy Czarnia – 9 organizacji (5,92%).

Oprócz działających OHP, stowarzyszeń i fundacji, na obszarze objętym LSR zaczynają powstawać i dość prętnie realizować swoje działania Koła Gospodyń Wiejskich. Z danych przekazanych przez Regionalny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Ostrołęce wynika, że na dzień 31 sierpnia 2015r. na terenie objętym LSR istniało 27 KGW, z czego najwięcej bo aż 15 na terenie gminy Kadzidło. Działania KGW koncentrują się głównie na organizacji festynów lokalnych integrujących wieś kurpiowską. Innymi rodzajami działań są: konkursy kulinarne, szkolenia czy przeglądy zespołów artystycznych. Szansą na stałą poprawę aktywności społecznej mieszkańców jest wykorzystywanie instrumentów promocyjnych za pomocą Internetu, tj. portali informacyjnych i społecznościowych. W dobie postępującej informatyzacji następuje rozwój społeczeństwa informacyjnego, a także możliwość kształcenia na odległość, zatem zdobywanie wiedzy i nowych kwalifikacji oraz rozwój umiejętności, a także informacja oraz promocja działań organizacji pozarządowych, mogą być skuteczne dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii.

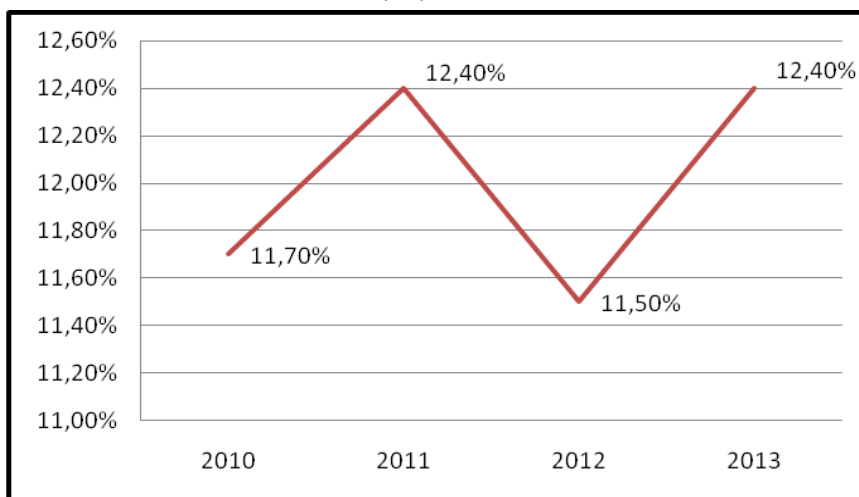
To co jednak jest zauważalne w odniesieniu do działających lokalnych organizacji to niskie kompetencje i brak odpowiednich kadr „operacyjnych”. Działania organizacji głównie są skoncentrowane na jednej lub dwóch osobach, natomiast w zarządach przedstawicieli jest zdecydowanie więcej – od 6 do 10. Powoduje to wypalanie się liderów, brak motywacji do działania i w konsekwencji zawieszanie funkcjonowania organizacji. Istotnym problemem, na który zwrócili uwagę mieszkańcy podczas spotkań, jest problem ze zbudowaniem marki organizacji. Samo powołanie organizacji „o szczytnym celu” nie gwarantuje automatycznie przychylności otoczenia, a nawet najbardziej „światlista” misja nie zbuduje zaufania społecznego. Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę, że lokalne organizacje są za mało transparentne w działaniu i niewiele wykonują w kierunku promocji swoich projektów, co więcej brak jest innowacyjnego podejścia do realizowanych pomysłów, następuje permanentne powielanie wciąż tych samych przedsięwzięć i myślenie schematami. Pewnym zagrożeniem może być stopniowe uzależnianie działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe od decyzji władzy wykonawczej w gminie. Jest to groźne zjawisko w kontekście realizacji celów organizacji oraz jej oceny i wiarygodności w środowisku.

Na badanym obszarze w 2014 roku działało łącznie 35 klubów sportowych, w których trenowało 1396 osób, najwięcej w gminie Lelis – 309 osób. W większości są to mężczyźni oraz osoby do 18 roku życia. W roku 2014 roku wydatki na kulturę fizyczną łącznie we wszystkich gminach wyniosły 5 231 435,41zł, co stanowiło 1,9% ogólnych wydatków gmin. Zauważalny jest rozwój aktywności fizycznej wśród dzieci, co wynika, z istniejącej dobrej infrastruktury sportowej, zlokalizowanej przy szkołach. Natomiast podczas badań mieszkańcy zwrócili uwagę na słabo rozwiniętą bazę dla rozwoju potrzeb rekreacyjnych i społeczno-kulturalnych, w tym również niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wprawdzie samorządy inwestują w zagospodarowanie miejscowości gminnych, jednak dotyczy to przede wszystkim głównych miejscowości i/lub ewentualnie wsi położonych wokół. Takie działania powodują marginalizację małych wiejskich społeczności oraz odpływ mieszkańców do większych ośrodków w obrębie gminy. Ten brak zrównoważonego podejścia co do lokalizacji inwestycji gminnych powoduje, że na wsiach brak jest miejsc spotkań dla osób starszych, a także placów zabaw dla dzieci. Te argumenty mieszkańców znajdują również odzwierciedlenie w danych LGD za lata 2009-2015, gdzie

wśród 24 projektów inwestycyjnych dotyczących budowy boisk wielofunkcyjnych, otwartych miejsc spotkań czy zagospodarowania centów wsi prowadzonych przez samorządy w ramach działania *Odnowa i rozwój wsi*, aż 18 projektów dotyczyło w/w inwestycji zrealizowanych w głównych miejscowościach gminnych. Szansą na stałą poprawę lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej w mniejszych miejscowościach gminnych jest wsparcie finansowe w ramach funduszy na lata 2014-2020. Samorządy jednak mają obawy przed pojawiającym się kryzysem wewnątrz UE, co może skutkować zmianami w mechanizmach wsparcia oraz ograniczeniami finansowania inwestycji.

III.6 Wskazanie problemów społecznych z uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego.

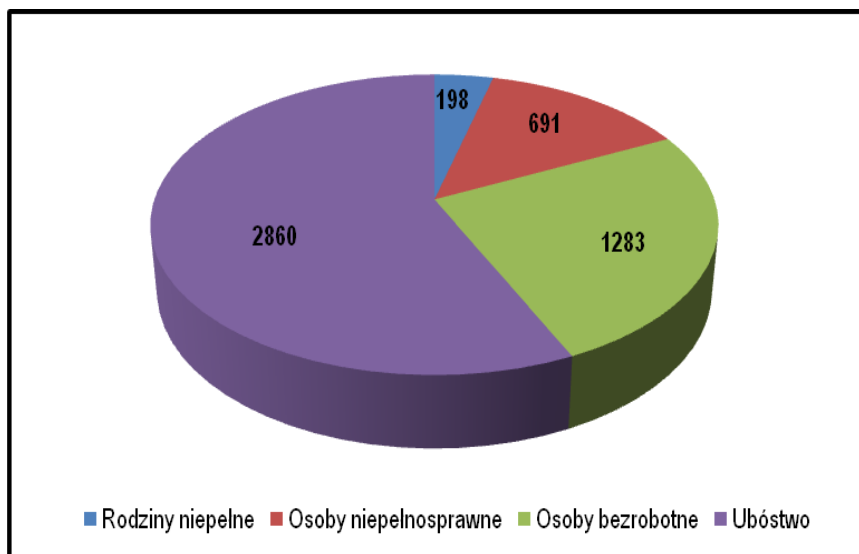
Według danych GUS w roku 2013 w województwie mazowieckim odnotowano ciągle zmiany w odsetku osób zagrożonych relatywnym ubóstwem (procent osób w gospodarstwach domowych, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych). Tendencję w zakresie relatywnego ubóstwa na terenie województwa mazowieckiego w latach 2010-2013 przedstawia poniższy wykres.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych – GUS, Kategoria: Ludność, Grupa: Gospodarstwa domowe, Podgrupa: Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wg granic ubóstwa – procent osób w gosp. dom. poniżej granic.

Na obszarze objętym strategią w 2013 roku było 13251 osób w gospodarstwach domowych, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W latach 2010-2013 pomoc społeczna była udzielana z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie oraz alkoholizmu. W 2013 roku najwięcej rodzin otrzymało pomoc z powodu ubóstwa, liczba ta wyniosła 2860, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 11338. Najwięcej osób uzyskało pomoc w gminie Jednorożec - aż 2041, najmniej w gminie Lelis – tylko 721.

Poniżej wykres prezentuje liczbę rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na powód jej przyznania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach: Baranowo, Chorzele, Czarnia, Jednorożec, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec i Olszewo-Borki.

Na problem ubóstwa szczególną uwagę zwrócono podczas spotkania z pracownikami OPS, które w ich opinii jest jedną z głównych przyczyn wykluczenia społecznego na obszarze objętym LSR. W ich opinii „typowy” wykluczony to kobieta w wieku 18 – 40 lat pozostająca bez zatrudnienia, nieposiadająca jakichkolwiek kwalifikacji. Osoba ta zajmuje się domem, niejednokrotnie posiada jedynie wykształcenie podstawowe. Najczęściej osoby wykluczone pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, które od lat znajdują się w systemie pomocy. Charakterystyczną dla tej grupy jest duża roszczeniowość oraz niechęć do podejmowania jakichkolwiek działań w kierunku poprawy sytuacji życiowej. Jedynie kobiety krótkotrwale bezrobotne starają się zmienić swoją sytuację (znaleźć pracę, podnieść kwalifikacje). Szczegółowe dane dotyczące przyznanej pomocy z powodu ubóstwa w latach 2010-2013 na terenie objętym LSR obrazuje poniższa tabela.

Lp.	Gmina	Rok 2010		Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	Baranowo	225	975	219	930	221	831	216	888
2	Czarnia	202	915	191	868	190	839	197	842
3	Kadzidło	462	1925	406	1656	386	1509	346	1400
4	Lelis	167	709	156	615	177	693	191	721
5	Łyse	379	1754	358	1640	313	1403	306	1330
6	Myszyniec	417	1843	373	1669	351	1532	348	1479
7	Olszewo-Borki	393	1721	188	721	196	746	228	828
8	Chorzele	506	1974	443	1694	467	1751	487	1809
9	Jednoróżec	381	1666	522	2192	562	2227	541	2041
Łącznie:		3232	13482	2856	11985	2863	10247	2860	11338

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach: Baranowo, Chorzele, Czarnia, Jednoróżec, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec i Olszewo-Borki.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodki Pomocy Społecznej udzielają wsparcia materialnego i doradczego osobom ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. W swojej pracy wykorzystują instrumenty wsparcia wymienione w Ustawie o Pomocy Społecznej (wywiad środowiskowy, kontrakt socjalny, porady pracowników socjalnych i asystentów rodzin, prace społecznie użyteczne, zapomogi oraz zasiłki stałe i okresowe). Petent zgłaszający się do Ośrodka po wsparcie wypełnia dokumenty opisujące sytuację w jakiej znajduje się on i jego rodzina. Wszystkie potrzebne informacje pracownicy otrzymują jedynie z oświadczeń klienta, nie ma jednak możliwości sprawdzenia wiarygodności tychże oświadczeń. Coraz częstszym problemem jest „szara strefa” oraz pozostawanie w związkach nieformalnych, co uniemożliwia określenie rzeczywistej skali problemu z jakim borykają się klienci. Jedynym w miarę skutecznym sposobem działania Ośrodka jest wywiad środowiskowy i kontrakt socjalny. Jednakowoż w przypadku niewypełnienia przez klienta postanowień kontraktu socjalnego nie skutkuje to jakimikolwiek sankcjami (odmowa wypłacenia świadczeń zaskarżana jest do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które nakazuje OPS-owi zmienić postanowienia).

Pracownicy OPS-ów podczas spotkania fokusowego podkreślili, że słabą stroną systemu pomocy instytucjonalnej są zasiłki udzielane klientom bez jakiegokolwiek wysiłku z ich strony, a takie zjawiska jak alkoholizm i narkomania są jedynie zagrożeniem pogłębiającym obecną sytuację. Mocną stroną z kolei jest zmiana postrzegania pracowników Ośrodków Pomocy nie jako „zasiłkodawców”, ale jako ekspertów w wielu dziedzinach życia co niesie za sobą również obowiązek ciągłego doszkalania się kadry Ośrodków. Wielu klientów przychodzi po to aby się komuś „wygadać”, znaleźć zrozumienie (niekoniecznie konkretną pomoc). Pracownicy obecni podczas wywiadu bardzo często podkreślali, że w Ośrodkach brakuje środków finansowych na zatrudnienie psychologów, którzy mogliby pomóc klientom w pokonaniu własnych barier, „wyjściu na prostą”.

III.7 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Teren dziewięciu gmin objętych strategią jest wyjątkowo atrakcyjny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Położony jest na Równinie Kurpiowskiej w północno-wschodniej części Niziny Mazowieckiej. Obszar ten rozciąga się na terenach podmokłych, piaszczystych i jest pokryty rozległym sandrem (piaskami polodowcowymi), przez co gleby są tu mało urodzajne. Charakterystyczną cechą krajobrazu są usytuowane w dolinie Narwi i jej prawobrzeżnych dopływach wydmy paraboliczne. Obniżenia terenu zajmują łąki i pastwiska. Pastwiska przeplatane zadrzewieniami, drobnymi ciekami wodnymi, rozproszoną zabudową oraz kompleksami leśnymi tworzą niepowtarzalne krajobrazy charakterystyczne dla terenów Kurpi Zielonych. Ze względu na dużą czystość powietrza, (na co wskazują m.in. rzadkie gatunki wrażliwych porostów), zwarte kompleksy leśne, charakter gospodarki wiejskiej, małą presję ze strony człowieka oraz dużą ilość łąk i zadrzewień, obszar ten cechuje występowanie rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Na obszarze Równiny Kurpiowskiej występuje wiele gatunków roślin pochodzących z różnych środowisk klimatycznych, m.in. unikalne rośliny stepowe, roślinność typowa dla lasów środkowoeuropejskich, roślinność wodna, roślinność bagienna. Przetwały one tysiące lat adaptując się do panujących tu wahań klimatycznych, jakie zachodziły w ciągu ostatnich 10 tysięcy lat. Rozległe kompleksy leśne w połączeniu z urozmaiconą rzeźbą terenu, tworzą korzystne warunki klimatyczno-zdrowotne. Rzeki: Rozoga, Omulew i Szkwa oraz bogata fauna i flora, stwarzają dobre warunki do wypoczynku, wędkowania, turystyki wodnej i rowerowej.

Na terenie badanego obszaru objętego LSR znajduje się 8 rezerwatów, w tym 6 rezerwatów leśnych i 2 torfowiskowe. Głównym celem ochrony rezerwatów leśnych jest zachowanie ostatnich fragmentów zespołów roślinnych charakterystycznych dla dawnej Puszczy Kurpiowskiej na potrzeby naukowe i dydaktyczne. Obszar ten charakteryzuje się dużym bogactwem świata przyrodniczego. Znaczna powierzchnia tego obszaru należy do obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”, obejmującego północno-wschodnią część kraju. Obszary leśne będące dawnym połączeniem puszczy Białej i Zielonej oraz sąsiedztwo rzek Narew i Omulew stanowią idealne miejsca lęgowe dla dzikiego ptactwa, a lasy idealne schronienie dla wielu gatunków zwierząt. Stąd też obszary te stały się przedmiotem licznych koncepcji ekologicznych, tj. NATURA 2000. Część omawianego obszaru wchodzi w skład regionalnego systemu obszarów chronionych. Według systemu obszarów chronionych ECONET-PL teren zasięgu LSR znajduje się w granicach obszarów węzłowych o znaczeniu międzynarodowym. Jest to bardzo wysoka ranga w systemie obszarów cennych przyrodniczo. Zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL obszar Puszczy Kurpiowskiej, w obrębie, którego leży omawiany teren, zyskał rangę obszaru węzłowego 22M o znaczeniu międzynarodowym.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie statystyczne dotyczące rezerwatów na omawianym obszarze. Omawiane poniżej rezerваты o łącznej powierzchni 540,65 ha (rezerваты istniejące) w całości leżą na obszarze objętym strategią i znajdują się w zasięgu terytorialnym trzech nadleśnictw: Myszyniec, Nowogród i Ostrołęka.

Lp.	Nazwa rezerwatu	Gmina	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Typ rezerwatu
1.	Czarnia	Czarnia	1964	141,87	Rezerwat leśny
2.	Surowe	Czarnia	1964	4,57	Rezerwat leśny
3.	Podgórze	Kadzidło	1987	37,76	Rezerwat leśny
4.	Karaska	Kadzidło	2000	402,69	Rezerwat torfowiskowy
5.	Olsy Płoszyckie	Lelis	1997	140,86	Rezerwat leśny
6.	Mingos	Łyse	1971	13,46	Rezerwat leśny
7.	Serafin	Łyse	1997	184,92	Rezerwat torfowiskowy
8.	Tabory	Łyse	1974	17,21	Rezerwat leśny
Łącznie:				540,65	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji ogólnodostępnych na stronach internetowych urzędów gmin.

Istotnym problemem w tym obszarze, na który zwrócili uwagę mieszkańcy podczas spotkań, jest nieprzyjazne dla ludzi i środowiska ogrzewanie budynków mieszkalnych węglem. Potrzeba ochrony i zahamowania procesu degradacji środowiska naturalnego wymusza konieczność stosowania rozwiązań przyjaznych środowisku. Szczególnie ważne jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i oszczędzanie energii przez indywidualne gospodarstwa domowe i budynki użyteczności publicznej, zwłaszcza, że omawiany teren jest niezwykle atrakcyjny pod względem przyrodniczym i

krajobrazowym. Przyczyną takiego stanu rzeczy są wysokie koszty związane z termomodernizacją budynków, ale mieszkańcy również zwrócili uwagę na niską świadomość ekologiczną społeczeństwa, brak systemowych rozwiązań w zakresie wymiany pieców węglowych, a także pomijanie rozwiązań i działań proekologicznych w kontekście podejmowanej lub rozwijanej działalności gospodarczej. Ankietowani przedsiębiorcy wskazali natomiast, że brak lub pomijanie rozwiązań proekologicznych w działaniach inwestycyjnych jest wynikiem zbyt wysokich kosztów instalacji urządzeń, czasami niemożliwym do udźwignięcia na etapie rozwijania przedsiębiorstwa w celu tworzenia nowych miejsc pracy.

III.8 Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią

O wewnętrznej spójności i jedności obszaru objętego LSR stanowi wspólnota dziedzictwa kulturowego. Na całym obszarze zachowało się wiele obiektów, które mają rangę zabytków wpisanych do rejestru lub do ewidencji obiektów zabytkowych. Na obszarze działania LGD jest 44 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Najczęściej są to kościoły, cmentarze, plebanie, kapliczki i dworki. W ewidencji znajdziemy bardzo dużą liczbę drewnianych domów i chałup, które powstały w XIX i XX wieku. Domy te mają najczęściej elementy architektury kurpiowskiej. Podczas ankietowania respondenci zwrócili uwagę na zły stan niektórych obiektów zabytkowych, w tym małej architektury (pomników, krzyży przydrożnych czy kapliczek). Z rozmów z samorządowcami wynika, że taka tendencja jest wynikiem ograniczeń finansowych w budżetach gmin na działalność kulturalną.

Na całym omawianym obszarze rozproszonych jest wiele obiektów sakralnych. Jest to znak przywiązania Kurpiów do Kościoła i wiary. Najstarsze i najbardziej reprezentatywne kościoły drewniane z XVIII i XIX wieku znajdziemy w miejscowościach Dąbrówka, Łyse, Chorzele, Duczumin, Krzynowłoga Wielka, Zaręby i w Brodowych Łąkach. Podstawowym materiałem budowlanym na terenie regionu kurpiowskiego było jego główne bogactwo – drewno, z którego wznoszono większość obiektów. Z drewna powstawało również wiele kapliczek oraz krzyży przydrożnych, które są charakterystycznymi i ciekawymi elementami krajobrazu kurpiowszczyzny. To co jest zauważalne na obszarze działania LGD to słabo zintegrowana informacja na temat obiektów historycznych, kulturalnych i muzealnych oraz wydarzeń promocyjnych. Najczęściej takie działania ograniczają się do terenu jednej gminy, nie tworząc kompleksowej informacji, głównie turystycznej dla całego obszaru.

III.8.1 Tradycje i obyczaje, pieśni i tańce, strój kurpiowski i gwara.

Wiele obyczajów i tradycji związanych jest z bartnictwem i łowiectwem, a także z żywą wiarą katolicką, która w tym regionie silnie odznacza się w życiu społeczności. Kulturowane są zwyczaje związane z uroczystościami kościelnymi, które w innych regionach i w większych miastach zostały już zarzucone i zapomniane. W ścisłym związku z życiem religijnym są bogate procesje (coniedzielne i w uroczystość Bożego Ciała) z dużą liczbą chorągwi, feretronów, obrazów, podczas których uczestnicy są ubrani w stroje kurpiowskie, a także przygotowywanie okazałych rozmiarów, lecz bardzo pięknych i dopracowanych palm kurpiowskich w Niedzielę Palmową. W oktawie Bożego Ciała w każdym domu przygotowywane są wianki z ziół. W ważne święta kościelne osoby, które posiadają stroje ludowe przychodzą w nich do kościoła.

Z łowiectwem, bartnictwem, ludowymi zwyczajami i codziennym życiem nierozzerwalnie powiązane są pieśni kurpiowskie. Jest ich bardzo dużo i dotyczą różnorodnych dziedzin życia. Istnieje na przykład grupa pieśni śpiewanych w czasie czuwania przy zmarłym – dawniej w każdej miejscowości żyli śpiewacy, którzy znali te pieśni i prowadzili czuwania. Obecnie są oni już bardzo nieliczni, a pamięć o pieśniach na okoliczność śmierci mieszkańca wsi jest zachowywana na przykład przez widowiska, w których biorą udział artyści ludowi, dzieci i młodzież.

Tańcami typowo kurpiowskimi są: stara baba, fafur, powolniak. Mają one specyficzną melodię, rytm i są bardzo żywiołowe. Tańce te są atrakcyjne również dla młodzieży i dzieci. Nauka tańców i pieśni prowadzona jest w szkołach i na tej bazie tworzą się zespoły folklorystyczne: najmłodsze składają się nawet z 6-ciolatków, ale są również zespoły uczniów ze szkół średnich. Również dorośli angażują się w działalność folklorystycznych grup tanecznych i śpiewaczych.

Występy zespołów odbywają się obowiązkowo w strojach ludowych. Strój damski składa się z: halki, koszuli z haftami, wystka (kamizelki), spódnicy, fartuszka, wysokiego, sznurowanego obuwia (trzewiki). Głowę ozdabia chustka (dla mężatek) lub czółko z wstążkami (dla panienek). Zimą na wierzch zakłada się białą dzierganą chustkę, którą należy się owinać. Ze względu na wysoki koszt typowego, tradycyjnego obuwia, Kurpianki często noszą współczesne obuwie na obcasach, a buty przygotowane z zachowaniem tradycji używane są w czasie występów i konkursów. Noszenie do stroju „zwykłego” obuwia

pokazuje również, że mieszkańcy Kurpiowszczyzny traktują noszenie stroju ludowego i kultywowanie zwyczajów jako coś żywego, dzisiejszego, co tworzy ich tożsamość – strój nie jest przebraniem, ale odświętnym ubraniem. Strój męski składa się z białych, lnianych spodni z czerwonymi lampasami, butów z cholewkami, koszuli – białej z małym kołnierzykiem często haftowanym w czerwone krzyżyki, jak i w kolorze czerwonym z czarnymi obszyciami i dodatkami. Mężczyzna zakłada również kokardkę pod szyję (np. z czarnej aksamitki) oraz brązowy, filcowy kapelusz.

Na terenie objętym strategią wykształciła się gwara kurpiowska, o swoistych wyróżniających ją cechach. Do dzisiaj gwara jest dominującą odmianą języka używaną na wsiach przez osoby starsze, ale również i młodsze. Co ciekawe – niemal każda wioska używa nieco innej gwary – wymowa niektórych głosek różni się. Wśród najciekawszych elementów gwary należy wymienić np. wymawianie „w” jako „zi” (np. wilk – zilk, wiewiórka – zieziórka, wiara – ziara, błogosławieństwo - błogosłazieństwo).

III.8.2 Muzea, izby kurpiowskie, pomniki

Powstają dla zachowania pamięci o architekturze, kulturze, obyczajach i tradycjach Kurpiowszczyzny. Najbardziej znana jest Zagroda Kurpiowska w Kadzidle. Zagroda Kurpiowska nie jest typowym muzeum. Odbywają się tu imprezy folklorystyczne, ukazujące regionalne zwyczaje i obrzędy, lekcje muzealne i warsztaty z różnych dziedzin twórczości ludowej. Najstarsze eksponaty pochodzą z XVIII wieku. Izby kurpiowskie – pomieszczenia wyposażone w charakterystyczne elementy domu kurpiowskiego i pamiątki – powstają w wielu miejscach: przy szkołach, gospodarstwach agroturystycznych, kościołach. Ciekawym miejscem jest izba pamięci Czesławy Konopki – twórczyni ludowej z Kadzidla. Tego rodzaju izby są wyposażone podobnie do dawnych izb kurpiowskich: znajdziemy tam na przykład ławy, drewniane łóżka i szlabany do odpoczynku, warsztat tkacki, półki lub szafkę otwartą na miski, talerze i łyżki, obrazy święte oraz ołtarzyk z figurami świętych i krzyżem ozdobionym kwiatami i palmami z bibuły. Na ścianach wiszą wycinanki: gwiazdy, leluje, kogut.

III.8.3 Kurpiowska sztuka ludowa

Kurpie stanowią pod względem sztuki ludowej teren wyjątkowo ciekawy i wyraźnie odcinający się od sąsiednich grup etnograficznych. Najbardziej charakterystycznym elementem sztuki kurpiowskiej jest wycinankarstwo. „Strzyżenie” wycinanek odbywa się przy użyciu nożyc zwyczajowo używanych do strzyżenia owiec. W dawnych czasach w każdym domu, w odświętnym pomieszczeniu zwanym „Białą izbą”, dominowały wyroby z kolorowej bibuły, znajdował się również „święty kąt” będący przejawem religijności. Wartość artystyczna charakteryzująca przedmioty codziennego użytku świadczy o zakorzenionym poczuciu estetyki. Jego wyraz można odnaleźć w wyrobach rzeźbiarzy, bursztyniarzy, plecionkarzy, garnarzy, snycerzy, kowali oraz tkaczy. Ukształtowane na przestrzeni wieków rzeźbiarstwo stało się znakiem rozpoznawczym terenu Kurpi Zielonych, głównie za sprawą nadzwyczaj popularnych kapliczek. Na opisywanym obszarze w dolinach rzecznych i w trochę przesuszonych torfowiskach i bagnach wydobywano bursztyny. Z bursztynu wykonywano sznury koralu, fajki, pudełeczka, pierścionki, różańce itp. Bursztynowa kolia pełniła rolę kapitału i stała się synonimem statusu społecznego i ekonomicznego. Na obszarze objętym LSR artyści ludowi stanowią ogromny kapitał społeczny. Jest to środowisko ludzi aktywnie działających w obszarze podtrzymywania tradycji społeczności lokalnych. Podczas badań jako słabą stronę obszaru mieszkańcy wskazali niedostateczną promocję artystów, twórców ludowych oraz zespołów folklorystycznych poza obszarem działania LGD.

III.8.4 Imprezy folklorystyczne obszaru objętego LSR

Prezentowany obszar obfituje w imprezy kulturalne związane z folklorem kurpiowskim. W każdej gminie odbywają się – szczególnie w okresie letnim – imprezy o zasięgu gminnym, regionalnym, a nawet ogólnopolskim. Najbardziej znane i już wypromowane, stanowiące swoisty produkt turystyczny obszaru imprezy folklorystyczne to głównie „Miodobranie Kurpiowskie” w Myszyncu, „Wesele Kurpiowskie” w Kadzidle i „Palma Kurpiowska” w Łysych.

Miodobranie Kurpiowskie jest jedną z największych imprez folklorystycznych o charakterze miodowym w kraju. Organizowana jest corocznie w ostatnią niedzielę sierpnia, a od 2011r. poprzedza ją Miodobraniowa Noc Kabaretowa. Jest to święto mieszkańców Puszczy Zielonej, podczas której promowana jest tradycyjna kultura wiejska Kurpiów, kultywowany folklor i zwyczaje kurpiowskie. Do stałych elementów Miodobrania Kurpiowskiego należą: widowisko obrzędowe „Zwyczaje bartnicze na Kurpiach”, występy artystyczne zespołów regionalnych, wystawy rękodzieła ludowego, kiermasze sztuki

ludowej i sprzętu pszczelarskiego. Podczas Miodobrania odbywają się kiermasze miodu i sztuki ludowej, a miejscowi pszczelarze przygotowują stoiska z miodem.

W Kadzidle odbywa się kilka imprez folklorystycznych. Najbardziej znane jest „Wesele Kurpiowskie” (trzecia niedziela czerwca) – duże widowisko rozgrywające się na terenie całego Kadzidla. Przybyli turyści stają się autentycznymi gośćmi weselnymi. Jest to impreza folklorystyczna obejmująca weselne widowisko obrzędowe Kurpiów, przejazdy furmankami, degustacje potraw regionalnych, kiermasz sztuki ludowej oraz przegląd obrzędów weselnych prezentowanych przez zespoły z różnych regionów Polski.

W Łysych najdonioślejszym świętem jest Palma Kurpiowska – impreza odbywająca się w niedzielę palmową. Uroczystość rozpoczyna się Mszą Świętą, stałym elementem jest kiermasz ludowy oraz konkurs palm kurpiowskich. Przy okazji twórcy ludowi prezentują i sprzedają swoje wyroby. Są to rzeźby, pieczywo obrzędowe, wycinanki, pisanki, kierce. Obrzęd ten przyciąga co roku licznych turystów z kraju i zagranicy.

Zagrożeniem dla rozwoju działalności kulturalnej oraz związanej z podtrzymywaniem tradycji społeczności lokalnej jest próba ograniczania jej dofinansowania. Podczas spotkań mieszkańcy zwrócili uwagę na systematyczne ograniczenia finansowania imprez lokalnych, co jest związane z ograniczeniami w budżetach gmin oraz koniecznością zabezpieczenia środków na wydatki stałe, tj. oświata, administracja, opieka społeczna. Jednak wzrost dochodów, a także zmiany w modelu spędzania wolnego czasu mogą spowodować zwiększenie zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi. Pokazują to również dane statystycznie GUS za lata 2013-2014. W 2013r. liczba uczestników imprez lokalnych, które odbyły się na obszarze objętym LSR wyniosła 15 300 osób, zaś w 2014r. już 16 020.

III.9 Krótki opis produktów lokalnych

Kluczem do rozwoju regionu i szansą jego mieszkańców jest pielęgnacja produktów tradycyjnych i regionalnych. Atrakcyjność tych wyrobów polega na silnym związku z danym obszarem i przygotowaniem ich zgodnie z tradycją przekazywaną z pokolenia na pokolenie. Oryginalny produkt lokalny wytwarzany zgodnie z tradycyjną recepturą przyciąga turystów i podkreśla specyfikę regionu. Mocną stroną obszaru jest działalność gospodarstw agroturystycznych bazująca na lokalnych produktach, które są elementem tożsamości i wyróżniają obszar Puszczy Zielonej. Kuchnia kurpiowska jest prosta i naturalna, charakteryzują ją wyraźne i ostre smaki. Potrawy są dość ciężkostrawne, w których dominuje ziemniak, kasza i mięso. Wszystko polane jest zwykle dużą ilością tłuszczu z cebulką lub skwarkami. Najpopularniejszą kurpiowską potrawą z ziemniaków jest rejbak – babka ze startych ziemniaków z dodatkiem mięsa. Równie smaczny jest chleb kurpiowski, który kiedyś wyrabiany był w dzieży (wydrążona z pnia drzewa misa). Chleb pieczono na liściach chrzanowych lub otrębach pszennych. Pieczywo było dodatkiem do niemal każdego dania. Bardzo ważnym składnikiem kuchni Kurpiów była kapusta. Jadło się ją w każdej postaci: kiszoną, w zupach i polewkach, z grzybami a także, bardzo często, z kaszą jaglaną. Kaszę jaglaną podawano również ze skwarkami. W kuchni kurpiowskiej dużo jest dziczyzny i grzybów. Najpopularniejsze grzyby to prośnionki, zwane też gąskami lub zielonymi. W lesie zbierano również jagody jałowca, wykorzystywane, jako przyprawy do mięs oraz składnik nalewek i wódek. Psiwo kozicowe jest typowym kurpiowskim napojem niskoalkoholowym. Robi się go z jagód jałowca, szyszek chmielowych i miodu.

Kilka specjałów kojarzonych jest wyłącznie z Kurpiami. Przede wszystkim byśki, zwane inaczej młodymi latkami, które mają kształt zwierzątek. Wyrób tych smakołyków był niegdyś związany z obrzędami noworocznymi i wielkanocnymi. Robi się je z mąki żytniej z dodatkiem soli, cukru i pieprzu. Uformowane zwierzątka są obgotowywane, a następnie pieczone na ruszcie. Z kolei fafernuchy to dość twarde ciasteczka w kształcie rombów, kulek lub prostokątów. Są słodkie, korzenne, z dodatkiem miodu, pieprzu i marchwi oraz tartego pasternaku.

Na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 2004r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych powołano Krajową Listę Produktów Tradycyjnych. Lista ta służy promocji produktów posiadających wyjątkowe cechy i właściwości wynikające ze stosowania tradycyjnych metod produkcji oraz pozwala na rozpowszechnianie informacji o danym wyrobie. Ponadto, wpis na Listę jest dla konsumentów gwarancją, iż produkt jest unikalny, a jego jakość wynika z tradycyjnego sposobu wytwarzania. Na dzień dzisiejszy tylko Miód Kurpiowski został objęty ochroną Unii Europejskiej jako produkt o Chronionym Oznaczeniu Geograficznym. Mieszkańcy podczas

spotkań podkreślali, że słabą stroną regionu kurpiowskiego jest mała liczba produktów wpisanych na listę produktów tradycyjnych oraz słaba promocja wspomnianych potraw regionalnych.

III.10 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru z odzwierciedleniem jej specyfiki.

Teren dziewięciu gmin objętych strategią rozwoju lokalnego to serce regionu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej. Miejscowości w tych gminach należą do regionu Kurpie Zielone, a tutejsza ludność ma bardzo silną tożsamość kurpiowską. Kultywowany jest folklor: od najmłodszego do najstarszego – wszyscy znają kurpiowskie rękodzieło, tańce, pieśni, gwarę, lokalne produkty i tajniki ich wytwarzania. Teren ten charakteryzuje się bogactwem przyrody: jest ona stosunkowo nieskażona i dzika, czemu sprzyja duża lesistość obszaru – w niektórych gminach wskaźnik ten przekracza nawet 40% powierzchni. Są to przede wszystkim bory sosnowe z udziałem świerka z runem mszysto-krzewinkowym. W obniżeniach terenu i w pobliżu cieków wodnych spotykamy lasy bagienne olszowe i brzozowe. Gatunkiem dominującym na całym obszarze jest sosna, co wiąże się z dużą powierzchnią gleb piaszczystych oraz występowaniem wydm. Gatunkami, które cechuje również duży udział w tutejszych lasach to: brzoza, olsza czarna, świerk. Ważną cechą lasów kurpiowskich jest zwartość kompleksów leśnych, co sprzyja występowaniu i dobrym warunkom rozwoju zwierzyny leśnej. Ponadto bogactwem obszaru jest rzeka Omulew – niosąca czyste wody i meandrująca pomiędzy rolniczymi krajobrazami typowymi dla Kurpiowszczyzny. Omulew ma wyraźnie zarysowaną dolinę, płytko wcinającą się w powierzchnię swoich tarasów zalewowych, jest intensywnie meandrującą rzeką o charakterze naturalnym o bardzo wysokich walorach krajobrazowych. Głównym dopływem rzeki Omulew jest rzeka Płodownica, której koryto na całej długości ma charakter uregulowany. Koryto rzeki Rozogi również w znacznym stopniu zostało uregulowane. Na rzece zbudowano sztuczny zbiornik retencyjno - rekreacyjny o powierzchni 50 ha na gruntach miejscowości Wykrot i Wydmusy. Rzeka zasila również drugi sztuczny zbiornik wodny w miejscowości Zawodzie. Zajmuje on powierzchnię 5,89 ha, w tym 2,26 ha pod wodą. Warto dodać, że najczęściej spotykaną formą wód stojących są zanikające śródleśne bagienka o cennych wartościach ekologicznych, a w dolinie Omulwi występują starorzecza. Poza rzekami i strumieniami istnieje wiele małych zbiorników wód stojących – te starorzecza i bagienka, zwane są lokalnie "pulwami", "chruścielami" lub "bielami".

Obszar objęty strategią charakteryzuje się dużym bogactwem świata przyrodniczego. Znaczna powierzchnia tego terenu należy do obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”, obejmującego północno-wschodnią część kraju. Obszary leśne będące dawnym połączeniem puszczy Białej i Zielonej oraz sąsiedztwo rzek Narew i Omulew stanowią idealne miejsca lęgowe dla dzikiego ptactwa, a lasy idealne schronienie dla wielu gatunków zwierząt. Stąd też obszary te stały się przedmiotem licznych koncepcji ekologicznych. Na terenie objętym strategią na podstawie Dyrektywy „Ptasiej” wyznaczono trzy obszary specjalnej ochrony Ptaków NATURA 2000: „Dolina Omulwi i Płodownicy”, „Puszcza Piska” oraz „Dolina Dolnej Narwi”. Największy z nich, tj. obszar „Dolina Omulwi i Płodownicy” obejmuje teren 7 gmin objętych LSR: Baranowo, Chorzele, Czarnia, Kadzidło, Lelis, Olszewo-Borki i Jednoróżec i zajmuje 15,50% ogólnej powierzchni Stowarzyszenia „Kurpsie Razem”.

Teren ten ma wspólne korzenie historyczne i kulturowe: bartnictwo i łowiectwo – puszczańskie zajęcia zachowały się jako ważna forma gospodarowania. Obszar objęty strategią to tereny położone pomiędzy rzeką Narwią a byłymi Prusami wschodnimi. Wschodnią granicę wyznacza rzeka Pisa, natomiast zachodnią rzeka Orzyc. Puszcza Kurpiowska nie tworzy i nie tworzyła w historii wyodrębnionej jednostki terytorialnej. Historia regionu nazwanego Kurpiowską Puszcza Zieloną nie sięga odległych czasów. Jej mieszkańcy należą do najmłodszych zespołów osadniczych Polski, a ich historia przekracza zaledwie 400 lat. Puszcza Zieloną zaczęto interesować się dopiero w XVII wieku, kiedy to nastąpiła konieczność rejestracji występujących na tym terenie bogactw naturalnych oraz możliwości ich wykorzystania. Warunki fizjograficzne, przede wszystkim gęste zalesienie i nieurodzajna piaszczysta gleba stały się przyczyną późnego zainteresowania gospodarczego. Rozwój oparty nie na rolnictwie, ale na eksploatacji zasobów i bogactw leśnych stał się główną przyczyną odrębności terenów Puszczy Zielonej w stosunku do całego Mazowsza.

Kurpiowszczyzna jest miejscem, gdzie wytwarza się ciekawe lokalne produkty: kurpiowskie potrawy takie jak rejbak, napitki: dar puszczy i psiwo kozicowe, rękodzieło według tradycyjnych wzorów: wycinanki, kierce, palmy, pisanki, koszyki, hafty. Niestety są one słabo promowane i mało znane poza Kurpiowszczyzną, stąd w celach LSR znalazły się działania ukierunkowane na promocję obszaru, w tym również z wykorzystaniem produktów lokalnych.

Spójność obszaru objętego LSR odnosi się do wspólnego dziedzictwa kulturowego zarówno materialnego jak i niematerialnego, wspólnych dziejów historycznych oraz bogactwa środowiska naturalnego. Gminy objęte strategią to gminy kurpiowskie, gdzie tradycje i folklor ludowy są ciągle żywe i praktykowane w codzienności. Jest to obszar bogaty w zabytki, obiekty ciekawe pod względem kulturowym, ale nade wszystko niezwykle wartościowa jest warstwa niematerialna kultury kurpiowskiej, tj. gwara, sztuka ludowa i muzyka. Pod względem regionalizacji etnograficznej cały obszar objęty LSR jest zaliczany do Regionu Kurpiów Puszczy Zielonej.

Podsumowując, bogactwo świata przyrodniczego, co potwierdzają liczne koncepcje ekologiczne, wspólna przeszłość historyczna, która dotyczy zarówno początków osadnictwa w XVII wieku, jak i późnego zainteresowania tymi terenami ze względu na gęste zalesienie i nieurodzajne gleby oraz wspólne dziedzictwo kulturowe to charakterystyczne elementy obszaru objętego LSR, które obok spójności przestrzennej również decydują o jednolitym charakterze i spójności tego obszaru.

Wszystkie wyżej wymienione aspekty mogą być konstruktywnie wykorzystywane do rozwoju obszaru, w szczególności do tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i generowania nowych miejsc pracy, promocji obszaru, rozwijania turystyki i oferty dla gości, co z kolei będzie sprzyjało tworzeniu dodatkowych źródeł zarobkowania oraz aktywizacji społecznej mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych.

Realizacja powyższych celów wymaga nakładów, głównie finansowych, aby podnosić istniejące standardy, tworzyć bazę do rekreacji, wypoczynku i usług, sprzyjać rozwijaniu małych podmiotów gospodarczych, walczyć ze zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz aktywizować lokalną społeczność i podtrzymywać tradycje mieszkańców Kurpiowszczyzny, co doskonale wpisuje się w priorytet 6 polityki rozwoju obszarów wiejskich realizowany w ramach PROW 2014-2020, tj. „Włączenie społeczne, redukcja ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”.

IV. Analiza SWOT

Na podstawie diagnozy zostały zidentyfikowane następujące mocne i słabe strony jako uwarunkowania wewnętrzne oraz szanse i zagrożenia jako uwarunkowania zewnętrzne obszaru objętego badaniami, które w strategii rozwoju lokalnego są podstawą sformułowania celów, działań i wskaźników.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • festyny integrujące wieś kurpiowską • aktywność Kół Gospodyń Wiejskich i innych podmiotów sektora pozarządowego • aktywne i doświadczone w zakresie realizacji projektów społecznych organizacje pozarządowe <p>2. Działalność gospodarcza i rolnicza oraz przedsiębiorczość mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakład Przetwórstwa Mięsnego JBB w Łysych • strefy ekonomiczne znajdujące się na obszarze działania LGD „Kurpsie Razem” (“Białe kruki” w Olszewie-Borkach oraz Podstrefa Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Chorzelach) • przedsiębiorczość mieszkańców regionu • dobrze wykształceni młodzi ludzie w wieku do 25 roku życia, którzy chcą założyć własną działalność gospodarczą • rozwinięte indywidualne rolnictwo o dużym potencjale produkcyjnym w tym w zakresie produkcji mleka oraz zdrowej i ekologicznej żywności, a także stale postępująca specjalizacja w produkcji rolnej • działalność gospodarstw agroturystycznych bazująca na lokalnych produktach <p>3. Dziedzictwo kulturowe i historyczne</p>	<p>1. Kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie kompetencje i potencjał lokalnych organizacji pozarządowych • wyludnianie wsi - emigracja ludzi młodych, ubóstwo i wykluczenie poszczególnych grup społecznych • brak innowacyjnego podejścia do realizowanych przedsięwzięć – myślenie schematami, powielanie wciąż tych samych pomysłów <p>2. Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezrobocie przekraczające średnią dla województwa mazowieckiego • brak odpowiedniej pomocy w zakresie pozyskania środków na rozwój działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy, zwłaszcza w odniesieniu do grup defaworyzowanych na rynku pracy • obawa przed podjęciem samodzielnej działalności – brak wiary we własne możliwości • pomijanie rozwiązań i działań związanych z ochroną środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz rozwiązań innowacyjnych w kontekście podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej na obszarze objętym LSR <p>3. Dziedzictwo kulturowe i historyczne</p>

<ul style="list-style-type: none"> wciąż żywa, pielęgnowana, przekazywana z pokolenia na pokolenie kultura kurpiowska zarówno w wymiarze materialnym (architektura, rzeźba) oraz niematerialnym (gwara, strój ludowy, śpiew i taniec), imprezy folklorystyczne o randze ogólnopolskiej (Wesele Kurpiowskie, Miodobranie Kurpiowskie czy Niedziela Palmowa) mieszkańcy Kurpiowszczyzny odznaczający się talentem artystycznym – wycinanki, śpiew, rzeźby, obróbka bursztynu silna wiara katolicka oraz szacunek dla miejsc pamięci narodowej, a także dla miejscowych zwyczajów i obyczajów aktywne środowisko artystów ludowych i zespołów folklorystycznych <p>4. Środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> czyste środowisko naturalne - rzeki Narew, Omulew, Płodownica i inne mniejsze ciek wodne oraz duża powierzchnia lasów, rezerваты, pomniki przyrody, siedliska rzadkich ptaków warunki środowiskowe sprzyjające produkcji zdrowej żywności ekologicznej wyszczególnione obszary NATURA 2000 zgodnie z unijną dyrektywą ptasia i dyrektywą siedliskową <p>5. Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> dobra infrastruktura sportowa, kompleksy sportowe przy szkołach samorządy dbają o estetykę głównych miejscowości gminnych – zagospodarowanie centrów wsi <p>6. Turystyka i promocja obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> sprawdzone i już wypromowane produkty turystyczne, tj. imprezy regionalne (Wesele Kurpiowskie, Niedziela Palmowa czy Miodobranie Kurpiowskie), szlak kajakowy na Omulwi oraz wytyczone ścieżki rowerowe rozwijające się zaplecze turystyczne Kurpi na terenie gminy Myszyniec 	<ul style="list-style-type: none"> słaba promocja artystów, twórców ludowych i zespołów folklorystycznych na zewnątrz – poza terenem działania LGD „Kurpsie Razem” niedostateczna i słabo zintegrowana informacja na temat obiektów historycznych, kulturalnych i muzealnych oraz wydarzeń promocyjnych zły stan obiektów zabytkowych, w tym małej architektury (pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne) <p>4. Środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> nieprzyjazny dla środowiska i mieszkańców sposób ogrzewania budynków mieszkalnych (CO2) niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, głównie w zakresie zmian klimatycznych oraz ochrony środowiska <p>5. Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> skupianie uwagi na głównej miejscowości gminnej i wsiach położonych wokół brak zrównoważonego podejścia w zakresie realizacji inwestycji w odniesieniu do małych społeczności wiejskich – marginalizacja małych wiejskich miejscowości brak miejsc spotkań dla mieszkańców, w tym głównie dla osób starszych oraz brak wystarczającej ilości placów zabaw dla dzieci słabo rozwinięta baza do rozwoju potrzeb rekreacyjnych i społeczno-kulturalnych niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych <p>6. Turystyka i promocja obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> brak punktu informacji turystycznej w każdej gminie objętej LSR słaba promocja potraw regionalnych, tj. fafernuchy, piwo kozicowe, rejbak słaba istniejąca infrastruktura turystyczna mała liczba miejsc noclegowych brak wykwalifikowanej kadry obsługującej ruch turystyczny brak spójności i zintegrowania działań promocyjnych przez różne podmioty działające na terenie objętym LSR
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawa aktywności społecznej mieszkańców, w tym również w wyniku aktywnego wykorzystywania lokalnych portali informacji oraz mediów społecznościowych wykreowanie lokalnych liderów rozwój stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i innych organizacji pozarządowych rozwój społeczeństwa informacyjnego i możliwości kształcenia na odległość <p>2. Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> dostęp do środków unijnych ułatwiających podjęcie i/lub rozwój działalności gospodarczej w celu tworzenia 	<p>1. Kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> stale rosnąca emigracja ludzi młodych – marginalizacja i wyludnianie obszarów wiejskich upolitycznianie działań społecznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe patologie społeczne, tj. alkoholizm i narkomania postępujące niekorzystne zmiany demograficzne - starzenie społeczeństwa oraz spadek liczby urodzeń polityka społeczna, wynikająca z przepisów prawa, przyczyniająca się do demoralizacji społeczności, kształcąca „zawodowych” odbiorców świadczeń socjalnych <p>2. Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość mieszkańców</p>

<p>nowych miejsc pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywizacja działań proinwestycyjnych w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej • odformalizowanie procedur umożliwiających sprzedaż bezpośrednią produktów lokalnych • rozwój stref gospodarczych, co może skutkować napływem inwestorów zewnętrznych • minimalizowanie procedur i regulacji związanych z założeniem działalności gospodarczej <p>3. Dziedzictwo kulturowe i historyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmiany w modelu spędzania wolnego czasu, a także wzrost dochodów spowodują zwiększenie zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi <p>4. Środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • popularyzacja działań proekologicznych, w tym również promocja rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii <p>5. Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • stała poprawa lokalnej infrastruktury w wyniku wsparcia finansowego projektów w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 <p>6. Turystyka i promocja obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie rozpoznawalności terenu Kurpi Zielonych w wyniku krajowych i regionalnych działań promocyjnych, np. miss Polski promująca obszar Kurpi Zielonych • rozwój turystyki w Polsce i rosnące zainteresowanie aktywnym wypoczynkiem na terenach wiejskich • uruchomienie od 2016r. Regionalnego Portu Lotniczego OLSZTYN-MAZURY w Szymanach • wzrost zainteresowania zdrowym odżywianiem – zmiana zwyczajów żywieniowych Polaków powoduje zwiększenie popytu na zdrową, nieprzetworzoną żywność 	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja lokalnych zakładów pracy w wyniku pogarszającej się sytuacji gospodarczej w kraju • niestabilne i skomplikowane prawo podatkowe w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej oraz dowolność w interpretacji przepisów prawa • stygmatyzacja na rynku pracy osób młodych i niedoświadczonych • niedostateczna podaż wykwalifikowanych pracowników jako bezpośredni rezultat niżu demograficznego i emigracji • niska opłacalność produkcji rolniczej, niestabilność rynków rolnych, restrykcje UE (np. kary za nadwyżki mleka) <p>3. Dziedzictwo kulturowe i historyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie dofinansowania działalności kulturalnej oraz związanej z podtrzymywaniem tradycji społeczności lokalnej <p>4. Środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • degradacja i zanieczyszczenie środowiska naturalnego • zatrucie powietrza poprzez brak systemowych rozwiązań w zakresie wymiany pieców węglowych <p>5. Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • zauważalny kryzys wewnątrz UE może spowodować ograniczenie finansowania z funduszy unijnych • zmiany w mechanizmach wsparcia rozwoju regionalnego i lokalnego <p>6. Turystyka i promocja obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> • konieczność konkurowania z obszarem o większej rozpoznawalności turystycznej - bliskie sąsiedztwo z obszarem Warmii i Mazur może spowodować brak zainteresowania turystyką na Kurpiach • osłabienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich w wyniku postępującej ich marginalizacji • ograniczenie środków finansowych na cele promocyjne i turystyczne
---	--

MOCNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	SŁABE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
Aktywność Kół Gospodyń Wiejskich i innych podmiotów sektora pozarządowego. Aktywne i doświadczone w zakresie realizacji projektów społecznych organizacje pozarządowe. Festyny integrujące wieś kurpiowską.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Niskie kompetencje i potencjał lokalnych organizacji pozarządowych. Brak innowacyjnego podejścia do realizowanych przedsięwzięć – myślenie schematami, powielanie wciąż tych samych pomysłów.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Przedsiębiorczość mieszkańców regionu. Dobrze wykształceni młodzi ludzie w wieku do 25 roku życia, którzy chcą założyć własną działalność gospodarczą.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Wyludnianie wsi – emigracja ludzi młodych, ubóstwo i wykluczenie poszczególnych grup społecznych .	III.1 Opis obszaru i ludności
Strefy ekonomiczne znajdujące się na obszarze działania LGD „Kurpsie	III.3 Charakterystyka gospodarki i	Bezrobocie przekraczające średnią dla województwa mazowieckiego.	III.4 Opis rynku pracy

Razem” („Białe kruki” w Olszewie-Borkach oraz Podstrefa Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Chorzelach). Zakład Przetwórstwa Mięsnego JBB w Łysych.	przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR		
Rozwinięte indywidualne rolnictwo o dużym potencjale produkcyjnym, w tym w zakresie produkcji mleka oraz zdrowej i ekologicznej żywności, a także stale postępująca specjalizacja w produkcji rolnej. Warunki środowiskowe sprzyjające produkcji zdrowej żywności ekologicznej. Działalność gospodarstw agroturystycznych bazująca na lokalnych produktach.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR III.9 Krótki opis produktów lokalnych	Brak odpowiedniej pomocy w zakresie pozyskiwania środków na rozwój działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy, zwłaszcza w odniesieniu do grup defaworyzowanych na rynku pracy. Obawa przed podjęciem samodzielnej działalności – brak wiary we własne możliwości.	III.2 Określenie grup szczególnie istotnych
Wciąż żywa, pielęgnowana, przekazywana z pokolenia na pokolenie kultura kurpiowska zarówno w wymiarze materialnym (architektura, rzeźba) oraz niematerialnym (gwara, strój ludowy, śpiew i taniec). Imprezy folklorystyczne o randze ogólnopolskiej (Wesele Kurpiowskie, Miodobranie Kurpiowskie czy Niedziela Kurpiowska).	III.8 Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią	Niedostateczna i słabo zintegrowana informacja na temat obiektów historycznych, kulturalnych i muzealnych oraz wydarzeń promocyjnych.	III.8 Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią
Silna wiara katolicka oraz szacunek dla miejsc pamięci narodowej, a także dla miejscowych zwyczajów i obyczajów	III.8 Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią	Zły stan obiektów zabytkowych, w tym małej architektury (pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne).	III.8 Dziedzictwo kulturowe obszaru objętego strategią
Mieszkańcy Kurpiowszczyzny odznaczający się talentem artystycznym – wycinanki, śpiew, rzeźby, obróbka bursztynu. Aktywne środowisko artystów ludowych i zespołów folklorystycznych.	III.8.3 Kurpiowska sztuka ludowa	Słaba promocja artystów, twórców ludowych i zespołów folklorystycznych na zewnątrz – poza terenem działania LGD „Kurpie Razem”.	III.8.3 Kurpiowska sztuka ludowa
Wyszczególnione obszary NATURA 2000 zgodnie z unijną dyrektywą ptasią i dyrektywą siedliskową	III.10 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru z odzwierciedleniem jej specyfiki	Nieprzyjazny dla środowiska i mieszkańców sposób ogrzewania budynków mieszkalnych (CO ₂). Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, głównie w zakresie zmian klimatycznych oraz ochrony środowiska.	III.7 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze
Czyste środowisko naturalne – rzeki Narew, Omulew i Płodownica i inne mniejsze cieki wodne oraz duża powierzchnia lasów, rezerваты, pomniki przyrody, siedliska rzadkich ptaków.	III.10 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru z odzwierciedleniem jej specyfiki	Pomijanie rozwiązań i działań związanych z ochroną środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz rozwiązań innowacyjnych w kontekście podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej na obszarze objętym LSR.	III.7 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Dobra infrastruktura sportowa, kompleksy sportowe przy szkołach	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Słabo rozwinięta baza do rozwoju potrzeb rekreacyjnych i społeczno-kulturalnych. Niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych. Brak miejsc spotkań dla mieszkańców, w tym głównie dla osób starszych i młodych matek oraz brak wystarczającej ilości placów zabaw dla dzieci.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Samorządy dbają o estetykę głównych miejscowości gminnych – zagospodarowanie centrów wsi.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Skupianie uwagi na głównej miejscowości gminnej i wsiach położonych wokół. Brak zrównoważonego podejścia w zakresie realizacji inwestycji w odniesieniu do małych społeczności wiejskich – marginalizacja małych wiejskich miejscowości.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Sprawdzone i już wypromowane produkty turystyczne, tj. imprezy regionalne (Wesele Kurpiowskie, Niedziela Palmowa czy Miodobranie Kurpiowskie)	III.8.4 Imprezy folklorystyczne obszaru objętego LSR	Słaba promocja potraw regionalnych, tj. fafernuchy, piwo kozicowe, rejbak.	III.9 Krótki opis produktów lokalnych
Szlak kajakowy na Omulwi oraz wytyczone ścieżki rowerowe.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Brak punktu informacji turystycznej w każdej gminie objętej LSR. Brak spójności i zintegrowania działań promocyjnych przez różne podmioty działające na terenie objętym LSR.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
Rozwijające się zaplecze turystyczne Kurpi na terenie gminy Myszyniec.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Słaba infrastruktura turystyczna. Brak wykwalifikowanej kadry obsługującej ruch turystyczny. Mała liczba miejsc noclegowych.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
SZANSE	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	ZAGROŻENIA	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
Rozwój stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i innych organizacji pozarządowych. Wykreowanie lokalnych liderów. Poprawa aktywności społecznej mieszkańców, w tym również w wyniku aktywnego wykorzystywania lokalnych portali informacyjnych i mediów społecznościowych.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Upolitycznianie działań społecznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Rozwój społeczeństwa, w tym również społeczeństwa informacyjnego i możliwości kształcenia na odległość.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Postępujące niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie społeczeństwa oraz spadek liczby urodzeń. Patologie społeczne, tj. alkoholizm i narkomania.	III.1 Opis obszaru i ludności III.6 Wskazanie problemów społecznych z uwzględnieniem problemów ubóstwa i

			wykluczenia społecznego
Dostęp do środków unijnych ułatwiających podjęcie i/lub rozwój działalności gospodarczej w celu tworzenia nowych miejsc pracy.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Polityka społeczna, wynikająca z przepisów prawa, przyczyniająca się do demoralizacji społeczności, kształcąca „zawodowych” odbiorców świadczeń socjalnych. Stygmatyzacja na rynku pracy osób młodych i niedoświadczonych.	III.6 Wskazanie problemów społecznych z uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego
Minimalizowanie procedur i regulacji związanych z założeniem i prowadzeniem działalności gospodarczej.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Niestabilne i skomplikowane prawo podatkowe w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej oraz dowolność w interpretacji przepisów prawa.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
Odformalizowanie procedur umożliwiających sprzedaż bezpośrednią .	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Niska opłacalność produkcji rolniczej, niestabilność rynków rolnych, restrykcje UE (np. kary za nadwyżki mleka).	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
Rozwój stref gospodarczych, co może skutkować napływem inwestorów zewnętrznych.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Rosnąca emigracja ludzi młodych – marginalizacja i wyludnianie obszarów wiejskich. Niedostateczna podaż wykwalifikowanych pracowników jako bezpośredni rezultat niżu demograficznego i emigracji.	III.1 Opis obszaru i ludności
Aktywizacja działań proinwestycyjnych w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Likwidacja lokalnych zakładów pracy w wyniku pogarszającej się sytuacji gospodarczej w kraju.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
Zmiany w modelu spędzania wolnego czasu, a także wzrost dochodów spowodują zwiększenie zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi.	III.8.4 Imprezy folklorystyczne obszaru objętego LSR	Ograniczenie dofinansowania działalności kulturalnej oraz związanej z podtrzymywaniem tradycji społeczności lokalnej.	III.8.4 Imprezy folklorystyczne obszaru objętego LSR
Popularyzacja działań proekologicznych, w tym również promocja rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii.	III.7 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze	Degradacja i zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Zatrucie powietrza poprzez brak systemowych rozwiązań w zakresie wymiany pieców węglowych.	III.7 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze
Stąła poprawa lokalnej infrastruktury w wyniku wsparcia finansowego projektów w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Zauważalny kryzys wewnątrz UE może spowodować ograniczenie finansowania z funduszy unijnych. Zmiany w mechanizmach wsparcia rozwoju regionalnego i lokalnego.	III.5 Sektor społeczny, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Wzrost zainteresowania zdrowym odżywianiem – zmiana zwyczajów żywieniowych Polaków powoduje zwiększenie popytu na zdrową, nieprzetworzoną żywność. Rozwój turystyki w Polsce i rosące	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Oslabienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich w wyniku postępującej ich marginalizacji.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR

zainteresowanie aktywnym wypoczynkiem na terenach wiejskich.			
Zwiększenie rozpoznawalności terenu Kurpi Zielonych w wyniku krajowych i regionalnych działań promocyjnych, np. miss Polski promująca obszar Kurpi Zielonych.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Ograniczenie środków finansowych na cele promocyjne i turystyczne.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR
Uruchomienie od 2016r. regionalnego Portu Lotniczego OLSZTYN-MAZURY w Szymanach.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR	Konieczność konkurowania z obszarem o większej rozpoznawalności turystycznej - bliskie sąsiedztwo z obszarem Warmii i Mazur może spowodować brak zainteresowania turystyką na Kurpiach.	III.3 Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru objętego LSR

V. Cele i wskaźniki

Spójny układ planów rozwojowych obszaru objętego strategią tworzy w odpowiedniej hierarchii: cele ogólne, cele szczegółowe i przedsięwzięcia. Zgodnie z metodologią planowania strategicznego cele główne związane z rozwojem obszaru, uszczegółowione są na niższych poziomach. Tak przyjęta konstrukcja „szkieletu strategicznego” opiera się na rozbudowanych celach ogólnych, sprecyzowanych celach szczegółowych i skonkretyzowanych przedsięwzięciach. W ramach przedsięwzięć realizacja operacji/projektów przyczyni się do osiągnięcia zaplanowanych celów strategicznych. Cele i przedsięwzięcia są bezpośrednio powiązane z diagnozą, a ich wybór jest podyktowany i związany z diagnozą problemów, grup docelowych oraz obszarów interwencji. Stowarzyszenie przy formułowaniu celów i przedsięwzięć uwzględniło wnioski z konsultacji społecznych, co potwierdza partycypacyjny charakter dokumentu. Warto dodać, że cele i przedsięwzięcia są zgodne z trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność.

1.	CEL OGÓLNY	Tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego, w tym walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w okresie 2016-2023.				
1.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, w tym samozatrudnienie i powstawanie nowych miejsc pracy.				
1.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	Podniesienie standardu życia mieszkańców obszaru poprzez poprawę dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne.				
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy - 2014 rok	Plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru	
W1.1	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Szt.	4752	5352	Dane GUS. Weryfikacja na koniec każdego roku kalendarzowego i po zakończeniu wdrażania strategii.	
W1.2	Odsetek osób deklarujących wzrost standardu życia w wyniku poprawy dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturowe i rekreacyjne.	%	0	50	Ankieta badawcza przeprowadzona wśród mieszkańców miejscowości, po okresie 12 miesięcy licząc od dnia zakończenia realizacji operacji i oddania inwestycji do użytkowania.	
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy - 2014 rok	Plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru	
W1.1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem, w tym:	Szt.	0	62	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.	
	liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych	Szt.	0	22	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.	
	Liczba udzielonych premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Szt.	0	40	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.	
W1.2.1	Liczba osób korzystających z obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturowe i rekreacyjne, w tym:	Szt.	0	800 (średnio 100 osób w ciągu roku z każdego obiektu)	Ankieta badawcza wykonana po okresie 12 miesięcy licząc od dnia zakończenia realizacji operacji i oddania inwestycji do użytkowania. Liczbę oszacowano na podstawie danych z lat poprzednich.	
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe, w tym również grupy defaworyzowane wskazane w LSR	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu			
			Nazwa	Jednostka miary	wartość	
Początkowa – 2014 rok	Końcowa – 2023 Rok					

1.1.1	Przedsiębiorczy Kurp – działania związane z rozwojem przedsiębiorczości	Osoby zamieszkujące obszary wiejskie i miejsko-wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup defaworyzowanych wskazanych w LSR	konkurs	Liczba zarejestrowanych nowych działalności gospodarczych	Szt.	0	40	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
				Liczba istniejących przedsiębiorstw, które utworzyły nowe miejsca pracy	Szt.	0	11	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
1.2.1	Infrastruktura społeczno-kulturowa i rekreacyjna	Osoby zamieszkujące obszary wiejskie i miejsko-wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup defaworyzowanych wskazanych w LSR	konkurs	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturowej i rekreacyjnej	Szt.	0	8	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.

2.	CEL OGÓLNY	Aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego, w tym również grup defaworyzowanych w okresie 2016-2023.			
2.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost wiedzy i umiejętności liderów lokalnych w zakresie funkcjonowania i zarządzania organizacją pozarządową.			
2.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost aktywności mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.			
2.3	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz innowacji.			
2.4	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru w zakresie pisania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji finansowych w ramach lokalnej strategii rozwoju.			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy – 2014 rok	plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W2.1	Liczba wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez stowarzyszenia, KGW i inne podmioty z sektora pozarządowego.	Szt.	0	30	Dane LGD, w tym: rejestry wniosków/pomiar po zakończeniu konkursu.
W2.2	Wzrost liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych o 15% w stosunku do wartości z 2015r.	Szt.	123	142	Dane z KRS. Weryfikacja na koniec każdego roku kalendarzowego i po zakończeniu wdrażania strategii.
W2.2	Liczba uczestników festynów integrujących wieś kurpiowską	Szt.	0	450	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
W2.3	Liczba wniosków o przyznanie pomocy dotyczących operacji, które zawierają działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych	Szt.	0	50	Dane LGD, w tym: rejestry wniosków/pomiar po zakończeniu konkursu.

	oraz innowacji.							
W2.4	Liczba wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez osoby/podmioty, które korzystały z doradztwa w i/lub ze szkoleń organizowanych przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”.		Szt.	0	165	Dane LGD, w tym: rejestry wniosków/pomiar po zakończeniu konkursu.		
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	stan początkowy – 2014 rok	plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
W2.1.2	Liczba osób przeszkolonych w zakresie zarządzania organizacją pozarządową		Szt.	0	45	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.		
W2.1.3	Liczba godzin szkoleniowych dot. zarządzania organizacją pozarządową		Szt.	0	72	Dane LGD dotyczące szkoleń/pomiar po szkoleniach.		
W2.1.4	Liczba osób przeszkolonych w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości trzeciego sektora.		Szt.	0	45	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.		
W2.1.5	Liczba godzin szkoleniowych w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości trzeciego sektora.		Szt.	0	72	Dane LGD dotyczące szkoleń/pomiar po szkoleniach.		
W2.2.3	Liczba osób z grup defaworyzowanych biorących aktywny udział w przygotowaniu i organizacji festynów integrujących wieś kurpiowską		Szt.	0	45	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.		
W2.3.1	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach związanych z propagowaniem rozwiązań w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych.		Szt.	0	180	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.		
W2.3.2	Liczba osób przeszkolonych w zakresie innowacji.		Szt.	0	90	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.		
W2.4.1	Liczba osób/podmiotów, które korzystały z doradztwa i/lub ze szkoleń organizowanych przez LGD, w tym:		Szt.	0	300	Dane LGD, w tym: rejestry udzielonego doradztwa, listy obecności ze spotkań i szkoleń/pomiar na każdym konkursie. Oszacowano na podstawie danych historycznych LGD.		
Liczba osób z grup defaworyzowanych			Szt.	0	90			
W2.4.2	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych.		Szt.	0	900			
Przedsięwzięcia			Grupy docelowe, w tym również grupy defaworyzowane wskazane w LSR	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu			
					Nazwa	Jednostka miary	wartość	
Początkowa – 2015 rok	Końcowa – 2023 rok							
2.1.1	Kurpiowska szkoła liderów	Członkowie organizacji pozarządowych,	Aktywizacja	Liczba szkoleń z zakresu zarządzania organizacją pozarządową	Szt.	0	9	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.

		KGW, w tym kobiety i osoby powyżej 50 r.ż.		Liczba szkoleń w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości III sektora	Szt.	0	9	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.
2.2.1	"Aktywna Kurpiowszczyzna"	Członkowie KGW, w tym kobiety i osoby powyżej 50 r.ż.	Projekt grantowy	Liczba zorganizowanych festynów integrujących wieś kurpiowską	Szt.	0	9	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
2.3.1	"EKO-KURP"	Mieszkańcy obszaru LGD, w tym dzieci i młodzież do 25 r.ż.	Projekt grantowy	Kampania informacyjno-promocyjna z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatycznych	Szt.	0	1	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
		Osoby prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe	Aktywizacja	Liczba szkoleń z zakresu innowacji	Szt.	0	9	Listy obecności i inne dane LGD/pomiar po szkoleniach.
2.4.1	Akademia Beneficjentów pomocy	Mieszkańcy obszaru LGD, zainteresowane osoby i podmioty	Koszty bieżące – doradztwo oraz aktywizacja – szkolenia i spotkania	Liczba godzin doradztwa	Szt.	0	1848	Dane LGD, w tym: rejestry udzielonego doradztwa, listy obecności ze spotkań i szkoleń/pomiar na każdym konkursie. Oszacowano na podstawie danych historycznych LGD.
				Liczba godzin szkoleń	Szt.	0	330 (55 szkoleń x 6 godzin)	
				Liczba godzin spotkań	Szt.	0	396 (99 spotkań x 4 godziny)	

3.	CEL OGÓLNY	Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu objętego strategią rozwoju lokalnego w okresie 2017-2023			
3.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	Kultywowanie i wzmocnienie tradycji społeczności lokalnej			
3.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	Promocja produktów lokalnych			
3.3	CEL SZCZEGÓŁOWY	Wzrost atrakcyjności turystycznej i promocja obszaru objętego lokalną strategią rozwoju lokalnego.			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy – 2014 rok	plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.1	Procentowy wzrost liczby osób odwiedzających stronę internetową LGD: www.kurpsierazem.eu – wzrost o 48% w stosunku do wartości z	%	8169	12090	Statystyka w panelu administratora strony internetowej LGD. Pomiar na koniec każdego roku

	2014r.				kalendarzowego.						
W3.2	Wzrost wskaźnika intensywności ruchu turystycznego (wskaźnik Schneidra): liczba turystów korzystających z noclegów przypadająca na 100 stałych mieszkańców obszaru.	%	9,78	14,10	Dane GUS. Weryfikacja na koniec każdego roku kalendarzowego i po zakończeniu wdrażania strategii.						
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy – 2015 rok	plan – 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru						
W3.1.1	Liczba osób biorących udział w warsztatach z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych	Szt.	0	200	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.						
W3.1.2	Liczba osób oceniających warsztaty z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych jako adekwatne do oczekiwań	Szt.	0	100 (min. 50% z osób, które biorą udział)	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.						
W3.1.3	Liczba osób biorących udział w inicjatywach edukacyjnych na rzecz promowania folkloru kurpiowskiego	Szt.	0	200	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.						
W3.2.1	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach związanych z promocją produktów lokalnych	Szt.	0	200	Dane LGD, w tym: dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, informacje i inne/pomiar po zakończeniu wydarzenia.						
W3.3.1	Liczba uczestników wydarzeń o charakterze promocyjnym	Szt.	0	100	Dane LGD, w tym: dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, informacje i inne/pomiar po zakończeniu wydarzenia.						
W3.3.2	Liczba osób korzystających z nowo wybudowanych obiektów turystycznych.	Szt.	0	500 (średnio 100 osób w ciągu roku z każdego obiektu)	Ankieta badawcza wykonana po okresie 12 miesięcy licząc od dnia zakończenia realizacji operacji i oddania inwestycji do użytkowania. Liczbę oszacowano na podstawie danych z lat poprzednich.						
Przedsięwzięcia			Grupy docelowe			Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy, aktywizacja itp.)		Wskaźniki produktu			
								wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
		Nazwa	Jednostka miary	Początkowa – 2015 rok	Końcowa – 2023 rok						
3.1.1	"Kurpiowszczyzna - moja mała Ojczyzna"	Mieszkańcy obszaru, w tym osoby młode do 25 r.ż.	Konkurs	Liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach	Szt.	0	10	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.			

				muzycznych				
			Konkurs	Liczba zorganizowanych inicjatyw edukacyjnych na rzecz propagowania folkloru kurpiowskiego	Szt.	0	10	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
3.2.1	"Kurpiowskie kulinaria"	Członkowie KGW, w tym kobiety i osoby powyżej 50 r.ż.	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych na temat historii produktów lokalnych	Szt.	0	1	Dane LGD, w tym: dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, informacje i inne/pomiar po zakończeniu wydarzenia.
			Projekt grantowy	Liczba godzin przeprowadzonych warsztatów kulinarnych	Szt.	0	72	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
3.3.1	„Kurpiowska kraina"	Mieszkańcy obszaru LGD oraz turyści	Konkurs	Liczba wydawnictw (publikacji, map, płyt itp.) promujących obszar objęty strategią	Szt.	0	9	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.
		Mieszkańcy obszaru trzech lokalnych grup działania: Kurpsie Razem, Zaścianek Mazowska i Zielone Sióło.	Projekt współpracy	Liczba wydarzeń o charakterze promocyjnym	Szt.	0	1	Dane LGD, w tym: dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, informacje i inne/pomiar po zakończeniu projektu.
		Mieszkańcy obszaru LGD oraz turyści	Konkurs	Liczba działań inwestycyjnych poprawiających atrakcyjność turystyczną obszaru LGD	Szt.	0	4	Ankiety monitorujące/pomiar po zrealizowaniu operacji.

TABELARYCZNA MATRYCA LOGICZNA POWIĄZAŃ DIAGNOZY OBSZARU I LUDNOŚCI, ANALIZY SWOT, CELÓW I WSKAŹNIKÓW

Zidentyfikowane problemy/ wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
wyludnianie wsi – emigracja ludzi młodych, ubóstwo i	1. Tworzenie warunków dla	1.1 Rozwój przedsiębiorczości	1.1.1 Przedsiębiorczy	Liczba zarejestrowanych	W1.1.1 Liczba utworzonych miejsc	W1.1 Liczba podmiotów	postępujące niekorzystne zmiany demograficzne –

wykluczenie społeczne, bezrobocie, brak pomocy w zakresie pozyskania środków na rozwój działalności gospodarczej, obawa przed podjęciem samodzielnej działalności – brak wiary we własne możliwości, pomijanie rozwiązań innowacyjnych i związanych z ochroną środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym w kontekście działalności gospodarczej skupianie uwagi na głównej miejscowości gminnej – marginalizacja małych wiejskich miejscowości brak miejsc spotkań dla mieszkańców, w tym głównie dla osób starszych oraz brak wystarczającej ilości placów zabaw dla dzieci słabo rozwinięta baza do rozwoju potrzeb rekreacyjnych i społeczno-kulturalnych niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych	rozwój społeczno-gospodarczego obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego, w tym walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w okresie 2016-2023.	mieszkańców, w tym samozatrudnienie i powstawanie nowych miejsc pracy.	Kurp – działania związane z rozwojem przedsiębiorczości	nowych działalności gospodarczych	pracy ogółem, w tym liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych oraz liczba udzielonych premii na rozpoczęcia działalności gospodarczej	gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys mieszkańców	starzenie ludności oraz spadek liczby urodzeń, likwidacja lokalnych zakładów pracy w wyniku pogarszającej się sytuacji gospodarczej w kraju, niestabilne prawo podatkowe oraz dowolność w interpretacji jego przepisów, stygmatyzacja na rynku pracy osób młodych i niedoświadczonych, niedostateczna podaż wykwalifikowanych pracowników jako bezpośredni rezultat niżu demograficznego i emigracji.
		1.2. Podniesienie standardu życia mieszkańców obszaru poprzez poprawę dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne.	1.2.1 Infrastruktura społeczno-kulturowa i rekreacyjna	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturowej i rekreacyjnej	W1.2.1 Liczba osób korzystających z obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturowe i rekreacyjne, w tym: liczba osób z grup defaworyzowanych	W1.2 Odsetek osób deklarujących wzrost standardu życia w wyniku poprawy dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturowe i rekreacyjne.	Zauważalny kryzys wewnętrzny UE może spowodować ograniczenie finansowania z funduszy unijnych zmiany w mechanizmach wsparcia rozwoju regionalnego i lokalnego
niskie kompetencje i potencjał lokalnych organizacji pozarządowych, brak innowacyjnego podejścia do realizowanych	2 Aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego obszaru objętego	2.1 Wzrost wiedzy i umiejętności liderów lokalnych w zakresie funkcjonowania i zarządzania	2.1.1 Kurpiowska szkoła liderów	Liczba szkoleń z zakresu zarządzania organizacją pozarządową	W2.1.2 Liczb osób przeszkolonych w zakresie zarządzania organizacją pozarządową	W2.1 Liczba wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez stowarzyszenia,	upolitycznianie działań społecznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe

przedsięwzięć – myślenie schematami, powielanie wciąż tych samych pomysłów, nieprzyjazny dla środowiska i mieszkańców sposób ogrzewania budynków mieszkalnych (CO2), niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, głównie w zakresie zmian klimatycznych oraz ochrony środowiska.	strategią rozwoju lokalnego, w tym również grup defaworyzowanych w okresie 2016-2023.	organizacją pozarządową.			W2.1.3 Liczb godzin szkoleniowych dot. zarządzania organizacją pozarządową	KGW i inne podmioty z sektora pozarządowego	
				Liczba szkoleń z zakresu funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości III sektora	W2.1.4 Liczb osób przeszkolonych w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości III sektora		
					W2.1.5 Liczb godzin szkoleniowych w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości III sektora		
2.2 Wzrost aktywności mieszkańców obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego.	2.2.1 „Aktywna Kurpiowszczyzna”	Liczba zorganizowanych festynów integrujących wieś	W2.2.3 Liczba osób z grup defaworyzowanych biorących aktywny udział w przygotowaniu i organizacji festynów integrujących wieś kurpiowską	W2.2 Wzrost liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych o 10% w stosunku do wartości z 2015r.	polityka społeczna, wynikająca z przepisów prawa, przyczyniająca się do demoralizacji społeczności, kształcąca „zawodowych” odbiorców świadczeń socjalnych, patologie społeczne, tj. alkoholizm i narkomania		
2.3 Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz innowacji.	2.3.1”EKO-KURP”	Kampania informacyjno-promocyjna z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatycznych	W2.3.1 Liczba osób biorących udział w wydarzeniach związanych z propagowaniem rozwiązań w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych	W2.2 Liczba festynów integrujących wieś kurpiowską	świadczeń socjalnych, patologie społeczne, tj. alkoholizm i narkomania		
		Liczba szkoleń z zakresu innowacji	W2.3.2 Liczba osób przeszkolonych w	W2.3 Liczba wniosków dotyczących operacji, które zawierają działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz innowacji.	Degradacja i zanieczyszczenie środowiska naturalnego, zatrucie powietrza poprzez brak systemowych rozwiązań w zakresie wymiany pieców węglowych.		

					zakresie innowacji		
		2.4 Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru w zakresie pisania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji finansowych w ramach lokalnej strategii rozwoju.	2.4.1 Akademia Beneficjentów pomocy	Liczba godzin doradztwa	W2.4.1 Liczba osób/podmiotów, które korzystały z doradztwa w i/lub ze szkoleń organizowanych przez LGD, w tym: liczba osób z grup defaworyzowanych	W2.4 Liczba wniosków złożonych przez osoby/podmioty, które korzystały z doradztwa i/lub ze szkoleń organizowanych przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”	stale rosnąca emigracja ludzi młodych – marginalizacja i wyludnianie obszarów wiejskich
				Liczba godzin szkoleń			
				Liczba godzin spotkań	W2.4.2 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych		
<p>słaba promocja artystów, twórców ludowych i zespołów folklorystycznych na zewnątrz – poza terenem działania LGD „Kurpsie Razem” niedostateczna i słabo zintegrowana informacja na temat obiektów historycznych, kulturalnych i muzealnych oraz wydarzeń promocyjnych, zły stan obiektów zabytkowych, w tym małej architektury (pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne), brak punktu informacji turystycznej w każdej gminie objętej LSR słaba promocja potraw regionalnych, tj. fafernuchy, piwo kozicowe, rejbak</p>	<p>3. Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu objętego strategią rozwoju lokalnego w okresie 2017-2023.</p>	<p>3.1 Kultywowanie i wzmocnienie tradycji społeczności lokalnej</p>	<p>3.1.1 „Kurpiowszczyzna-moja mała Ojczyzna”</p>	<p>Liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych</p>	<p>W3.1.1 Liczba osób biorących udział w warsztatach z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych</p> <p>W3.1.2 Liczba osób oceniających warsztaty z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych jako adekwatne do oczekiwań</p>	<p>W3.1 Procentowy wzrost liczby osób odwiedzających stronę internetową LGD www.kurpsierazem.eu, - wzrost o 48% w stosunku do wartości z 2014r.</p>	<p>ograniczenie dofinansowania działalności kulturalnej oraz związanej z podtrzymywaniem tradycji społeczności lokalnej</p>
				Liczba zorganizowanych inicjatyw edukacyjnych na rzecz propagowania folkloru kurpiowskiego	W3.1.3 Liczba osób biorących udział w inicjatywach edukacyjnych na rzecz promowania folkloru kurpiowskiego		

<p>słaba istniejąca infrastruktura turystyczna mała liczba miejsc noclegowych brak wykwalifikowanej kadry obsługującej ruch turystyczny brak spójności i zintegrowania działań promocyjnych przez różne podmioty działające na terenie objętym LSR</p>	3.2 Promocja produktów lokalnych	3.2.1 „Kurpiowskie kulinaria”	Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych na temat historii produktów lokalnych	W3.2.1 Liczba osób biorących udział w wydarzeniach związanych z promocją produktów lokalnych	W3.2 Wzrost wskaźnika intensywności ruchu turystycznego (wskaźnik Schneidera): liczba turystów korzystających z noclegów przypadająca na 100 stałych mieszkańców obszaru.	Konieczność konkurencji z obszarem o większej rozpoznawalności turystycznej – bliskie sąsiedztwo z obszarem Warmii i Mazur może spowodować brak zainteresowania turystyką na Kurpiach osłabienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich w wyniku postępującej ich marginalizacji ograniczenie środków finansowych na cele promocyjne i turystyczne
			Liczba godzin przeprowadzonych warsztatów kulinarnych			
	3.3 Wzrost atrakcyjności turystycznej i promocja obszaru LGD „Kurpsie Razem”	3.3.1 „Kurpiowska kraina”	Liczba wydawnictw (publikacji, map, płyt itp.) promujących obszar objęty strategią	W3.3.1 Liczba uczestników wydarzeń o charakterze promocyjnym		
			Liczba wydarzeń o charakterze promocyjnym			
			Liczba działań inwestycyjnych poprawiających atrakcyjność turystyczną obszaru LGD	W3.3.2 Liczba osób korzystających z nowo wybudowanych obiektów turystycznych.		

VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób zmiany kryteriów wyboru

Tryb i zasady wyboru operacji do realizacji zostały określone w następujących dokumentach:

1. Procedurze wyboru operacji przez LGD wraz z procedurą odwoławczą,
2. Procedurze wyboru grantobiorców,
3. Procedurze oceny zgodności operacji ze strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru.
4. Regulaminie pracy Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”.

Ogólna procedura przyjmowania i obsługi wniosków o przyznanie pomocy na operacje przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” została opracowana na podstawie Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz Ustawie z dnia 20 lutego 2015r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności, z uwzględnieniem zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.

Sposób powstawania poszczególnych procedur miał charakter partycypacyjny, przy czym wstępne założenia wyżej wymienionych dokumentów powstały podczas spotkań zespołu ds. LSR. Następnie projekty dokumentów były konsultowane z przedstawicielami samorządów, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami. Powyższe działania pozwoliły na dokładne zbadanie oczekiwań poszczególnych grup docelowych oraz poznanie punktów widzenia przedstawicieli różnych środowisk społecznych. Podczas spotkań również były omawiane kryteria wyboru operacji, które zostały opracowane w oparciu o diagnozę i analizę SWOT przeprowadzoną podczas spotkań ze społecznością lokalną. W trakcie spotkań podały propozycje zmian np. konieczność wprowadzenia w kryteriach związanych z podejmowaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej warunku dotyczącego kwalifikacji wnioskodawcy. Tak przygotowane i skonsultowane procedury i kryteria przesłano do członków Stowarzyszenia celem wniesienia dodatkowych uwag i propozycji.

W trakcie realizacji strategii może oczywiście wystąpić potrzeba zmiany lub pewnej modyfikacji kryteriów do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb. Należy jednak pamiętać, że każda zmiana zarówno całego systemu oceny, jak i wybranych kryteriów lokalnych, może pociągać za sobą daleko idące konsekwencje dla dalszych kierunków realizacji LSR, dlatego należy podchodzić to tych kwestii z bardzo dużą ostrożnością.

Lokalne kryteria wyboru operacji, które stanowią załącznik nr 5 do Procedury oceny zgodności operacji ze strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru mogą zostać zmienione w myśl zapisów § 7 Procedury. Zmiana kryteriów wyboru operacji nie może nastąpić częściej niż raz w roku kalendarzowym. Przed rozpatrzeniem wniosku proponowane zmiany zostaną zamieszczone na stronie internetowej LGD w celu skonsultowania ich ze społecznością lokalną. Termin konsultacji ustala się na 14 dni kalendarzowych od dnia zamieszczenia informacji. Rozpatrzenie wniosku następuje na najbliższym posiedzeniu Walnego Zebrania Członków LGD, a przyjęcie zmian kryteriów, następuje zwykłą większością głosów. Zmienione lokalne kryteria wyboru operacji do finansowania obowiązują w konkursach ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Jednym z istotniejszych kryteriów wyboru operacji jest Innowacja. Innowacyjność rozumiana jest jako działalność nowatorska, niestandardowa, o eksperymentalnym charakterze, w nietypowy sposób podchodząca do lokalnych zasobów,

tradycji, przyczyniających się do pozytywnych zmian na obszarze objętym strategią rozwoju lokalnego. Innowacyjność może być cechą każdej operacji bez względu na obszar wsparcia, może polegać na nadaniu nowych funkcji terenom lub obiektom, które dzięki temu będą służyć rozwojowi społecznemu bądź gospodarczemu na obszarze objętym LSR; wykorzystaniu lokalnych zasobów na obszarze objętym LSR, które wcześniej nie były stosowane; wprowadzeniu nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych; wytworzeniu nowej usługi lub produktu; zastosowaniu nowych sposobów organizacji lub zarządzania, wcześniej niestosowanych na obszarze objętym LSR, nowatorskim wykorzystaniu lokalnych zasobów również kulturowych i historycznych oraz surowców, wcześniej niestosowanych na obszarze objętym LSR; nowym sposobie zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju; aktywizacji grup i środowisk lokalnych, głównie zagrożonych wykluczeniem społecznym z grup defaworyzowanych wskazanych w strategii, które dotychczas pozostawały poza głównym nurtem procesu rozwoju; wykorzystaniu nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych. Innowacyjność jako kryterium została uwzględniona we wszystkich zakresach, w ramach których możliwe jest finansowanie operacji. Spełnienie warunku innowacyjności ma charakter „zerojedynkowy” – operacja jest/nie jest innowacyjna.

Stowarzyszenie w ramach strategii rozwoju lokalnego planuje powierzyć do realizacji projekty grantowe. Projekty grantowe będą dotyczyły realizacji operacji w zakresie następujących celów strategicznych:

- 1) Aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego obszaru działania LGD „Kurpsie Razem”, w tym cele szczegółowe: 2.2 Wzrost aktywności mieszkańców obszaru LGD „Kurpsie Razem” oraz 2.3 Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru LGD „Kurpsie Razem” w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz innowacji,
- 2) Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu objętego LSR, w tym cel szczegółowy 3.2 Promocja produktów lokalnych

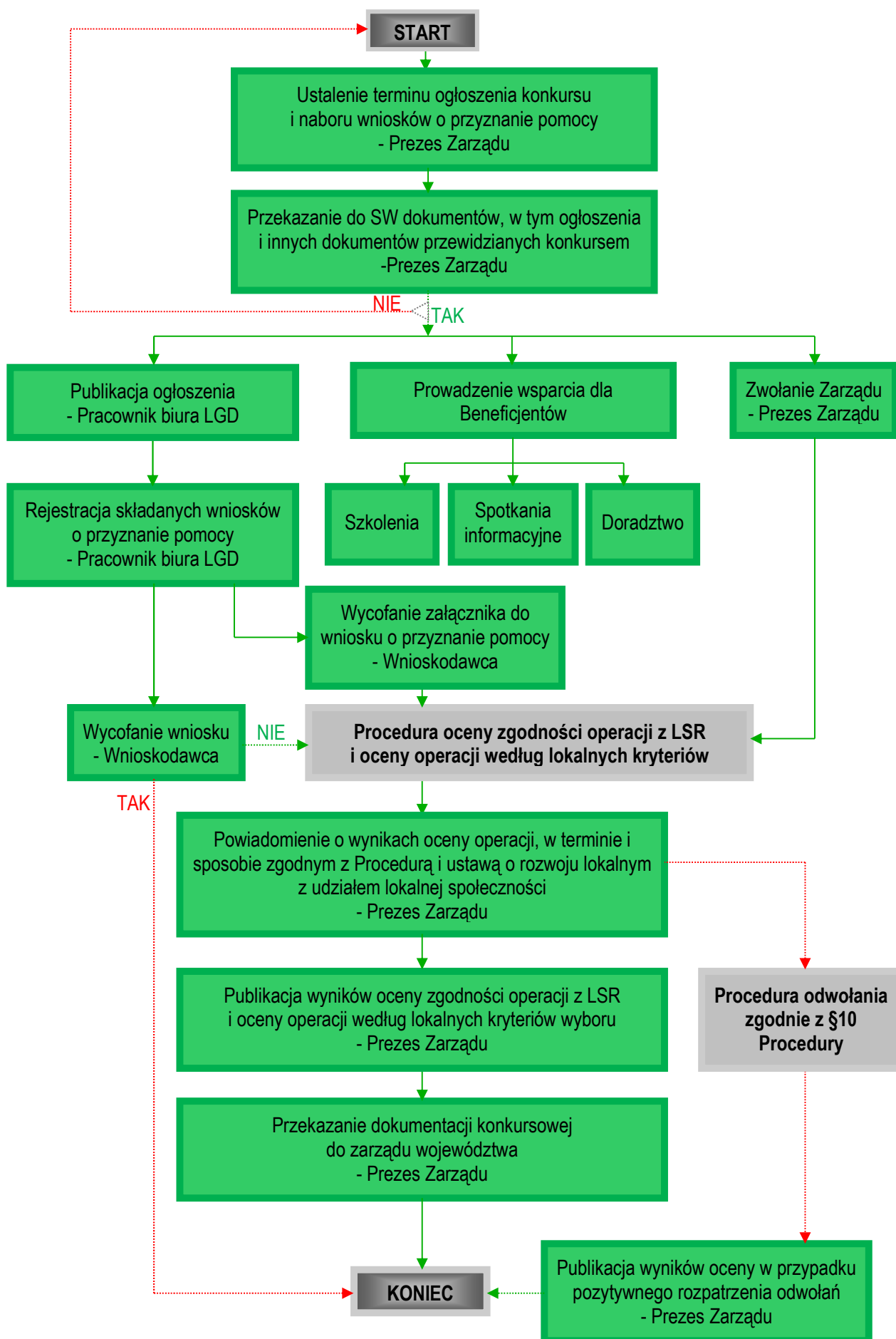
Projekty grantowe będą realizowały przedsięwzięcia zawarte w LSR: „Aktywna Kurpiowszczyzna”, „EKO-KURP”, „Kurpiowskie kulinaria”.

Grantobiorcą będą organizacje pozarządowe i KGW, natomiast grupami docelowymi będą mieszkańcy obszaru ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych wskazanych w strategii. Grantobiorca będzie wybierany w drodze otwartego naboru ogłoszonego przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” w ramach realizacji projektu grantowego. Pomoc na realizację projektów grantowych zostanie przyznawana, jeśli grantobiorca wykaże zgodność jego projektu ze strategią oraz zdobędzie najwyższą liczbę punktów podczas oceny według lokalnych kryteriów spośród wszystkich złożonych wniosków oraz w ramach jednego projektu będą realizowane co najmniej dwa zadania.

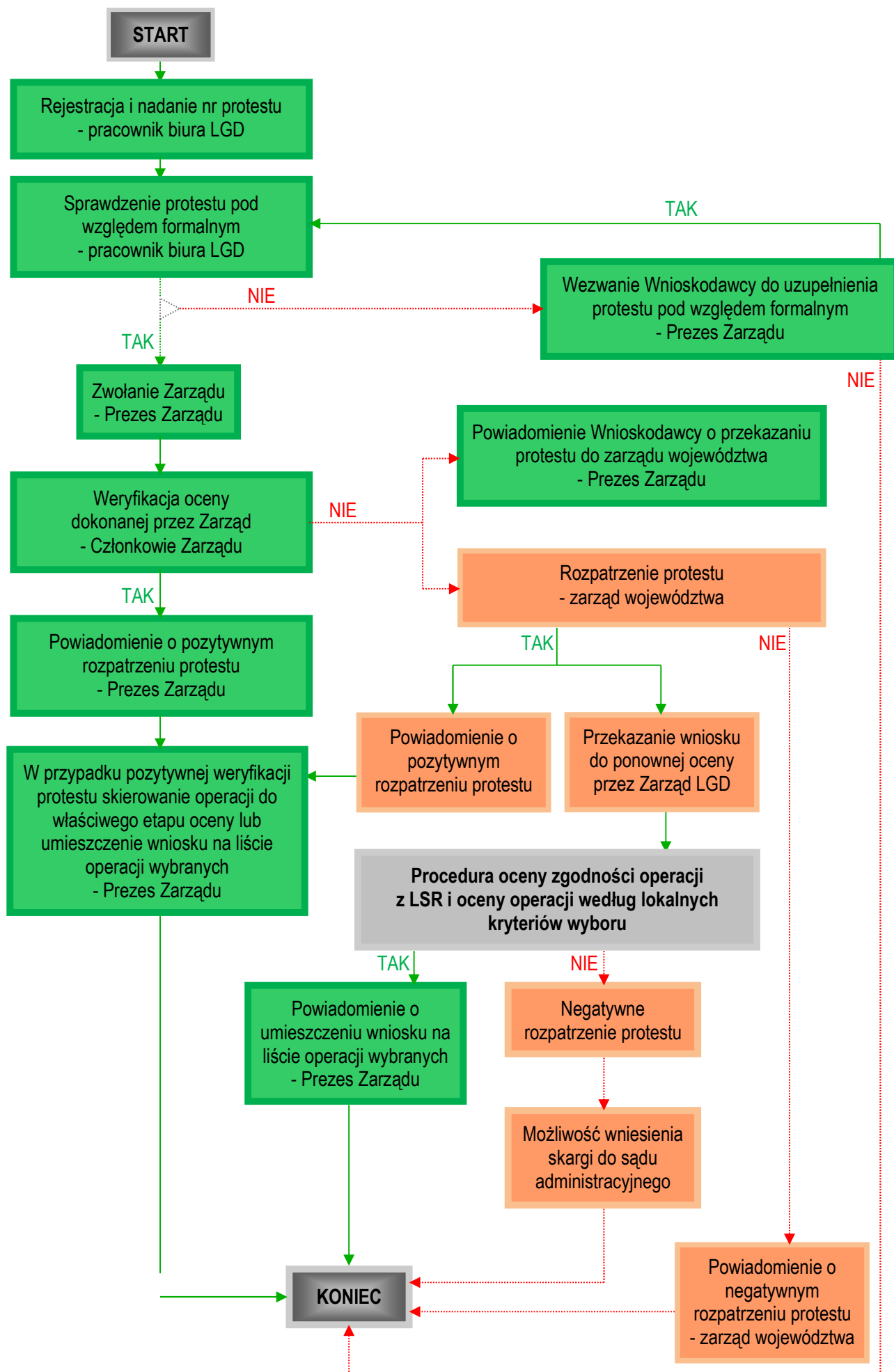
Pomoc przyznana na jeden projekt grantowy nie może przekroczyć 200 000,00 PLN, a wartość każdego zadania realizowanego w ramach projektu nie może być wyższa niż 20 000,00 PLN oraz niższa niż 5 000,00 PLN.

Poniżej prezentacje graficzne procedur.

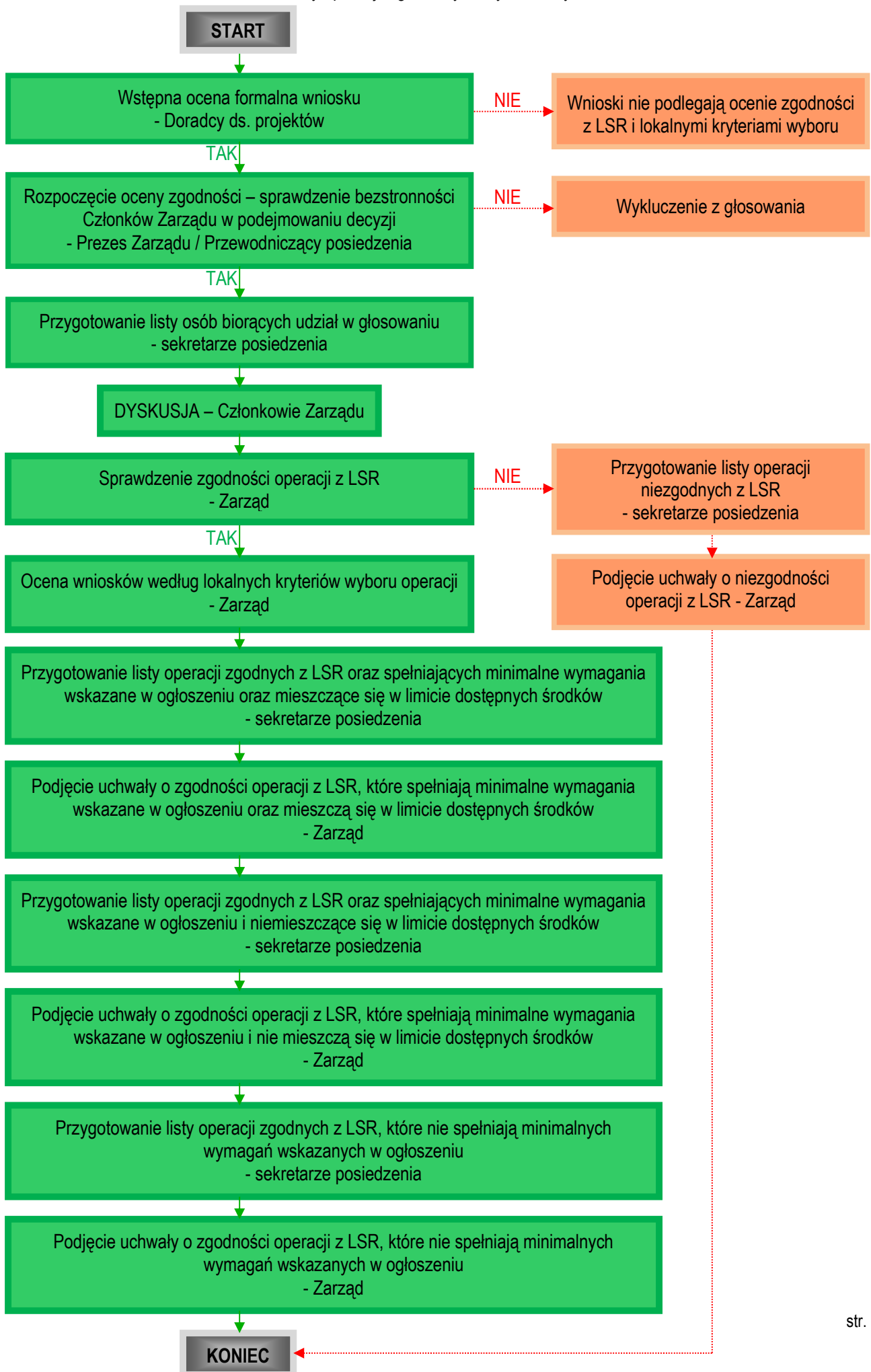
Schemat graficzny procedury wyboru operacji.

Schemat graficzny procedury odwołania.

Schemat graficzny procedury oceny zgodności operacji ze strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru.

VII. Plan działania

Przyjęty plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji poszczególnych celów wskazanych w strategii rozwoju lokalnego, które zostały określone w rozdziale V. Cele i wskaźniki. Główne założenie planu to pokazanie związanej charakterystyki przyjętego harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników ze wskazaniem czasu realizacji przyjętych kluczowych efektów wdrażania strategii.

Dla zachowania przejrzystego układu, plan działania dotyczy przyjętych celów ogólnych oraz przyporządkowanych do nich celów szczegółowych. Cel ogólny podawany jest informacyjnie, a jego realizacja w czasie dotyczy poziomu osiąganych wskaźników zdefiniowanych na poziomie przedsięwzięć. Cele ogólne będą osiągnięte w perspektywie dłuższej, natomiast cele szczegółowe i przedsięwzięcia to bezpośrednie produkty i rezultaty poszczególnych operacji/projektów i działań aktywizujących Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”.

W ramach strategii rozwoju lokalnego Stowarzyszenie przewiduje realizację jednego projektu współpracy ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowsza” z siedzibą w Troszynie oraz Lokalną Grupą Działania „Zielone Siolo” z siedzibą w Ostrowi Mazowieckiej oraz realizację projektów grantowych, natomiast nie przewiduje się realizacji operacji własnych.

Plan działania, który stanowi załącznik nr 3 do strategii, zawiera informację o planowanym wsparciu na poziomie przedsięwzięć i celów szczegółowych.

VIII. Budżet strategii rozwoju lokalnego.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” zgodnie z budżetem strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zawartym w załączniku nr 4 do strategii dysponuje kwotą 11 230 000,00PLN, w tym 9 000 000,00PLN na działania związane z realizacją strategii rozwoju lokalnego.

Zgodnie z diagnozą i analizą SWOT główne problemy na omawianym obszarze dotyczą bezrobocia oraz jego skutków, czyli ubóstwa i wykluczenia społecznego. Główne cele strategiczne zostały tak skonstruowane aby stanowić odpowiedź na kluczowe problemy. Tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru objętego LSR, w tym walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym to cel nr 1, na realizację którego składają się działania ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, tj. tworzenie nowych miejsc pracy ze szczególnym uwzględnieniem osób należących do grup defaworyzowanych opisanych w strategii oraz poprawę dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturowe i rekreacyjne. Na realizację powyższego celu Stowarzyszenie przeznaczyło kwotę 6 800 000,00PLN, w tym 5 000 000,00PLN na tworzenie nowych miejsc pracy, tj. 55,56% budżetu przeznaczzonego na realizację poszczególnych zakresów wsparcia w ramach strategii rozwoju lokalnego.

Zgodnie z metodologią planowania strategicznego następnym obszarem wymagającym interwencji jest aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego, w tym również osób z grup defaworyzowanych, a także wzrost wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych i innowacji. Zgodnie z planem działania koszty operacji/projektów oraz działań LGD, które przyczynią się do realizacji powyższego celu stanowią kwotę w wysokości 912 499,60PLN.

Trzecim obszarem, dość szerokim, ale ważnym ze względu na specyfikę obszaru, zachowanie jego spójności w wymiarze kulturowym, historycznym i przyrodniczym jest ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu kurpiowskiego. Na realizację powyższego celu Stowarzyszenie przeznaczyło kwotę 2 001 500,00PLN.

W każdym z trzech celów działań strategii określone zostały grupy docelowe, przy czym dla każdego profilu potencjalnego wnioskodawcy została ustalona intensywność wsparcia, która przedstawia się następująco:

- 1) Jednostki sektora finansów publicznych (gminy) – maksymalnie 300 000,00PLN kosztów kwalifikowanych wszystkich operacji/projektów w okresie wdrażania strategii, w tym: 63,63% stanowi EFRROW i 36,37% środki własne Beneficjenta.
- 2) Wartość premii w ramach podejmowania działalności gospodarczej w wysokości 70 000,00PLN na jednego Beneficjenta w okresie wdrażania strategii. **Beneficjentem jest osoba fizyczna zamieszkująca obszar objęty LSR.**

- 3) W ramach rozwijania działalności gospodarczej pomoc przyznawana jest w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych operacji/projektu, przy czym nie więcej niż 200 000,00PLN.
UWAGA! Warunkiem otrzymania wsparcia jest utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy na każde 100 000,00PLN pomocy przez podmiot posiadający siedzibę lub główny adres wykonywania działalności gospodarczej na obszarze objętym LSR.
- 4) W przypadku projektów, dla których wnioskodawcą jest organizacja pozarządowa, w tym stowarzyszenie, fundacja, KGW i inna osoba prawna działająca w sferze pozarządowej wartość pomocy wynosi nie więcej niż 100% kosztów kwalifikowanych do wysokości 300 000,00PLN pomocy.
- 5) Pomoc przyznana na jeden projekt grantowy nie może przekroczyć 200 000,00PLN, a wartość każdego zadania realizowanego w ramach projektu nie może być wyższa niż 25 000,00 PLN oraz niższa niż 5 000,00PLN.

Wyjątkiem od powyższych zasad jest operacja/projekt dotycząca utworzenia inkubatora przetwórstwa lokalnego. W tym przypadku wysokość pomocy wynosi 500 000,00PLN.

Budżet wraz z Planem finansowym stanowią załącznik nr 4 do strategii.

IX. Plan komunikacji

Celem ogólnym Planu Komunikacji w strategii rozwoju lokalnego na lata 2016-2023 jest promowanie i informacja. U podstaw dobrej komunikacji leży informacja zwrotna, która jest warunkiem koniecznym, aby sprawnie i dobrze zrealizować plany i zadania. Szeroki udział społeczności lokalnych z obszaru działania Stowarzyszenia jest istotny nie tylko w fazie opracowywania LSR, ale również jej wdrażania. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych Beneficjentów do aplikowania o środki finansowe, zwiększając liczbę zrealizowanych projektów/operacji, a przez to zaktywizować środowisko lokalne, wzmocnić konkurencyjność obszaru i uatrakcyjnić obszar objęty LSR.

Celem działań jest ponadto zwiększenie poziomu wiedzy dotyczącej LSR oraz umiejętności w zakresie przygotowywania wniosków aplikacyjnych, biznes planów oraz wniosków o płatność, promocji LGD „Kurpie Razem” w środowisku, stałe zwiększanie jej rozpoznawalności i budowanie marki. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem komunikacji jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszanie ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu uwzględniające różnorodne rozwiązania komunikacyjne będą realizowane w celu zaangażowania do procesu wdrożeniowego różnych grup społecznych, partnerów publicznych i gospodarczych, jak również zachowania jawności funkcjonowania.

Zakładane działania komunikacyjne to: spotkania szkoleniowo-informacyjne, warsztaty, prowadzenie naboru wniosków, ocena prowadzonego doradztwa oraz kampanie promocyjne (opracowanie i dystrybucja materiałów promujących działalność LGD). W celu realizacji zakładanych celów strategii zostaną wykorzystane następujące narzędzia: prowadzenie strony internetowej, cykliczne prowadzenie współpracy z lokalnymi mediami (artykuły w prasie oraz na portalach internetowych i społecznościowych), uruchomienie kanału w serwisie You Tube – jako narzędzia innowacyjnego i dotychczas niewykorzystywanego w procesie komunikacji ze społecznością lokalną oraz przekazywane informacji w formie ulotek, plakatów oraz ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych. Działania komunikacyjne i odpowiadające im narzędzia będą atrakcyjne, innowacyjne i zrozumiałe dla grup docelowych, gdyż priorytetową kwestią jest utrzymanie mobilizacji społecznej w całym kilkuletnim procesie komunikacji we wdrażaniu strategii.

Charakterystyka grupy docelowej w znacznej mierze determinuje efektywność podejmowanych działań komunikacyjnych, dlatego wiedza LGD na temat potrzeb, motywacji grupy docelowej jest warunkiem wdrażania planu, który zapewni osiągnięcie najlepszych efektów. Informacja o działaniach prowadzonych przez LGD zostanie skierowana do ogółu mieszkańców, co nie oznacza jednakowej komunikacji do wszystkich odbiorców, w szczególności do grup defaworyzowanych zdefiniowanych na podstawie diagnozy. Grupy te są niejednorodne, obejmują osoby w różnym wieku, o różnym poziomie wykształcenia, z różnych grup społecznych. W związku z tym przekaz zostanie dostosowany pod względem zrozumiałości treści oraz formy, np. informacja o prowadzonych naborach wniosków zostanie przekazana do Powiatowych Urzędów Pracy w Ostrołęce i Przasnyszu oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Ostrołęce. Osoby bezrobotne mają bezpośredni kontakt z doradcami klientów, którzy są zatrudnieni w w/w instytucjach rynku pracy. We współpracę w

zakresie rozpowszechniania informacji zostaną włączone Ośrodki Pomocy Społecznej, gdyż osoby należące do grup defaworyzowanych wskazanych w LSR korzystają z pomocy finansowej powyższych instytucji oraz mają bezpośredni kontakt z pracownikami socjalnymi. Różnorodne środki przekazu usprawnią i ułatwią komunikację ze środowiskiem lokalnym, jednocześnie pozytywnie wpłyną na realizację założeń strategii rozwoju lokalnego.

Strukturę Planu Komunikacji określa załącznik nr 5 do LSR.

X. Zintegrowanie

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność jest prowadzony na podstawie zintegrowanych lokalnych strategii rozwoju. Wdrożenie LSR jest możliwe poprzez realizację idei podejścia zintegrowanego dla wszystkich planowanych działań oraz zasobów istniejących na omawianym obszarze.

Integracja LSR oznacza unikalne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe łączenie istniejących zasobów i działań w trzech sferach: instytucjonalnej, społeczno – gospodarczej oraz przyrodniczo – kulturowej. Podejście zintegrowane w sferze instytucjonalnej dotyczy zaangażowania wszystkich instytucji życia publicznego w proces wdrażania LSR na etapie realizacji każdego z celów ogólnych, szczegółowych oraz konkretnych przedsięwzięć. W sferze społeczno-gospodarczej związane jest z integracją oraz szerokim udziałem wszystkich mieszkańców dziewięciu gmin kurpiowskich na rzecz realizacji LSR. Społeczność lokalna jest najważniejszym elementem powodzenia wdrażania celów oraz przedsięwzięć LSR, dlatego zaangażowanie mieszkańców stanowi kluczowy czynnik w procesie zmiany istniejącej sytuacji społeczno – gospodarczej obszaru Kurpiowszczyzny. Aktywne współuczestnictwo osób zamieszkujących obszar działania Stowarzyszenia w pełni wpisuje się w realizację idei podejścia zintegrowanego. Zintegrowanie w sferze przyrodniczo-kulturalnej oznacza wykorzystanie lokalnych zasobów przy realizacji celów strategii przez podmioty życia społeczno-gospodarczego. Zasoby lokalne to przede wszystkim bogactwo przyrodnicze regionu, dziedzictwo kulturowe i historyczne. Najwyraźniejsza integracja wykorzystania zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych widoczna jest w realizacji przedsięwzięć zapisanych w ramach celu ogólnego 3 Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu objętego strategią rozwoju lokalnego w okresie 2017-2023.

Rolą LGD jest koordynowanie wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, które zapewni realizację podejścia zintegrowanego. Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru oraz analizy SWOT. Ich spójność została zapewniona poprzez szeroką konsultację treści strategii z reprezentantami różnych środowisk lokalnych. Przejawia się ono przede wszystkim w partycypacyjnej metodzie opracowania strategii. Poprzez współpracę łatwiej będzie zrealizować postawione cele, wykorzystując jednocześnie wiedzę, umiejętności i potencjał partnerów. Zintegrowane projekty, inwestycje i przedsięwzięcia umożliwiają wykorzystanie pełnego potencjału naszego terenu.

Cele opracowane w strategii uwzględniają istniejące koncepcje i programy instytucji działających na obszarze objętym strategią rozwoju lokalnego, jak również lokalnych, regionalnych, wojewódzkich i ogólnopolskich programów rozwoju.

W poniższej tabeli przedstawiono główne cele zawarte w aktualnych strategiach i planach rozwoju gmin i powiatów oraz Województwa Mazowieckiego i Polski, które wpisują się w cele ogólne LSR.

Nazwa dokumentu strategicznego	Cele główne Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Kurpsie Razem”		
	Tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Kurpiowszczyzny objętego LSR.	Aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego obszaru działania LGD „Kurpsie Razem”.	Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnianie potencjału turystycznego regionu Kurpiowszczyzny objętego LSR.
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Chorzele na lata 2014-2020	<u>Cel strategiczny 2:</u> Rozwijanie przedsiębiorczości i wspomaganie rozwoju rolnictwa.	<u>Cel strategiczny 1:</u> Zaspokajanie potrzeb zbiorowych mieszkańców. <u>Cel strategiczny 3:</u> Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i promocja gminy.	<u>Cel strategiczny 3:</u> Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i promocja gminy.
Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011-2016	<u>Cel strategiczny 5:</u> Rozwój kompetencji społecznych i przedsiębiorczości.	<u>Cel strategiczny 1:</u> Poprawa standardu życia mieszkańców. <u>Cel strategiczny 4:</u> Zwiększenie integracji społecznej i rozwój kulturalny.	<u>Cel strategiczny 4:</u> Zwiększenie integracji społecznej i rozwój kulturalny.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czarnia na lata 2015-2020	<u>Cel główny:</u> Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców gminy Czarnia zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.	<u>Cel główny:</u> Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców gminy Czarnia zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.	<u>Cel główny:</u> Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców gminy Czarnia zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.
Strategia Rozwoju Gminy Kadzidło 2015-2030	<u>Cel strategiczny I.</u> Poprawa jakości życia. <u>Cel strategiczny II.</u> Dynamizacja rozwoju gospodarczego.	<u>Cel strategiczny I.</u> Poprawa jakości życia.	<u>Cel strategiczny III.</u> Kultywowanie kultury regionu kurpiowskiego, ochrona zabytków.
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kadzidło na lata 2014-2020	<u>Cel główny:</u> Ochrona i poprawa warunków oraz jakości życia rodziny w myśl polityki prorodzinnej oraz osób i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalnej.	<u>Cel główny:</u> Ochrona i poprawa warunków oraz jakości życia rodziny w myśl polityki prorodzinnej oraz osób i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalnej.	<u>Cel główny:</u> Ochrona i poprawa warunków oraz jakości życia rodziny w myśl polityki prorodzinnej oraz osób i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalnej.
Strategia Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014-2030	1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwój przedsiębiorczości w gminie.	7. Pobudzenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy.	5. Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-krajoznawczej gminy oraz wzrost konkurencyjności bazy turystycznej.
Strategia Rozwiązywania Problemów Pomocy Społecznej Gminy Lelis na lata 2008-2015	<u>Cel strategiczny:</u> 1. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych jak i bezpośrednio społecznych, czyli ubóstwa.	<u>Cel strategiczny:</u> 2. Zwiększenie aktywności życiowej osób niepełnosprawnych ludzi starszych tj. pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z niepełnosprawności i wieku i stworzenie	

		uczestnictwa w życiu społecznym.	
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łyse	<u>Cel główny:</u> Osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie sfery ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.	<u>Cel główny:</u> Osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie sfery ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.	<u>Cel główny:</u> Osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie sfery ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łyse na lata 2008-2015	<u>Cel strategiczny.</u> Podejmowanie szeregu działań społecznych na rzecz poprawy jakości i warunków życia mieszkańców gminy, wyrównywania szans rozwoju społecznego, tworzenia trwałych inicjatyw służących zmianie społecznej.	<u>Cel strategiczny.</u> Podejmowanie szeregu działań społecznych na rzecz poprawy jakości i warunków życia mieszkańców gminy, wyrównywania szans rozwoju społecznego, tworzenia trwałych inicjatyw służących zmianie społecznej.	<u>Cel strategiczny.</u> Podejmowanie szeregu działań społecznych na rzecz poprawy jakości i warunków życia mieszkańców gminy, wyrównywania szans rozwoju społecznego, tworzenia trwałych inicjatyw służących zmianie społecznej.
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Myszyniec na lata 2004-2015	<u>Cel strategiczny I.</u> Poprawa warunków życia mieszkańców gminy Myszyniec	<u>Cel strategiczny I.</u> Poprawa warunków życia mieszkańców gminy Myszyniec	<u>Cel strategiczny II.</u> Rozwój funkcji turystycznej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2015 (gmina Myszyniec)	2. Podniesienie jakości życia ludzi bezrobotnych, ubogich i uzależnionych.	1. Polepszenie bytu i włączenie w aktywne życie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych.	5. Budowanie społecznego zaangażowania w obszarze edukacji, kultury, rekreacji na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy Myszyniec.
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Olszewo-Borki wraz z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym na lata 2008-2015	GOSPODARKA <u>Cel:</u> Promować potencjał gospodarczy i położenie gminy Olszewo-Borki	SPOŁECZNOŚĆ <u>Cel:</u> Umożliwić rozwój i powstawanie nowych placówek kulturalnych i miejsc rekreacji na terenie gminy <u>Cel:</u> Inicjować tworzenie nowych oraz efektywnie współpracować z istniejącymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarach edukacji pozaszkolnej, kultury i sportu	INFRASTRUKTURA <u>Cel:</u> Stwarzać warunki dla rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjno –wypoczynkowej
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Baranowo na lata 2014-2020		<u>Cele strategiczne:</u> 1. Działania na rzecz dzieci i młodzieży, 2. Wsparcie dla osób w trudnej sytuacji życiowej, 3. Działania na rzecz osób starszych, 4. Wzmocnienie aktywności społecznej.	

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego	Cel główny: 2. Rozwój przedsiębiorczości.	Cel główny: 3. Podniesienie spójności społecznej i poziomu wykształcenia.	Cel główny: 4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego Kurpiów oraz rozwój turystyki wiejskiej.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostrołęckim na lata 2014-2020	PROMOCJA I ROZWÓJ AKTYWNEJ POLITYKI ZATRUDNIENIA <u>Cel strategiczny 1:</u> Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz nieaktywnych zawodowo, w szczególności osób z niepełnosprawnością.	AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW <u>Cel strategiczny 1:</u> Rozwój aktywności społecznej. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH <u>Cel strategiczny 1:</u> Zaspokojenie potrzeb osób starszych w zakresie opieki i wsparcia oraz zapobieganie wycofaniu się z życia społecznego.	
Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2008-2020	<u>Cel strategiczny</u> Zwiększenie efektywności gospodarki powiatu	<u>Cel strategiczny</u> Poprawa jakości życia mieszkańców	<u>Cel strategiczny</u> Poprawa jakości życia mieszkańców
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przasnyskiego na lata 2014-2020	<u>Cel strategiczny 2:</u> Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. <u>Cel strategiczny 3:</u> Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym i zawodowym. <u>Cel strategiczny 4:</u> Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych.	<u>Cel strategiczny 2:</u> Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. <u>Cel strategiczny 3:</u> Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym i zawodowym. <u>Cel strategiczny 4:</u> Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych. <u>Cel strategiczny 6:</u> Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej.	
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze	<u>Cele strategiczne:</u> 1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii.	<u>Cele strategiczne:</u> 3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.	<u>Ramowe cele strategiczne:</u> 2. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	<u>Cele strategiczne:</u> 1. Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach, 2. Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności	<u>Cele strategiczne:</u> 2. Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.	<u>Cele strategiczne:</u> 3. Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.

	regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.		
Strategia Rozwoju Kraju 2020	<u>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka</u> Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.	<u>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka</u> Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego. <u>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna</u> Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.	<u>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna</u> Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020	Cel ogólny: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.	Cel ogólny: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.	Cel ogólny: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.
PROW 2014-2020	<u>Priorytet P6</u> Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	<u>Priorytet P6</u> Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	<u>Priorytet P6</u> Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	Cele: 1. Wspieranie konkurencji rolnictwa, 3. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju terytorialnego wiejskich gospodarek i społeczności, w tym tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy.	Cele: 3. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju terytorialnego wiejskich gospodarek i społeczności, w tym tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy.	Cele: 2. Zapewnienie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz działania w dziedzinie klimatu.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<u>Cel główny:</u> Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cele szczegółowe: 1. Wzrost zatrudnienia. 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.	<u>Cel główny:</u> Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cele szczegółowe: 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. 5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.	<u>Cel główny:</u> Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

XI. Monitoring i ewaluacja

Realizacja kluczowego procesu, jakim jest realizacja strategii rozwoju lokalnego, wymaga zastosowania odpowiednich „narzędzi”, za pomocą, których udaje się nie tylko wdrożyć działania w niej określone, ale również i urzeczywistnić zamierzone cele. Do takich narzędzi należy zaliczyć ewaluację i monitoring. W całym łańcuchu działań dotyczących zarządzania procesem wdrożeniowym, ewaluacja i monitoring zajmują bardzo ważne miejsce. Monitoring strategii to proces systematycznego i ciągłego zbierania oraz analizowania informacji na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w aspektach rzeczowym i finansowym. Monitoring finansowy polega na śledzeniu wydatkowania środków, natomiast rzeczowy obejmuje analizę stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii. Proces ten służy dostarczaniu informacji dla celów kontroli zarządzania i podejmowania decyzji w sprawie realizacji i aktualizacji strategii. Monitoring pokazuje wszystkim wiarygodne, rzetelne informacje o stanie zaawansowania prac, postępach, uchybieniach i zmianach, czy też zaniechaniach wraz z przyczynami i uzasadnieniem takiego stanu rzeczy. Proces monitoringu LSR na lata 2016-2023 będzie wspierany innowacyjnymi narzędziami informatycznymi pozwalającymi znacznie usprawnić pracę osób monitorujących. Ewaluacja strategii natomiast jest systematycznym badaniem wartości i cech jej wdrażania w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie główne: czy zostały osiągnięte zamierzone cele oraz na ustaleniu związków pomiędzy podjętymi działaniami, a uzyskanymi efektami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Stowarzyszenie zamierza przeprowadzać ewaluację systematycznie, co dwa lata, a głównym celem ewaluacji będzie ocena wpływu działalności LGD i realizacji LSR na funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnej, w oparciu o następujące podstawowe kryteria:

- 1) trafność – pod względem dostosowania zapisów w strategii rozwoju lokalnego do wyzwań, przed którymi stoi obszarem objęty, czy rzeczywiście diagnoza opracowana dla obszaru LGD odzwierciedla potencjał i potrzeby,
- 2) skuteczność – czy właściwie zdefiniowano wskaźniki dla poszczególnych celów, czy przyjęto realne wartości docelowe wskaźników (ani zawyżone ani zaniżone), pozwoli ocenić, na ile skuteczne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura i partnerstwa,
- 3) wydajność – czy skoncentrowano środki finansowe w obszarach, w których występują najpoważniejsze potrzeby oraz czy ich wielkość umożliwi efektywne osiągnięcie założonych celów,
- 4) spójność – czy LSR jest właściwie zdefiniowana, czy cele są mierzalne a ich sposoby realizacji spójne z założoną strategią,
- 5) trwałość – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie,
- 6) użyteczność – jakich rezultatów lokalnej strategii – pozytywnych i negatywnych, zamierzonych i niezamierzonych – można się spodziewać. Jako kryterium pozwala ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji.

Przedmiot badania:

- 1) w zakresie realizacji lokalnej strategii rozwoju: stopień realizacji celów i wskaźników, wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji strategii na rozwój lokalny, bariery realizacji, jakość procesu partycypacji oraz operacji i procedur;
- 2) w zakresie działalności Biura: efektywność pracy biura i organów Stowarzyszenia, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych;
- 3) w zakresie funkcjonowania Stowarzyszenia: jakość podejmowanych uchwał, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

Zakres podmiotowy badania: pracownicy Biura i Zarząd, członkowie Stowarzyszenia, Beneficjenci operacji/projektów, wnioskodawcy, którzy nie otrzymali dofinansowania, mieszkańcy obszaru.

W zależności od zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne będzie zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działania LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostaną co najmniej 3 z poniższych metod lub technik badawczych:

- 1) Analiza danych zastanych (desk research) – to zbieranie i analiza danych zastanych, zgromadzonych w ramach innych działań lub pozyskanych bez aktywnego działania badawczego;
- 2) Ankieta CAWI – to badanie metodą kwestionariuszową z zastosowaniem ankiety internetowej możliwej do wypełnienia ze strony internetowej lub wysłanej na adres mailowy respondenta. Ta druga możliwość zapewnia większą kontrolę, wiarygodność i może być stosowana w ewaluacji;
- 3) Wywiady IDI (indywidualne, również przez telefon) – pozwalają na uzyskanie pogłębionych informacji dotyczących nie tylko faktów, ale również interpretacji zjawisk, motywacji czy emocji;
- 4) Wywiady FGI (zogniskowane wywiady grupowe) – to wersja grupowa pogłębionych wywiadów indywidualnych, dzięki którym uzyskujemy skumulowany efekt informacyjny, dzięki procesom grupowym możemy pozyskać zobiektywizowane wyniki;
- 5) Panel ekspertów – to grupa robocza niezależnych specjalistów w danej dziedzinie pozwalająca ustalić ocenę działań na podstawie danych zgromadzonych innymi metodami.

Sposób przeprowadzania ewaluacji oraz bieżącego monitoringu prowadzonych działań opisany jest szczegółowo w procedurze dokonywania ewaluacji i monitoringu, stanowiącej załącznik nr 2 do LSR i zawiera opis badania celów, sposoby zbierania informacji, terminy cząstkowe oraz wskazuje odbiorców ewaluacji i przyjęcia raportu.

XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Dokumenty strategiczne, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, mogą wymagać, na etapie projektowania, poddania ich treści strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Przedmiotowe przepisy uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny od indywidualnej zawartości dokumentu oraz zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt strategii do tego typu oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją zaplanowanych w nim przedsięwzięć.

W odniesieniu do art. 46 ust. 1 oraz art. 57 pkt 2 i 58 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem” zwróciło się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie z prośbami o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2023.

W odpowiedzi na przedstawione wnioski, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie, w piśmie nr WOOŚ-I.410.939.2015.ARM z dnia 14 grudnia 2015 roku oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie w piśmie nr ZNS.9022.100367.2015MK z dnia 16 grudnia 2015r., uznali, że strategia będzie stanowić instrument finansowy realizacji założeń Strategii Rozwoju Woj. Mazowieckiego do roku 2030. W ramach LSR w skład zaproponowanych działań wchodzi zarówno działania nieinwestycyjne, jak i inwestycyjne, jednakże ich zakres charakteryzuje się wysokim stopniem uogólnienia. Szczegółowy zakres inwestycji będzie dopiero znany na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy. W przypadku inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko wnioskodawca/inwestor będzie zobligowany do uzyskania stosownej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W związku z faktem, że zakres planowanych działań w ramach strategii rozwoju lokalnego nie będzie wykraczać poza ramy w/w strategii woj. mazowieckiego, zdaniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, nie jest konieczne przeprowadzenie odrębnej procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla opracowanego dokumentu.

L.P.	Wykaz wykorzystanej literatury
1.	Andrzej Parzonko, Regionalne zróżnicowanie produkcji mleka w Polsce – uwarunkowania przyrodnicze i ekonomiczne, Roczniki naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Tom XV, Zeszyt 2 SGGW w Warszawie
2.	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Olszewo-Borki wraz z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym na lata 2008-2015
3.	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Chorzele na lata 2014-2020
4.	Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011-2016
5.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czarnia na lata 2015-2020
6.	Strategia Rozwoju Gminy Kadzidło 2015-2030
7.	Strategia Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014-2030
8.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostrołęckim na lata 2014-2020
9.	Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2008-2020
10.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przasnyskiego na lata 2014-2020
11.	STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020
12.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
13.	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2030 ROKU Innowacyjne Mazowsze
14.	STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA na lata 2012-2020
15.	STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020
16.	KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE
17.	USTAWA z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020
18.	ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
19.	ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
20.	USTAWA z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020
21.	PORADNIK DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2014-2020, Warszawa 2015
22.	ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020
23.	USTAWA z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności
24.	STRATEGIA KOMUNIKACJI PROW 2014-2020 Dokument opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Maj 2015

Procedura aktualizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

Celem aktualizacji strategii rozwoju lokalnego jest umożliwienie dostosowania jej zapisów do wymogów prawnych, do potrzeb i oczekiwań mieszkańców i beneficjentów poszczególnych działań, a także aktualizacja danych.

W celu zapewnienia szerokiego, powszechnego i systematycznego udziału społeczności lokalnej w procesie aktualizacji strategii, co roku w każdej z gmin objętej LSR, prowadzone będą spotkania informacyjne. Informacja o strategii zostanie skierowana do ogółu mieszkańców, instytucji publicznych – urzędów gmin, szkół, ośrodków kultury, a także do przedsiębiorców, instytucji zajmujących się promocją przedsiębiorczości, instytucji rynku pracy oraz ośrodków pomocy społecznej, a także do działających organizacji pozarządowych. W celu oceny skuteczności realizowanych przedsięwzięć, będą prowadzone konsultacje z członkami Stowarzyszenia. Zmiany w LSR mogą również wynikać z procesów monitoringu i ewaluacji. W przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby będą one przekazywane do Zarządu, który przeprowadzi analizę pod kątem możliwości wprowadzenia takiej zmiany. W szczególnych wypadkach w proces ten zostaną włączeni eksperci zewnętrzni.

Należy jednak zauważyć, że zmiana umowy ramowej oraz jej załączników, w tym przypadku dokumentu LSR nie może wpływać na zmianę zakresów przedstawionych w § 10, ust. 3, pkt. 1-5 umowy ramowej. Taka zmiana wymagałaby zgody Samorządu Województwa Mazowieckiego. Natomiast zmiany w zakresie zawartym w §10, ust. 6, pkt. 1-2 umowy ramowej nie skutkują zmianą umowy, jednakże wymagają każdorazowego poinformowania Zarządu Województwa o wprowadzonej zmianie.

Procedura aktualizacji LSR:

- 1) Wnioski w sprawie zmian zapisów w strategii rozwoju lokalnego mogą zgłaszać: władze statutowe LGD, członkowie Stowarzyszenia oraz mieszkańcy obszaru.
- 2) Wnioski zgłaszane są na formularzu udostępnionym przez Stowarzyszenie na stronie internetowej oraz w biurze LGD.
- 3) Proponowane zmiany będą poddawane analizie przez Zarząd Stowarzyszenia w zależności od częstotliwości wpływu wniosków, a w przypadku zatwierdzenia złożonych zmian – Walne Zebranie Członków podejmuje uchwałę o przystąpieniu do aktualizacji strategii rozwoju lokalnego.
- 4) W dalszym etapie opracowywany jest projekt aktualizacji LSR, który następnie poddany jest szerokim konsultacjom społecznym, podczas których zbierane będą uwagi i wnioski.
- 5) W dalszej fazie, już na forum LGD, odbywa się uzgadnianie i opiniowanie aktualizowanych treści, aż do momentu przyjęcia dokumentu przez Walne.
- 6) Aktualizacja LSR dokonywana jest uchwałą Walnego Zebrania Członków jednak nie częściej niż raz w roku. Zaktualizowana strategia rozwoju lokalnego przekazywana jest do Samorządu Województwa Mazowieckiego.
- 7) Ostateczną decyzję o zatwierdzeniu zmian w dokumencie Lokalnej Strategii Rozwoju podejmuje Samorząd Województwa.

Równoległe z prowadzonymi pracami nad aktualizowanym dokumentem będą zamieszczane ogłoszenia na stronie internetowej LGD, lokalnych portalach informacyjnych i w mediach społecznościowych, będą organizowane panele dyskusyjne nad konkretnymi założeniami, natomiast w Biurze LGD będą gromadzone wnioski z konsultacji. Zatem aktualizacja strategii rozwoju lokalnego będzie się odbywać w sposób partycypacyjny, z zachowaniem transparentności działań oraz z zaangażowaniem wszystkich zainteresowanych mieszkańców obszaru LSR.

Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Walne Zebranie Członków powoła zespół ds. ewaluacji i monitoringu strategii rozwoju lokalnego, w kompetencjach którego będzie:

- 1) opracowanie szczegółowych zasad prowadzenia monitoringu i ewaluacji,
- 2) wybór osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań oraz zewnętrznych ekspertów,
- 3) opracowanie (zlecenie opracowania) narzędzi badawczych,
- 4) organizację i realizację badań ewaluacyjnych,
- 5) opracowanie wyników badań oraz przedstawienie raportu z badań,
- 6) przedstawienie rekomendacji oraz nadzór nad wdrożeniem rekomendacji,
- 7) prowadzenie dokumentacji i archiwizacja materiałów z przeprowadzonego procesu monitoringu oraz ewaluacji.

Zespół ds. ewaluacji i monitoringu będzie upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów, o ile okaże się to zasadne, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na cele monitoringu i ewaluacji. Swoje uwagi i wnioski Zespół prezentuje na Walnym Zebraniu Członków. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji, podejmują uchwałę w sprawie ich wykorzystania do aktualizacji strategii, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

Uchwała Walnego będzie stanowić uzasadnienie o przyjęciu bądź odrzuceniu wniosków w trakcie wdrażania strategii (ewaluacja interim) i na zakończenie (ewaluacja ex-post).

- 1) Ewaluacja interim – w trakcie realizacji dotyczyć będzie oceny bieżących postępów realizacji celów strategii i będzie dokonywana co dwa lata, aż do zakończenia procesu wdrażania strategii tj. do roku 2023 – ocena na tym etapie będzie każdorazowo zamknięta informacją o potrzebie/braku potrzeby rewizji, bądź zmiany projektu. Zmiany mogą obejmować korekty założonych w strategii przedsięwzięć z możliwością ich usunięcia lub włączaniu nowych zadań lub operacji.
- 2) Ewaluacja ex post – ocena końcowa strategii, dotyczy stopnia wykonania prawidłowości przyjętych na wstępie planów i założeń, w tym: ocena skuteczności, trafności, wydajności, spójności, trwałości i użyteczności. Ocena końcowa opierać się będzie o ewaluacje interim, jak również zbiorczych informacji wynikających z bieżącego monitoringu prowadzonych działań.

Załącznikiem do procedury jest tabela, w której na podstawie zakresu przedmiotowego opisany jest sposób wykonywania monitoringu i ewaluacji według poniższych pytań:

EWALUACJA FUNKCJONOWANIA STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KURPSIE RAZEM”				
Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena pomiaru
Funkcjonowanie LGD oraz rozpoznawalność Stowarzyszenia wśród mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) Pracownicy biura LGD (ocena własna) Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)	Analiza dokumentów z monitoringu Wywiady IDI z Zarządem i pracownikami biura Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami	Co 2 lata od podpisania umowy na realizację strategii oraz na zakończenie okresu wdrażania LSR	Skuteczność podejmowanych działań Efektywność podejmowanej współpracy na poziomie regionalnym i ponadregionalnym Sprawność reakcji na zmiany sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej (zmiany w LSR) Jakość współpracy w ramach partnerstwa Sprawność i jakość podejmowanych uchwał

EWALUACJA PROCESU REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena pomiaru
Stopień realizacji celów Stopień realizacji budżetu Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Jakość procesu partycypacji Bariery realizacji LSR – jeśli będą Realizacja planu komunikacji i zaplanowanych do osiągnięcia w nim wskaźników	Zarząd (ocena własna) Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)	Wywiady IDI z Zarządem i pracownikami biura Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami Dokumenty wynikające z realizacji Planu komunikacyjnego (wydruk ze strony internetowej LGD, listy obecności, pojedyncze egzemplarze materiałów informacyjno-promocyjnych, kopie artykułów w prasie lokalnej) Panel ekspertów	Co 2 lata od podpisania umowy na realizację strategii oraz na zakończenie okresu wdrażania LSR	Stopień realizacji poszczególnych celów i budżetu Zgodność z harmonogramem ogłaszania konkursów Społeczny odbiór realizacji LSR Klarowność i zrozumiałość kryteriów i procedur Trwałość skutków wsparcia Znajomość działań LGD Intensywność działań partycypacyjnych Wpływ planu komunikacji i zaplanowanych do osiągnięcia w nim wskaźników na realizację LSR

EWALUACJA FUNKCJONOWANIA BIURA LGD

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena pomiaru
Przebieg konkursów Komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna (w tym plan komunikacji) Aktywizacja i jakość świadczonego doradztwa oraz szkoleń	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) Zarząd (ocena własna) Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)	Analiza dokumentów z monitoringu Wywiady IDI z Zarządem i pracownikami biura Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami Ankiety wypełniane przez osoby korzystające z doradztwa w biurze LGD Ankiety wypełniane przez osoby uczestników szkoleń	Co 2 lata od podpisania umowy na realizację strategii oraz na zakończenie procesu wdrażania LSR W przypadku doradztwa i szkoleń ewaluacja prowadzona zgodnie z założeniami planu komunikacji.	Jakość przepływu informacji Skuteczność działań informacyjnych i promocyjnych Skuteczność ustanowionych kanałów komunikacji ze społecznością Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie Organizacja i przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych, procesy archiwizacji i monitoringu Aktywność w zakresie animacji oraz skuteczność świadczonego doradztwa i szkoleń

MONITORING

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena pomiaru
Wskaźniki realizacji LSR Budżet Harmonogram ogłaszania konkursów Funkcjonowanie Stowarzyszenia –	Zarząd	Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, Rejestr danych, Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami	Na bieżąco w całym okresie wdrażania strategii rozwoju lokalnego	Stopień realizacji wskaźników, Wysokość zakontraktowanych środków, Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem, Liczba zmian harmonogramu, Liczba członków LGD oraz liczba podjętych uchwał, Liczba zmian w LSR,

<p>aktywność członków Zarządu, Komisji rewizyjnej i Walnego Zebrania Funkcjonowanie biura i ocena pracowników Realizacja planu komunikacji</p>				<p>Liczba odwołań od oceny operacji, Liczba szkoleń, Liczba innowacji w działalności biura Liczba udzielonych animacji i doradztwa Liczba działań zrealizowanych w ramach planu komunikacji Uczestnictwo członków w posiedzeniach Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Walnego Zebrania Członków</p>
--	--	--	--	---

PLAN DZIAŁANIA

CEL OGÓLNY 1. Tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego, w tym walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w okresie 2016-2023.	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 1.1 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, w tym samozatrudnienie i powstawanie nowych miejsc pracy.													
Przedsięwzięcie 1.1.1 Przedsiębiorczy Kurp – działania związane z rozwojem przedsiębiorczości	Liczba zarejestrowanych nowych działalności gospodarczych	40 szt.	100,00	2800000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	40 szt.	2 800 000,00	PROW Realizacja LSR
	Liczba istniejących przedsiębiorstw, które utworzyły nowe miejsca pracy	11 szt.	100,00	2200000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	11 szt.	2 200 000,00	
Razem cel szczegółowy 1.1				3800000,00				1 200 000,00	0,00		5 000 000,00		
Cel szczegółowy 1.2 Podniesienie standardu życia mieszkańców obszaru poprzez poprawę dostępu do obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne.													
Przedsięwzięcie 1.2.1 Infrastruktura społeczno-kulturowa i rekreacyjna	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturowej i rekreacyjnej	8 szt.	100,00	1800000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	8 szt.	1 800 000,00	PROW Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.2				1800000,00				0,00	0,00		1 800 000,00		
Razem cel ogólny 1				5600000,00				1 200 000,00	0,00		6 800 000,00		

CEL OGÓLNY 2. Aktywizacja i wzmocnienie kapitału społecznego obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego, w tym również grup defaworyzowanych w okresie 2016-2023	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Podziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 2.1 Wzrost wiedzy i umiejętności liderów lokalnych w zakresie funkcjonowania i zarządzania organizacją pozarządową.													
Przedsięwzięcie 2.1.1 Kurpiowska szkoła liderów	Liczba szkoleń z zakresu zarządzania organizacją pozarządową	0	0,00	0,00	9 szt.	100,00	10 000,00	0	0,00	0,00	9 szt.	10 000,00	PROW Aktywizacja
	Liczba szkoleń w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych i znajomości III sektora	9 szt.	100,00	10 000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	9 szt.	10 000,00	
Razem cel szczegółowy 2.1				10 000,00			10 000,00			0,00		20 000,00	
Cel szczegółowy 2.2 Wzrost aktywności mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.													
Przedsięwzięcie 2.2.1 „Aktywna Kurpiowszczyzna”	Liczba zorganizowanych festynów integrujących wieś kurpiowską	9 szt.	100,00	200 000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	9 szt.	200 000,00	PROW Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.2				200 000,00			0,00			0,00		200 000,00	
Cel szczegółowy 2.3 Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz innowacji.													
Przedsięwzięcie 2.3.1 „EKO-KURP”	Kampania informacyjno-promocyjna z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatycznych	0	0,00	0,00	1 szt.	100,00	200 000,00	0	0,00	0,00	1 szt.	200 000,00	PROW Realizacja LSR

	Liczba szkoleń z zakresu innowacji	0	0,00	0,00	9 szt.	100,00	10 000,00	0	0,00	0,00	9 szt.	10 000,00	PROW Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2.3				0,00			210 000,00			0,00		210 000,00	
Cel szczegółowy 2.4 Wzrost wiedzy mieszkańców obszaru w zakresie pisania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji finansowych w ramach lokalnej strategii rozwoju.													
Przedsięwzięcie 2.4.1 Akademia Beneficjentów pomocy	Liczba godzin doradztwa	840 szt.	45,46	181 818,00	672 szt.	36,36	145 454,40	336 szt.	18,18	72 727,20	1848 szt.	399 999,60	PROW, koszty bieżące i aktywizacja
	Liczba godzin szkoleń	150 szt.	45,46	15 000,00	120 szt.	36,36	12 000,00	60 szt.	18,18	6 000,00	330 szt.	33 000,00	
	Liczba godzin spotkań	180 szt.	45,46	22 500,00	144 szt.	36,36	18 000,00	72 szt.	18,18	9 000,00	396 szt.	49 500,00	
Razem cel szczegółowy 2.4					219 318,00		175 454,40			87 727,20		482 499,60	
Razem cel ogólny 2					429 318,00		395 454,40			87 727,20		912 499,60	

CEL OGÓLNY 3. Ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Kurpiów, wspieranie twórczości ludowej i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu objętego strategią rozwoju lokalnego w okresie 2017-2023	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastającego	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 3.1 Kulturowanie i wzmocnienie tradycji społeczności lokalnej.													
Przedsięwzięcie 3.1.1 „Kurpiowszczyzna – moja mała Ojczyzna”	Liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu kurpiowskiej sztuki ludowej oraz nauki gry na instrumentach muzycznych	0	0,00	0,00	10 szt.	100,00	300 000,00	0	0,00	0,00	10 szt.	300 000,00	PROW Realizacja LSR

	Liczba zorganizowanych inicjatyw edukacyjnych na rzecz propagowania folkloru kurpiowskiego	0	0,00	0,00	10 szt.	100,00	300 000,00	0	0,00	0,00	10 szt.	300 000,00	PROW Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.1				0,00			600 000,00			0,00		600 000,00	
Cel szczegółowy 3.2 Promocja produktów lokalnych.													
Przedsięwzięcie 3.2.1 „Kurpiowskie kulinaria”	Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych na temat historii produktów lokalnych	0	0,00	0,00	1 szt.	100,00	21 500,00	0	0,00	0,00	1 szt.	21 500,00	PROW Aktywizacja
	Liczba godzin przeprowadzonych warsztatów kulinarnych	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	72 st.	100	200 000,00	72 szt.	200 000,00	PROW Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.2				0,00			21 500,00			200 000,00		221 500,00	
Cel szczegółowy 3.3 Wzrost atrakcyjności turystycznej i promocja obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego.													
Przedsięwzięcie 3.3.1 „Kurpiowska kraina”	Liczba wydawnictw (publikacji, map, płyt itp.) promujących obszar objęty strategią	0	0,00	0,00	9 szt.	100,00	100 000,00	0	0,00	0,00	9 szt.	100 000,00	PROW Realizacja LSR
	Liczba wydarzeń o charakterze promocyjnym	1 szt.	100,00	180 000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	1 szt.	180 000,00	PROW Projekt współpracy

	Liczba działań inwestycyjnych poprawiających atrakcyjność turystyczną obszaru LGD	4 szt.	100,00	900 000,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	4 szt.	900 000,00	PROW Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.3				1080000,00			100 000,00			0,00		1 180 000,00	
Razem cel ogólny 3				1080000,00			721 500,00			200 000,00		2 001 500,00	
Razem LSR				7109318,00			2316954,40			287 727,20		9 713 999,60	
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymywaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW											% budżetu poddziałania Realizacja LSR		
											55,56%		

INFORMACJE DODATKOWE:

W planie działania w zakresie kosztów bieżących uwzględniono jedynie wydatki dotyczące doradztwa dla potencjalnych Beneficjentów pomocy, gdyż są one związane z zatrudnieniem osób na dwóch stanowiskach pracy: doradcy ds. projektów. Oszacowane koszty zawierają wszystkie składki wynagrodzeń, tj. wynagrodzenie brutto i koszty wynagrodzeń leżące po stronie Pracodawcy. Nie uwzględniono w planie pozostałych wydatków związanych z kosztami bieżącymi wskazanymi w budżecie strategii, gdyż nie są im przypisane wskaźniki na poziomie przedsięwzięć i celów strategicznych.

W przypadku celu szczegółowego 2.4, wysokość wydatków w ramach przedsięwzięcia „Akademia Beneficjentów pomocy” jest adekwatna do planowanego budżetu na szkolenia i spotkania, który został sprecyzowany w planie komunikacji ze społecznością lokalną (załącznik nr 5 do LSR).

Budżet strategii rozwoju lokalnego i Plan finansowy

Budżet strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność		
Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe	
	PROW	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenie nr 1303/2013)	9 000 000,00 zł	9 000 000,00 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	180 000,00 zł	180 000,00 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 800 000,00 zł	1 800 000,00 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	250 000,00 zł	250 000,00 zł
Razem	11 230 000,00 zł	11 230 000,00 zł

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	4 008 690,00 zł	2 291 310,00 zł		6 300 000,00 zł
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 718 010,00 zł		981 990,00 zł	2 700 000,00 zł
Razem	5 726 700,00 zł	2 291 310,00 zł	981 990,00 zł	9 000 000,00 zł

Plan komunikacji ze społecznością lokalną realizowany w ramach strategii rozwoju lokalnego									
LP	Działania i narzędzia komunikacyjne	Cele komunikacji	Grupa docelowa, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych	Planowany budżet (w PLN)	Terminy realizacji	Zakładane do osiągnięcia wskaźniki	Sposób ewaluacji, analiza efektywności, metody pomiaru	Efekty działań komunikacyjnych	Sposób wykorzystania wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych
1	Spotkania szkoleniowo-informacyjne w każdej gminie objętej LSR – informacja zostanie przekazana do OPS-ów oraz PUP w Ostrołęce i Przasnyszu oraz WUP w Ostrołęce.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia w ramach LSR dla poszczególnych zakresów tematycznych. Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez organ decyzyjny LGD. Poinformowanie o możliwości korzystania z doradztwa prowadzonego w biurze LGD. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych wskazanych w LSR	49 500,00 (99 spotkań x 500,00 PLN/spotkanie)	II półrocze 2016r. I i II półrocze 2017r. I i II półrocze 2018r. II półrocze 2019r. I i II półrocze 2020r. II półrocze 2021r. I półrocze 2022r.	Liczba spotkań - 99, tj. 11 konkursów x 9 spotkań/konkurs. Liczba uczestników - 550, tj. średnio 50 osób x 11 konkursów	Ankiety po zakończeniu spotkań.	Zwiększona liczba beneficjentów pomocy w ramach LSR. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	W celu usprawnienia działań LGD oraz prowadzenia skutecznej kampanii informacyjno-promocyjnej w trakcie realizacji LSR. Informacje wykorzystywane również w trakcie aktualizacji LSR oraz przy ewaluacji.

2	Szkolenia/ warsztaty dla beneficjentów pomocy – informacja zostanie przekazana do OPS-ów oraz PUP w Ostrołęce i Przasnyszu oraz WUP w Ostrołęce.	Zwiększenie poziomu wiedzy ogólnej i szczegółowej dotyczącej LSR, w tym zapewnienie informacji dotyczących warunków i trybu przyznawania pomocy, dla potencjalnych beneficjentów w zakresie praktycznej wiedzy i umiejętności o sposobie przygotowania wniosków i biznesplanów oraz wniosków o płatność. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	Wszyscy Beneficjenci, w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych wskazanych w LSR	33 000,00	II półrocze 2016r. I i II półrocze 2017r. I i II półrocze 2018r. II półrocze 2019r. I i II półrocze 2020r. II półrocze 2021r. I półrocze 2022r.	Liczba szkoleń - 55, średnio 5 szkoleń/warsztatów w ramach jednego konkursu. Liczba uczestników szkoleń - średnio 7 osób na szkoleniu/warsztacie x 55, tj. 385 osób.	Ankiety po zakończeniu szkoleń/ warsztatów.	Zwiększona liczba beneficjentów pomocy w ramach LSR dobrze przygotowanych do pisania wniosków o przyznanie pomocy, biznes planów i wniosków o płatność.	W celu usprawnienia działań LGD w zakresie organizacji i przeprowadzania szkoleń/warsztatów. Informacje wykorzystywane również w trakcie aktualizacji LSR oraz przy monitorowaniu i ewaluacji.
3	Ogłoszenia o naborach wniosków o przyznanie pomocy w ramach zakresów tematycznych zgodnie z harmonogramem – informacja w prasie lokalnej, na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych i w serwisie You Tube	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy w ramach danego zakresu tematycznego wskazanego w LSR. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych wskazanych w LSR	11 000,00 (1000,00 PLN x ogłoszenia w danym konkursie)	II półrocze 2016r. I i II półrocze 2017r. I i II półrocze 2018r. II półrocze 2019r. I i II półrocze 2020r. II półrocze 2021r. I półrocze 2022r.	Liczba artykułów w prasie lokalnej - 11. Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych i w siedzibie LGD - 11. Ilość wyświetleń w serwisie You Tube	Analiza liczby podmiotów i osób, które złożyły wnioski o przyznanie pomocy w ramach prowadzonej o naboru tematycznego.	Zwiększona liczba beneficjentów pomocy w ramach LSR.	W celu profesjonalizacji działań prowadzonych przez LGD.

	(innowacyjne narzędzie komunikacyjne) – treść ogłoszenia zostanie przekazana do OPS-ów oraz PUP w Ostrołęce i Przasnyszu oraz WUP w Ostrołęce.								
3	Ocena prowadzonego doradztwa w biurze LGD	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości doradztwa świadczonego przez pracowników LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie (np. dodatkowego przeszkolenia).	Wnioskodawcy korzystający z doradztwa świadczonego w biurze LGD.	0,00	I i II półrocze 2017r. I i II półrocze 2018r. I i II półrocze 2019r. I i II półrocze 2020r. I i II półrocze 2021r. I półrocze 2022r.	Liczba osób, które wypełniły ankietę - min. 50% spośród wnioskodawców, którzy korzystali z doradztwa świadczonego w biurze LGD w ramach prowadzonego konkursu.	Ankiety anonimowe w wersji elektronicznej przesłane na adresy e-mail wnioskodawców w	Większa skuteczność świadczonego doradztwa i lepsze przygotowanie wnioskodawców w w zakresie pisania wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność.	W celu profesjonalizacji świadczonego doradztwa, adekwatnego do potrzeb i oczekiwań Beneficjentów. Informacje wykorzystywane w ramach monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego.
4	Opracowanie i dystrybucja kalendarzy promujących LGD.	Promocja LGD "Kurpsie Razem" wśród społeczności lokalnej, zwiększanie jej rozpoznawalności, budowanie marki i zaufania do prowadzonych działań. Poszerzenie grupy zainteresowanych udzieleniem wsparcia w ramach strategii rozwoju lokalnego, dotarcie z przekazem do grup	Wszyscy mieszkańcy obszaru objętego LSR, ze szczególnym uwzględnieniem przedstawicieli grup defaworyzowanych.	77 000,00	IV kwartał 2016r. IV kwartał 2017r. IV kwartał 2018r. IV kwartał 2019r. IV kwartał 2020r. IV kwartał 2021r. IV kwartał 2022r.	Liczba wydanych kalendarzy - średnio 800 sztuk na dany rok kalendarzowy począwszy od 2016r., tj. 800 x 7 lat = 5600 sztuk	Analiza liczby podmiotów i osób, które złożyły wnioski o przyznanie pomocy w ramach prowadzonej o naboru tematycznego.	Promocja Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Kurpsie Razem" oraz strategii rozwoju lokalnego.	W celu profesjonalizacji działań prowadzonych przez LGD.

		nastawionych niechętnie lub krytycznie, przełamanie negatywnych stereotypów dotyczących życia na obszarach wiejskich. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.							
5.	Opracowanie i dystrybucja materiałów promujących LGD i strategię rozwoju lokalnego.	Promocja LGD "Kurpsie Razem" wśród społeczności lokalnej, zwiększanie jej rozpoznawalności, budowanie marki i zaufania do prowadzonych działań. Poszerzenie grupy zainteresowanych udzieleniem wsparcia w ramach strategii rozwoju lokalnego, dotarcie z przekazem do grup nastawionych niechętnie lub krytycznie, przełamanie negatywnych stereotypów dotyczących życia na obszarach wiejskich. W odniesieniu do grup defaworyzowanych celem jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.	Wszyscy mieszkańcy obszaru objętego LSR, ze szczególnym uwzględnieniem przedstawicieli grup defaworyzowanych	8 000,00	II kwartał 2016r. I kwartał 2017r. I kwartał 2019r. IV kwartał 2021r.	Liczba wydanych materiałów promujących - średnio 200 sztuk na dany rok kalendarzowy, tj. 200 x 4 lata = 800 sztuk	Analiza liczby podmiotów i osób, które złożyły wnioski o przyznanie pomocy w ramach prowadzonej o naboru tematycznego.	Promocja Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Kurpsie Razem" oraz strategii rozwoju lokalnego.	W celu profesjonalizacji działań prowadzonych przez LGD.
6.	Kampania informacyjna nt.	Poinformowanie mieszkańców obszaru o	Członkowie LGD, Beneficjenci działań	20 000,00	I półrocze 2023r.	Liczba wydanych artykułów w prasie	Ankiety po zakończeniu	Promocja Stowarzyszenia	W celu utrwalenia pozytywnego

	głównych efektów LSR na lata 2016-2023.	efektach strategii rozwoju lokalnego.	oraz wszyscy pozostali mieszkańcy obszaru objętego LSR.			lokalnej – 1 szt. Raport z ewaluacji ex-post – 1 szt. Konferencja na zakończenie wdrażania strategii rozwoju lokalnego – 1 szt., liczba osób biorących udział – 50.	realizacji LSR.	Lokalna Grupa Działania "Kurpsie Razem" oraz efektów realizacji strategii rozwoju lokalnego.	wizerunku Stowarzyszenia po zakończeniu realizacji strategii rozwoju lokalnego.
Łącznie budżet:			198 500,00						